

Το
Ἰόνιον
Ζῴον

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

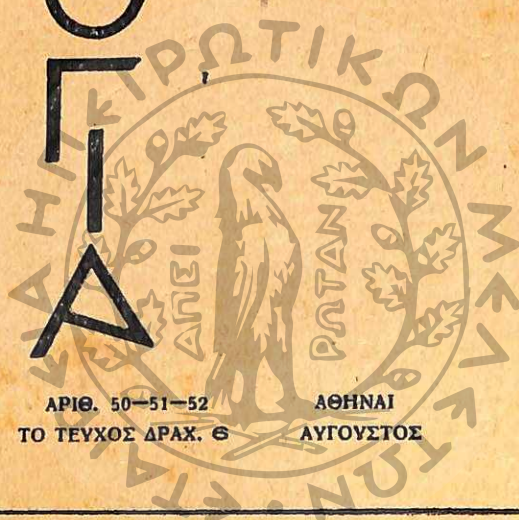
ΙΟΝΙΟΣ

ΖΩΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Ε'-1931

ΑΡΙΘ. 50-51-52
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 6

ΑΘΗΝΑΙ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
“ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,”

Ἔτησία . . . Δραχ. 50
Ἐξάμηνος . . . > 25
Ἔτησία ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Ἐμβάσματα, συνδρογασία καὶ
ὅ, τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ περιο-
δικὸ στέλλονται προσωρινῶς στὴ
διεύθυνση:

Μαρ. Μινώτου, Ξενοδοχείον
Σπλένιτ — Ἀθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Γεώργιος Καλοσγούρος καὶ τὸ λογο-
τεχνικὸ τοῦ ἔργου
Στὸν Καρυωτάκη (ποίημα)
Κλέφταροι (διήγημα)

Εἰρήνης Δεντρινίου
Σωτήρη Σκίπτη
Γιάννη Βλαχογιάννη

Ποιήματα

Τραγούδια τῆς ζήλειας. — Στὸ κοιμητήρι
τῆς Ἀγάπης. — Τὸ σπασμένον ποτήρι.
Θάνατι βράδυ
Da Costis Palamas. — Inviato al poeta
Mavilis
Πατρικοὶ λυγμοί. — Τὸ κενό. — Τὰ χερά-
κια σου. — Στ' ὄνειρό μου
Ζάν Μωρεάς — Στροφές
Χάινε, — Intermezzo
Ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι δύο ἐπιφανῶν γυ-
ναικῶν
Γνώμες γιὰ τὸ Φώσκολο
Ἡ Φυγὴ (δράμα)
Γνωμικά
Ἡ ἀντιποπουλιστικὴ φιλολογία

Μιχ. Ἀργυρόπουλου
Λίλλας Καρακάλου
(μετάφρ.) Θεοδ. Βρίκου
Μιχ. Πετρίδη
(μετάφρ.) Ἀν. Σκιαδαρῆς
† Διον. Σωμερίτη
Α. Meillet
Ἀλ. Βεϊνόγλου
Παύλου Φλώρου. — Γκόρκυ
Μαριέττας Μινώτου

Ἑπτανησιακὰ σημεῖωματα

Ἱστορικὲς σελίδες Ζακύνθου
Ἐπιστολαὶ Λασκαράτου ἐν τῇ ἀλληλο-
γραφίᾳ ΔεΒιάζη
Οἱ Καλλέργαι ἐν Ζακύνθῳ
Bibliographie Jonienne (προσθήκαι)
Ὁ Θεόδ. Δεληγιάννης γιὰ τοὺς Ἑπτα-
νησίους

Κώστα Καιοφύλα
Διον. Παπαγιαννοπούλου
Α. Ζώη
Διον. Παπαγιαννοπούλου
Α. Ι. Ζώντου

Ξένα Φιλολογία. — Ρουμανία. Ἰταλία.

Μαρ. Μινώτου

Διάφορα. — Θεατρικὴ Ἐπισκόπησις: Ντόλη Νίκβα. — Βιβλιοκρισίαι.
— Ρήγα Γκόλφ: «Δυρικὰ χρώματα» ἀπὸ τὸν Τέλλο Ἀγρα. — Διαλα-
χτῆς Ζευγώλη: «Τραγούδια τῆς μοναξιάς» ἀπὸ τὸν Βσλ. Φ. — Νέες
ἐκδόσεις. — Περιοδικὰ καὶ ἡμερησίδες. — Ἀλληλογραφία.

Εἰς τὸ προσεχές

«Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ Ἰωάν. Καποδίστρια» τοῦ
κ. Στ. Λάσκαρη, Α' γραμμ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας,
Ὑψηγῆτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου. — «Δώδεκα νύχτες», (διήγημα) τοῦ κ.
Ντόλη Νίκβα. — Θεατρικὴ Ἐπισκόπησις τοῦ κ. Ντόλη Νίκβα. — Ὡ-
ραϊότατα ποιήματα καὶ μελέτες.

Ἐμβάσατε τὰς συνδρομάς σας. — Θὰ λάβετε δωρεὰν ἐν ὥραιο βιβλίον.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ
ΔΩΡΕΑ
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
36816

ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ *
ΚΑΙ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΥ ΤΟ ΕΡΓΟ

Ὁ Γεώργιος Καλοσγούρος γεννήθηκε στὴν Κέρκυρα, στὶς 19
Ὀκτωβρίου 1853. Ἐσπούδασε στὰ δημόσια Κερκυραϊκὰ σχολεῖα καὶ
κατάφερε, χωρὶς ποτὲ νὰ πάρει ιδιαίτερα μαθήματα — τὰ οἰκονομικὰ
τοῦ σπιτιοῦ του δὲν ἐπέτρεπαν μιὰ τέτοια πολυτέλεια — νὰ μάθῃ στὴν
ἐντέλεια τὰ Ἰταλικά καὶ λατινικά, καθὼς ἐπίσης ἐσπούδαξε μόνος του
καὶ ἔμαθε Γαλλικά καὶ Ἀγγλικά, ὅχι γιὰ νὰ φηγογραφεῖ μ' αὐτὲς στὰ
σαλόνια καὶ στ' ἄλλα κοσμικὰ κέντρα, ἢ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ λῆθ γλυκα-
νάλατες ἀνοησίες σὲ περισσότερες ἀπὸ μιὰ γλῶσσα, ἀλλὰ μὲ τὸν ἀνί-
κητο πόθο νὰ κατορθώσῃ νὰ μελετήσῃ στὸ πρωτότυπο τοὺς κλασσι-
κοὺς καὶ συγχρόνους τοὺς ποιητὲς καὶ λογοτέχνες. Ἀπὸ δεκατεσσάρων
χρόνων παιδί, ἐνῶ φοιτοῦσε ἀκόμα στὸ Γυμνάσιο, ἀναγκάστηκε νὰ
ἐργαστεῖ, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν οἰκογένειά του, παραδίδοντας μαθή-
ματα Ἑλληνικῆς στὰ πλουσιόπαιδα τοῦ τόπου.

Παντρεύτηκε τὸ 1882 μὲ τὴν Αἰκατερίνη Μαρτινέλλη, μιὰν ἀπὸ
τὶς ὀραιότερες Κορφατιοπούλες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ Αἰκατερίνη
Μαρτινέλλη εἶχε ἀγαπηθεῖ, πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο της, ἀπὸ τὸ γνωστὸ
στοὺς Κερκυραίους ἱστοριοδίφην Λορέντζο Βροκίνη. Ἀφωσιωμένη
σὶν ἄντρα της καὶ κατόπι στὰ δύο τοὺς παιδιά, σιάνθηκε στὸ πλευρὸ

* Διέλεξή στήν Κέρκυρα τὸ Νοέμβριον τοῦ 1929.

τοῦ σοφοῦ Κερκυραίου ἡ πραγματικὴ σύντροφος κι' ἡ παρηγορήτρα τῆς ζωῆς του δύναμη. Δὲν εἶναι πλούσια σὲ γεγονότα ἡ ζωὴ τοῦ Καλοσογούρου. Δὲν εἶναι πολυθόρυβη καὶ πολυκύμαντη. Ἡ βιογραφία του μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ σὲ τρεῖς ἡμερομηνίες, τὴ γέννηση, τὸ γάμο, τὸ θάνατό του. Σὲ ἀντιστάθμισμα μᾶς παρουσιάζεται πλούσια ἡ λογοτεχνικὴ του παραγωγή. Ὅταν συλλογιστοῦμε, πὼς ὁ Καλοσογούρος ἐδούλευε ἐννιά ὡς δέκα ὥρες, γιὰ νὰ θρέψει τὴν οἰκογένειά του καὶ νὰ μορφώσει τὰ παιδιά του, ἀπλὸς δημοδιδάσκαλος, γιατί δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ φύγει καὶ νὰ σπουδάσει στὸ Ἀθηναῖκό Πανεπιστήμιο, ὅταν συλλογιστοῦμε, πὼς μὲ τὴ βαθειά του μόρφωση καὶ τὶς πλούσιες γνώσεις του, θὰ μπορούσε νὰ διδάξει ἀρκετοὺς ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς καθηγητὲς στὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ πὼς μόνο οἱ ξεροὶ τύποι δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ δώσει, δίχως φοίτηση, ἐξετάσεις καὶ νὰ πάρει ἓνα δίπλωμα καθηγητῆ τῆς φιλολογίας, ποὺ θὰ τοῦ χρειαζόνταν, γιὰ νὰ διοριστεῖ ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ νὰ μὴν ἐξαντλεῖται σὲ πολύωρη ἐργασία μὲ τιποτένια ἀμοιβὴ δασκάλου, δουλειὰ ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τσακίσει κάθε λογοτεχνικὴ δημιουργία, δὲν μπορεῖ, παρὰ νὰ μᾶς φανεῖ ὑπεράνθρωπο τὸ ἔργο, ποὺ μᾶς κληροδότησε ὁ Κερκυραῖος διανοούμενος.

Ὅλη του ὅμως αὐτὴ ἡ ἐξαντλητικὴ ἀλτρουϊστικὴ προσπάθεια εἶχε τὴν ἀμοιβή της, ὅταν τὴ νύχτα τραβιώντανε στὸ γραφεῖο του καὶ μόνος κάτω ἀπὸ τὸ φῶς μιᾶς λάμπας πετρελαίου, ἄρχιζε τὴ μελέτη του μὲ τοὺς κλασσικοὺς Ἑλλήνες, Ἱταλοὺς, Λατίνους, Γάλλους καὶ Ἀγγλοὺς συγγραφεῖς, ἡ καταπιάνωνταν τὴν ὥρα τῆς δημιουργικῆς του παραγωγῆς τὶς κριτικὲς του μελέτες ἢ ἀξιόλογα μεταφράσματα κλασσικῶν ξένων ἔργων. Πόσες φορὲς τὸν βρῆκε ἡ ἀγγὴ σκυμμένον ἀπάνου στὰ βιβλία του!

Ἀναμφισβήτητα ὁ Καλοσογούρος δὲν μπορούσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν ἐπίδραση, ποὺ τὸ περιβάλλον ἀσκεῖ πάντα ἀπάνου στὸν ἄνθρωπο καὶ ἰδιαίτερα στὸν τεχνίτη. Ἡ φίλιά του μὲ τὸν Ἰάκωβο Πολυλά εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους τοὺς συγχρόνους του. Μολονότι ἀνίκανος γιὰ τραχεῖς πολιτικοὺς ἀγῶνες ἠκολούθησε τὸν Πολυλά πιστὸς καὶ ὅταν ἀκόμα ὁ τελευταῖος ἀπόμεινε σχεδὸν μόνος, γυμνωμένος ἀπὸ φίλους καὶ ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἐπιρροή. Ἐπίστεψε στὸν Πολυλά καὶ στὰ ἠθικὰ ἐλατήρια τοῦ πολιτικοῦ του προγράμματος καὶ θεωροῦσε πάντα ἀνυπολόγιστη τοπικὴ καὶ ἐθνικὴ ζημία τὴν πολιτικὴ ἐξουδετέρωση τοῦ ἀρχηγοῦ του. Δὲ στάθηκε στὸν ἴδιο βαθμὸ βαθειά ἡ ἐπίδραση τοῦ Πολυλά καὶ στὸ λογοτεχνικὸ του τὸ ἔργο. Ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας, ἡ μορφὴ στὶς κριτικὲς του μελέτες κι' ἡ γλῶσσα σὲ κάποια του πεζογραφήματα μαρτυροῦν, πὼς μιὰ κάποια ἐπιρροή τοῦ Πολυλά εἶχε βάλει τὴ σφραγίδα της στὴν ψυχὴ καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ φίλου του. Θεωρῶ ὅμως σὰν βασικὴ παρανόηση τὸ ὅτι ὁ Καλοσογούρος στάθηκε

μαθητὴς ἢ μιμητὴς τοῦ Πολυλά. Τὸν ἀκολουθεῖ στὶς γλωσσικὲς καὶ τεχνικὲς θεωρεῖες του, ἀνέκει καὶ αὐτὸς στὴν Κερκυραϊκὴ σχολή, ἀγκαλιάζει πλατεῖα τῆς Γλωσσικῆς καὶ Ἐθνικῆς τῆς προσπάθειας, ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ τὸ δημιουργικὸ του δαιμόνιο σφίγγει, καταχτᾷ, τὸν Καλοσογούρο, κι' αὐτὸ φαίνεται καθαρώτερα στὴν μετάφραση τοῦ ποιήματος «Ἡ ψυχὴ ἐρωτεμένη στὸν Πλάστη της» τοῦ *Torquatto Tasso*, στοὺς Τάφους τοῦ *Foscolo* καὶ στὴν μετάφραση τῆς Κόλασης τοῦ *Dante*, ὅπου βλέπουμε τὴν πλέρια ἐξαφάνιση τῆς Πολυλαϊκῆς ἐπιρροῆς, ποὺ ἀφήνει τὴ θέση της—ἂν εἶναι ἀνάγκη κρίνοντας ἓνα ἔργο λογοτεχνικὸ νὰ ζητοῦμε ἄλλης ἀναγνωρισμένης ἀξίας τὴν ἐπιβολὴ—στὴν ἐπίδραση τῆς Σολωμικῆς τεχνοτροπίας, ποὺ θαυμαστής της ὁ Καλοσογούρος. Καὶ δὲ θαρροῦμε ὑπερβολικὸ νὰ ποῦμε, πὼς ἐκεῖνα εἶναι τὰ τεχνικότερα καὶ ἀριώτερα ἔργα του καὶ σὰ γλώσσα καὶ σὰν αἰσθητικὴ καὶ σὰ φόρμα. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπαγγείλω τὴν «Ψυχὴ ἐρωτεμένη στὸν Πλάστη της», γιὰ νὰ κρίνετε τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου.

Πρόσχαροι κάμποι, χλωρασιαῖς, πρωτοφανήσιμ' ἄνθη,
π' ἄδολαις πάντοι' εὐωδιαῖς στοὺς οὐρανὸν σκορπάτε,
κρύσταλλα μυριοχάρита, ποὺ σταῖς τερπναῖς κοιλάδες
τρίχαρο παιγνιδίζοντας μὲ σιγαλὴ μουρμούρα,
λαλούμενα τῆς ἄνοιξης, πουλιά, ποὺ πάντ' ἀγάπη
σ' ἓνα κλαδί, σ' ἄλλο κλαδί πετώντας κελαῖδᾶτε,
αὔραις δροσάταις καὶ γλυκαῖς, αὔραις χαριτωμέναις,
ἔργα Ἐκκεινοῦ ποὺ τῆς καρδιάς μου κυβερνᾷ τὰ φύλλα,
εἰπέτε σεῖς τοῦ Πλάστη μου καὶ τ' ἀκριβοῦ μου Ἀφέντη,
πὼς ὅλα, ὅλα, ὁ πόθος του τὰ σωθικά μου ἀνάφτει.
Εἰπέτε του, ποὺ ἡ φλόγα του, ἄπειρη, ἀγνή, καθάρια,
ὅλη βαθυὰ μὲ καβαλεῖ ὅλην ἀγάλη, ἀγάλη
πὼς ὅταν βγαίνει ὁ ἥλιος, ὅταν βυθᾷ στὸ κῆμα,
μόνο τ' ἄγιο του τ' ὄνομα τὰ χεῖλη μου ἀνακράζουν.
Γι' αὐτόν, μόνο μου ἀγάλλισμα, λαλῶ καὶ συλλογοῦμαι
γι' αὐτόν καὶ κλαίω καὶ πονῶ καὶ γλυκοαναστενάζω,
καὶ τόσ' ὁ πόθος τὴν ψυχὴ γλυκὰ μοῦ συνεπαίρνει,
π' ἄλλη γλυκάδα εἶναι γιὰ μὲ μαρτύριο καὶ φαρμάκι.
Μ' αὐτόν μαζί, πάντα μαζί, ὁ ἐρωτεμένος νοῦς μου,
καὶ πάντ' αὐτόν καὶ ἀνιστορεῖ κι' αἰσθάνεται καὶ βλέπει.
Κι' ἂν, ὅπως πάντα, μ' ἀγαθὸ καὶ μὲ ἱλαρὸ τὸ βλέμμα
γροικᾷ, καὶ τῆς ἀγάπης μου δὲν δίνω καταφρόνια,
εἰπέτε πὼς στὸν πόθο του πιστὴ τὸν ἀγαμένω,
ἐνῶ τὰ χιόνα καταλεῖ χαροποιὸς Ἀπρίλης.
Ἐξέρω, ποὺ τούτη μου ἡ μονιά, κι' ἄμετρα κάλλη ἂν εἶχε,

σ' αὐτόν, πὺν τέτοιο κατοικᾷ λαμπρότατο λημέρι,
δὲν πρέπει· ἀλλὰ τὸ σπλάγχνος του τ' ἀπέραντο, πὺν μέρος,
ὅσο κι' ἂν εἶναι ταπεινό, ποτὲ δὲν ἀπαρνήθη,
ὄχι, οὐδὲ τώρα θ' ἀρνηθῇ παρηγοριὰ καὶ σκέπη
σὲ τούτη τῇ βαρυνόμοιρη ψυχῇ μου, πὺν ἐμαράθη,
πὺν αὐτὲς ἐλύτρωσε ἀκριβὰ μὲ τ' ἅγιο του τὸ αἶμα.

Ἄ πότε, πότε, θέλ' ἰδῶ τὴν ποθητὴν ἡμέρα,
πὺν δολοφάρων στὸ πλούσιο του παλάτι θὰ καθίσω,
νὰ τῇ θωρῶ, νὰ χαίρωμαι τὰ κάλλη πὺν ἀγαποῦσα,
κι' ἄλλο ἢ περίχαρη καρδιὰ νὰ μὴν ἀποζητήση!
ὦ! ἂν ἐσεῖς, ἄγναις ψυχαῖς, ἐβλέπατε τὸ φῶς μου,
εὐθὺς καθ' εὐτυχίᾳ τῆς γῆς θὰ θάμπονεν ἐμπρὸς σας,
καὶ μόνον γιὰ τὰ κάλλη του, τῇ δόξᾳ, τῇ λαμπράδᾳ,
τὰ στήθη σας θ' ἐκαίονταν, καὶ φλογερὰ τὰ χεῖλη,
χαρὰ, θὰ κράζαν στὴ ζωὴ παρόμοια δὲν ἐστάθη.

Εἶναι τ' ἄγνό μου ἀγάλλιασμα, εἶν' ἢ ἀκριβὴ μου ἀγάπη.

Γελᾷ ἢ θωριά καὶ ροδαριαῖς· σὲ μύριας ὁμορφάδες
δὲν εἶναι τί ὠραιότερο στὸ ὑπέρλαμπρό του δῶμα.

Μ' ἀνθοὺς ὑακίνθου στολιστὸ τὸ τρυφερό του χέρι·
ἢ κεφαλὴ του μάλαμα, τὰ στήθη ἐλεφαντένια.

Πότε κόβει τριαντάφυλλο, πότε δροσάτο κρίνο
ὁ εὐγενικός μου ποθητὸς στὰ ὁμορφα περιβόλια·
γελοῦν οἱ χλόαις, τὰ φυτὰ, καὶ ξεφυτρώνουν γιούλια
ὅπου τ' ἅγια του φέγγη αὐτὸς τὰ θεῖκά γυρίζει·
μόνον γι' ἀγάπη κι' ἔρωτα καὶ γιὰ ταπεινοσύνη
βγάζει τὰ λόγια ἔτσι γλυκά, πὺν δὲν αἰσθάνομ' ἄλλη,
οὐδὲ ἢμπορῶ νὰ φαντασθῶ γλυκύτερη εὐτυχία.

Τετράγωνο κι' ἀσάλευτο τὸ οὐράνιο του λημέρι,
πὺν κῆμα καθαρῶτατο γύρω τὸ περιζώνει,
(ὅλο διαμάντι ἀτίμητο καὶ λαγαρὸ χρυσάφι!)

ἀστράφτει μέσα κι' ἔξωθε τῇ νύχτα, τὴν ἡμέρα.

Δώδεκα πύλαις λαμπεραῖς, πύλαις ἀχινοβόλαις,
ἀνοιγοκλοῦν τὸ ἔμπα του καὶ ἄλλα τόσ' ἀστέρια,
καθάρια, ὠραῖα, φωτεινά, δείχνουν τὰ σύνορά του.

Ἐκεῖ δὲν ἔζησαν ποτὲ πάθη φαρμακεμένα,
ἀλλ' ἅγιοι μόνον στοχασμοί, καὶ πόθοι ἄγνοι καὶ θεῖοι,
εἰρήνη, ἀγάπη καὶ χαρὰ, νίκη κι' αἰώνια δόξα.

Σ' αὐτὴν τὴν ἰόσο ἀστραφτερή, τὴν ἅγια κατοικία,
Τραγοῦδι, παρακάλεσε τὸν ἀγαθὸ μου Ἀφέντη,
ὅπως τώρα μὲ τ' ὄνειρο τὸν βλέπει ὁ λογισμὸς μου,
ἔτσι μιὰ μέρα ν' ἀξιωθῶ καὶ νὰ τὸν ἀντικρύσω.

Συγκρίνατε τώρα τὴ μετάφραση αὐτῇ, πὺν ἀχνοθυμίζει κά-
ποιους στίχους τῶν Ἑλεύθερων πολιορκημένων μὲ ὅποιαν ἄλλη ποιη-
τικὴ μετάφραση τοῦ Ἰάκωβου Πολυλά ἢ μὲ τὰ τρία πρωτότυπα σο-
νέτια μου καὶ θέλετε πιστοποιήσει πόσο ἀνεξάρτητη καὶ γλωσσικὰ
καὶ τεχνικὰ μᾶς παρουσιάζεται ἡ ποιητικὴ ἐργασία τοῦ Καλοσγούρου.
Δὲ θὰμποροῦσα νὰ πῶ τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὶς κριτικές του μελέτες.
Ἐκεῖ ἡ γλῶσσα δὲν παρουσιάζει οὐσιαστικὲς παραλλαγὰς μὲ τὸ γλωσ-
σικὸ ἰδίωμα τοῦ Πολυλά, ἐκεῖ δανεῖζεται τὸ ὄφος του, πὺν κλείνει
πρὸς τὸν κλασικισμό καὶ τὸ ἀλύγιστο καὶ πολὺ συχνὰ κουραστικὸ
δούλεμα στὴ φράση. Γι' αὐτὸ δὲ διστάζουμε καθόλου νὰ ποῦμε, πῶς
ἂν ἢ φιλία ἐνὸς Ἰάκωβου Πολυλά τὸν ὠφέλησε στὴν πνευματικὴ
του κατεύθυνση, καὶ στὴν τάση του πρὸς τὴ μελέτη καὶ τὴν παραγω-
γικὴ λογοτεχνικὴ ἐργασία, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριά, σὰν τεχνίτη,
τὸν ἐβλαψε.

(ἔχει συνέχεια)

ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

ΣΤΟΝ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

Εὐαίσθητέ μου ποιητὴ, σ' ἄλλον σοῦπρεπ' ἐθένα
νᾶχεις αἰῶνα γεννηθῇ, νὰ ζήσης σ' ἄλλον τόπον.

Ἡ ἔκφραση νᾶσαι ἀνώτερων—ποῖος ξέρει ποιῶν—ἀνθρώπων,
τὰ ἰδανικά τους νὰ μᾶς λὲς τὰ πιὸ ἐξευγενισμένα.

Ὅμως σ' αὐτοὺς ἀνάμεσα ποῦ σ' ἔρριξε ἢ Εἰμαρμένη,
εἴσουν τὸ ἀηδόνι στὸ κλουβί! Κι' εἴταν ἢ αὐτοχειρία
ἢ τραγικὴ σου, ἐνάντια τους σὰ μιὰ διαμαρτυρία,
ποῦ σὰν τὸ δυνατότερο ποιήμα σου θεὰ μένει.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΚΛΕΦΤΑΡΟΙ

Ὁ σοφὸς μὲ τ' ἀχτένιστα μαλλιά καὶ μὲ τὰ σοφὰ γυαλιά του, βαστώντας ἓνα σωρὸ βιβλία στὴν ἀγκαλιά, ἔβγαινε ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης, μ' ἔννοια καὶ προσοχή, σὰν κλέφτης ποὺ πέτυχε ἀφύλαχτο διαμαντικό, ἢ σὰν ἐρωτευμένος ποῦ κλεβε τὸν πυργοσφαλισμένο του θησαυρό, περνώντας ἀπὸ μιὰ μικρούλα σιδερόπορτα, μισανοιχτὴ λησμονημένη.

Μὰ ἐκεῖ, βγαίνοντας μόλις, ἔκοψε ἀπότομα τὸ βῆμα του ὁ σοφός, καὶ στάθηκε σὰ νὰ τὸν εἶχε πιάσει τὸν κλέφτη ὁ νοικοκύρης. Ὅμως δὲν ἦταν ἐκείπερα κανένας κίντυνος γιὰ τὸ σοφὸ καὶ τ' ἀκριβὰ του λάφυρα. Ἄλλη γινόταν ἀρπαγὴ ἐκεῖ φοβερώτερη, καὶ ἄληθινὴ αὐτὴ κλεψιά, καὶ ὅχι χωράτεμα. Δυὸ παιδάκια, ποὺ δὲ μοιάζανε παιδιὰ τοῦ δρόμου κλέφτικα καὶ ξυπολιάρικα, μὰ καθαρὰ παιδάκια τοῦ σχολειοῦ, μαδολογοῦσαν καὶ ρημάζαν τὸν μικρὸν ἀνθόκηπο τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης. Ἀκούοντας ὅμως τ' ἄνοιγμα τῆς πόρτας, βλέποντας τὸν ἄνθρωπο νὰ βγαίνει μὲ τὸ βῆμα του τὸ σιγαλό, σὰν τὰ σπουργίτια ποὺ στὸ λαχανόκηπο μαρτυροῦν τὴν παρουσίᾳ τους μὲ τ' ἀπότομο ξεπέταγμα τους, ἔτσι καὶ αὐτὰ φωνάξαν τὴν κακὴ τους πράξη στὸν ἄγνωστο μὲ τὴν ξαφνικὴ τους τὴν τρεχάλα ἀνάμεσα στὰ δέντρα. Δὲ λάβανε μάλιστα καιρὸ μήτε νὰ τὸν προσέξουνε τὸν ἄνθρωπο· τοὺς ἔφτανε πῶς ἦταν ἡ παρουσία του ὅχι ποθητὴ, γιὰ νᾶναι καὶ ὑποφτη στὴ σκέψη τους τὴν πονηρὴ οἱ σκοποὶ του.

Περάσανε τὰ κάγκελλα σὰν ἀλεπουδάκια, μὲ πηδήματα ἄταχνα· μὰ πονηρότερα ἀπὸ κεῖνα, κάναν ἀμέσως τὸ βῆμα τους στρωτὸ καὶ ἀδιάφορο, μόλις βγήκανε στὸ δρόμο. Κι' ὁ δρόμος, γιὰ καλὴ τους τύχη, ἦτανε λιγοσύχναστος αὐτὴ τὴν ὥρα. Κι' ὅλη ἀναμμένη ἦτανε ἡ ὄψη τῶν παιδιῶν ἀπ' τὴ χαρὰ τους καὶ τὸ φόβο τους μαζί. Καὶ σφίγγανε στὴς φοῦχτες τ' ἄνθη ὅπως τᾶχανε κόψει ἀνάκνιτα, καὶ σκύβανε νὰ πιάσουν ὅσα τοὺς χυνόνταν ἀπὸ τ' ἀπότομά τους τὰ κινήματα, τὰ νευρικά τους γέλοια καὶ τὰ πνιγμένα τους ξεφωνητά. Κᾶποτε πάλι ἡ ἀνησυχία ξυπνοῦσε στὴ ματιά τους, καὶ ὁ φόβος, γιὰτὶ ἔξερν πῶς αὐτὸ ἦτανε κακό, τίναζε τὰ κορμιά τους, τᾶκανε νὰ γυρίζουνε καὶ νὰ κυτᾶνε πίσω τους καὶ ὀλόγυρά τους. Ὑστερα τὰ λησμονοῦσαν ὅλα, σταματοῦσαν καὶ βάνανε σὲ τάξη τὰ λουλούδια καὶ μιλοῦσαν γοργὰ σὰ νὰ φιλονικοῦσαν.

- Ἐγὼ πῆρα τὰ καλύτερα !
- Ὅχι, τὰ δικά μου εἶναι πιὸ καλὰ καὶ περισσότερα !
- Ὅχι, τὰ δικά μου !
- Βάζεις στοίχημα ; Θὰ ρωτήσουμε τὴ μάνα μου !
- Ὅχι, ἐγὼ θὰ τὰ πάω σπῖτι στα κορίτσια !

— Φοβάσαι, ρέ, μὴ σοῦ τὰ κλέψω ;

— Ναί. . μὲ νομίζεις ἐμένα κουτό !

Κανένα ἀπὸ τὰ δύο δὲν ἦτανε τόσο κουτό, νὰ μὴν καταλάβῃ καὶ τὸν κῆρ σοφὸ, ποὺ ἔρχοταν ἀπὸ πίσω μὲ τὸ βῆμα του ἡσυχο, μὲ τὸ κεφάλι του σειστό, κύνοντας τὸν κουτὸ καὶ ἐκεῖνος. Εἶχε ἀκούσει τὰ τελευταῖα τὰ λόγια τους, μὰ ἔκανε πῶς δὲν ἄκουσε· καὶ ἔστράφταν τόσο τὰ γυαλιά του, ποῦ τῶν παιδιῶν ἡ πονηρὴ ματιὰ δὲ μπορούσε νὰ πιάσῃ τὴ δική του. Ἐπειτα εἶχε τόση σκοτούρα αὐτὸς γιὰ τὰ βιβλία του· τὰ χάιδευε καὶ τᾶσφιγγε τόσο τρυφερά, ποῦ οἱ πειρασμοὶ διώζανε πὰ κάθε κακὸ ἀπὸ τῶν παιδιῶν τὸ νοῦ. Πάλι ὅμως, τὴν τελευταῖα στιγμὴ, καθὼς περνοῦσε ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ πλευρό τους, καὶ βράδυσε τὸ βῆμα του, μιὰ ἀπόκρυφη φωνὴ τοὺς σφύριξε στ' ἀφτιά τους νᾶχουνε προσοχή.

— Ρέ σύ, εἶπε τὸ μικρότερο σιγά, δὲν εἶναι αὐτὸς ποῦ βγήκε ἀπ' τὴ βιβλιοθήκη ; Δὲ βαστοῦσε βιβλία καὶ ἐκεῖνος, ρέ ;

— Ἄλλος ἦτανε, ρέ ; Τοῦτος εἶναι στραβός, δὲ βλέπει μπροστά του !

Καὶ προχωρῆσαν ἔτσι οἱ τρεῖς τοὺς λίγα βήματα πιὸ πέρα, σὰν παλιοὶ γνώριμοι καὶ σὰν καλοὶ φίλοι.

Ἐδῶ τώρα ἔκαμε ἓνα λάθος ὁ σοφός. Φορτωμένος ἄνθρωπος μὲ τῆς σοφίας τὸ βάρος, θέλησε νὰ τοὺς πιάσῃ καὶ τοὺς δυὸ μονοκοπανιά. Πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ μικρότερου, ποὺ πῆγαινε στὴ μέση, ἄπλωσε τὸ ἓνα χέρι, τὸ λεύτερο, καὶ ἄρπαξε τὸν πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ μανίκι, καὶ μὲ τ' ἀριστερό, τὸ φορτωμένο τὰ βιβλία, δοκίμασε νὰ κρατήσῃ τὸ μικρόν. Ὅμως μὲ σύγκαιρο ἓνα τίναγμα καὶ οἱ δυὸ διαβόλοι ξέφυγαν καὶ βρεθῆκανε μακριά, καὶ σκόρπια, πέσανε στὸ δρόμο τὰ βιβλία καὶ τὰ γυαλιά, καὶ τὸ καπέλλο τοῦ σοφοῦ, ἀφοῦ πῆρε δυὸ τρεῖς γύρους, πῆγε καὶ ξαπλώθηκε στὸ χῶμα.

— Πιάστε τους, πιάστε τους τοὺς μασκαράδες. Πιάστε τους τοὺς κλέφταρους !

Ὁ κόσμος, βλέποντας δυὸ παιδάκια μ' ἄνθη στὴν ἀγκαλιά νὰ τρέχουν, ἄνοιγε τὸ δρόμο του καὶ τ' ἄφινε. Λίγοι τὰ φωνάζανε μὲ χωρατὸ ἀπὸ πίσω, ὅμως κανεὶς δὲν ἄπλωνε τὸ χέρι νὰ τὰ πιάσῃ. Τέλος, ὅχι τρέχοντας παρὰ πετώντας, φτάσαν οἱ κλέφταροι στὸ πέρα τ' ἀγκωνάρι, καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ κυττάξαν πίσω καὶ ἀλλάξανε λόγια βιαστικά, χαθήκανε πέρα μεριά καὶ δῶθε.

Ντροπιασμένος ὁ σοφός, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς περιεργούς καὶ νὰ τοὺς ξηγήσῃ, μάζεψε τὰ σπασμένα καὶ λερωμένα του καὶ τράβηξε μουρμουρίζοντας φοβέρες.

— Τοὺς σατανάδες.. τοὺς κακοηδέστατους ! Πῶς καταντήσαν ἔτσι σήμερα τὰ παιδιὰ ; Ψεύτικα, κλέφτικα, μιὰ πῆχη γλώσσα. . . Ὅρίστε, ἡ νέα γενεά. . . Μπα, δὲν ἤμαστε μεῖς ἔτσι στὴν ἡλικία τους

Εἶχαμε κ' ἓνα σπειρὶ ντροπῇ καὶ σεβασμὸ στὸ γεροντότερο. "Οχι κλεψιές! Μὰ θὰ τοὺς πιάσω ἐγὼ, ποῦ θὰ μοῦ πᾶνε;

Πιὸ πέρα ἦτανε τὸ σπίτι του: μπῆκε βίαιστικός, παράδωσε τὰ βιβλία στὴ σκάλα, καὶ στάθηκε στὴν πόρτα πάλι σιάζοντας νευρικά τὰ γυαλιά του, μὰ λησμονώντας τὰ χάλια τοῦ καπέλλου του. Ἔσκαζε ἀπὸ τὸ κακό του. Σφούγγιζε τὸ μέτωπο μὲ τὸ μαντιῆλι. Τέλος ἄρχισε νὰ τινάζῃ καὶ τὸ καπέλλο. καὶ ξεκίνησε. Ἀποῦ πέρασε δυὸ τρία τετράγωνα, στάθηκε καὶ συλλογιώταν. Ἡ συνοικία τριγύρω εἶχε μεγάλα σπίτια· μὰ, νά το, ἓνα τετράγωνο μ' ὅλο μικρὰ παλιόσπιτα, καὶ παλιαυλὲς καὶ μάντρες. Στενὰ δρομάκια σμίγαν ἐκεῖ κι' αὐλάκια βρώμικα λιμνάζανε.

Σοβαρὸς καὶ ἀδιόφορος, διαβάτης ξένος τάχα, μπῆκε σ' ἓνα δρομάκι, κι' ἀπ' αὐτὸ σ' ἄλλο καὶ σὲ τρίτο, κι' ὅλο κατασκόπευε. Εἶχε βγάλει τὰ γυαλιά, κρατοῦσε καὶ στὸ χέρι τὸ καπέλλο. Ἔβλεπε καὶ μακρότερα ἔτσι, χωρὶς τὴ βοήθεια τῶν ψεύτικων ματιῶν. Καὶ προχωροῦσε, κ' ἦταν ἔτοιμος ν' ἀφήσῃ αὐτὴν τὴν ἄχαρη δουλειά. Μὰ, ἓνα κεφαλάκι στρουμπουλὸ κρυφοκρυτοῦσε ἀπὸ μιὰ πορτίτσα, καὶ μόλις τὸν ἀγνάντεψε τὸν κύρ σοφὸ, τὸ μεταμορφωμένον, ἀμέσως τονὲ γνώρισε· τραβήχθηκε γοργὰ κ' ἔκλεισε μ' ὀρμὴ τὴν πόρτᾶ. Καὶ τὴ γλύτωσε τὸ πονηρό, ἔτσι νόμιζε.

— Ἐδῶ σ' ἔχω τώρα, κλέφταρ! εἶπε ὁ σοφός.

Δὲν ἀπεφάσισε ὅμως νὰ μπῇ κιόλα στὸ ξένο σπίτι. Εἶδε τὸν ἀριθμὸ καὶ τραβήξε τὸ δρόμο του. Ἐφερε πολλοὺς γύρους, ἔφτασε καὶ πέρα ἀπὸ τὴ γειτονιά μὰ κόπος μάταιος.

— Τὶ δυστυχία εἶν' αὕτῃ; ἔλεγε. Οὔτε ἓνας χωροφύλακας!

Μ' ὀρμὴ γύρισε καὶ πῆγε ἴσια κ' ἔσπρωξε τὴν παλιόπορτα. Μιὰ χωματένια ἀγλίστα μακρουλή· στόνα πλευρὸ δυὸ καμαράκια καὶ τὸ μαγερειό, καὶ στ' ἄλλο γυμνὸς τοῖχος. Στὸ βάθος ἀντίκρου ἦτανε τὸ παιδί, καὶ καθὼς τὸν εἶδε πάλι τὸν ἐπίφοβό του ἔχτρο, χώθηκε στὴν τελευταία πορτούλα χωρὶς δισταγμὸ, γοργὸ σὰν τὸ κουνέλι. Τότε μονάχα ὁ ἀκάλεστος ὁ ἐπισκέφτης πρόσεξε καὶ δυὸ κοριτσάκια μαυροφώρα καὶ χλωμά, μὲ λιγωμένα ὀλόμαντρα ματάκια, ποῦ βαστοῦσαν καὶ χαϊδεῦαν ἀπάνω στὰ στηθάκια τους ἀπὸ λίγα ἄνθη· τὰ χαϊδεῦαν καὶ τὰ μυρίζονταν, καὶ κᾶναν τὸ καθένα χωριστὰ τὸ σιωπηλὸ περίπατό του. Καὶ ὅμως δὲν εἶχανε καμμιὰ χαρὰ στὰ προσωπάκια τους γιὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτὴ τὴν εὐτυχία.

Βλέποντας τὸν ἄγνωστο μὲ τὸ πρόσωπο τ' ἀγριωπό, νοιώσαν ἴσως κάποια φόβο, μὰ ἡ ὄψη τους καθόλου δὲν ταράχτηκε.

— Τὶ θέλετε; ρωτῆσαν καὶ τὰ δυό, μὲ δυὸ μονότονες φωνίτσες μαραμένες.

— Ποῦ εἶν' ἐκεῖνο τὸ μικρὸ παιδί; Φωνάχτε το νὰ ρθῇ, τὸ θέλω! εἶπε αὐστηρὰ ὁ σοφός.

— Τὶ τὸ θέλετε; ρώτησαν πάλι οἱ δυὸ φωνίτσες.

— Πῆγε κ' ἔκλειψε τ' ἄνθη μαζί μ' ἓνα ἄλλο παλιόπαιδο. Πέστε του ν' ἀρθῇ ἀμέσως!

Ἄ! κάμαν οἱ φωνίτσες, θλιβερὲς καὶ πάλι μαραμένες, σὰ νὰ μὴν ἔξερν ἄλλο τίποτε ἀπὸ τὸ δικὸ τους πόνο μοναχό, καὶ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸν κόσμο.

Μ' ἓνα γοργὸ κίνημα φέρανε τὰ χέρια πίσω, κι' ἀφήσανε νὰ πέσουν τ' ἄνθη, σὰ νὰ κρατοῦσαν φωτιά.

— Ἐμεῖς δὲν τὸ ξέραμε... δὲν τὸ στείλαμε ἡμεῖς νὰ τὰ πάρῃ! εἶπε τὸ ἓνα, ποῦ φαινότανε σὰν πιὸ μεγάλο. Αὐτὸ μονάχο του θέλησε νὰ πάῃ...

— Δὲν εἶναι δικό μας τὸ παιδί, κύριε, ἔτσι τῶχουμε, εἶπε τ' ἄλλο πιστεύοντας πῶς ἔλεγε κάτι γνωστικώτερο.

— Τίνος εἶναι; ρώτησε ὁ σοφὸς βαρυνά. Θέλω νὰ τὸ πιάσω... νὰ τὸ στείλω στὴ φυλακή!

Τὰ παιδάκια, μ' ὅλο ποῦ τρεμουλιασμένα, δὲ δείχνανε καὶ πάλι στὰ στεγνά τους πρόσωπα καμμιὰ μεγάλη ἀνησυχία. Σὰ νὰ πιστεῦαν πῶς ὁ λόγος τους θ' ἄφτανε τέλος στὸ σκοπὸ, βάλαν ὅλη τους τὴν καρδιά νὰ ποῦν αὐτὸ μονάχα:

— Δὲν ἔχει μητέρα, οὔτε πατέρα! Τὸ φέραμε ἀπὸ τὸ χωριὸ νὰ μένῃ σπίτι μας, νὰ κἀνῃ καὶ καμιά δουλειά, νὰ μᾶς φυλάῃ καὶ συντροφιά... τὸ κακόμοιρο!

— Ἐσεῖς δὲν εἴσατε ὀρφανὰ; ρώτησε ὁ σοφὸς κάπως ἀνήσυχος. Γιατὶ τὸ παιδί δὲν φορεῖ μαῦρα σὰν ἐσᾶς;

— Δὲν εἶναι δικό μας τὸ παιδί... Ἐμᾶς πέθανε ἡ μητέρα μας, γι' αὐτὸ φοροῦμε μαῦρα...

— Δὲν ἔχετε μήτε πατέρα;

— Ἐχομε τὴ γιαγιά μας μοναχά.. Γιαγιά, γιαγιά! Ἐνας κύριος σὲ ζητάει! Μάλιστα, κύριε, τὸ παιδί δὲν εἶν' ἀδερφός μας, καὶ γι' αὐτὸ δὲ φορεῖ μαῦρα! Μάλιστα!

— Λοιπόν, ἐσεῖς τὸ βάλατε νὰ πᾶ νὰ κλέψῃ τὰ λουλούδια;

Τώρα τὸ κατάλαβα...

— Ὁχι, ὄχι! Γιαγιά, ποῦ εἶσαι, γιαγιά!

Ἐνα μουγκρητό, ἓνα μουγκρὸ ρώτημα βγήκε, μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι.

Ὁ σοφὸς πῆγε στὴν τελευταία πόρτα κι' ἔσκυψε καὶ κύταξε σκοτεινὸ μαγερειὸ ἦταν ἐκεῖ. Τὰ μικρὰ ὅμως προχωροῦσαν στὸ πλάι του τρέμοντας, χωρὶς νὰ κλαῖν, ἀνίκανα δάκρυ νὰ βγάλουν ἀπὸ τὰ ματάκια τους.

— Μὴ μπαίνετε μέσα, κύριε! εἶπε τὸ μεγαλύτερο, γλυκὰ καὶ παραπονετικά, ποῦλρεπε κανεὶς νᾶχῃ πολὺ σκληρὴ καρδιά γιὰ νὰ τὸ παρακρίσῃ.

— Ἀφῆστε το-σᾶς παρακαλοῦμε, μὴν τὸ παίρνετε στὴ φυλακή!

εἶπε τ' ἄλλο σφίγγοντας τὸ κορμάκι του σὰ νὰ τοῦρθε ἀνατριχίλα.

— Κρύφτηκε τώρα, δὲ βρίσκεται αὐτὸ εὐκολα... τὸ παλιόπαιδο! εἶπε τὸ πρῶτο παίρνοντας ὕψος φιλικὸ γιὰ τὸν ἄγνωστο, γιὰ καλὸ δικό του τάχα.

— Δὲ θὰ τὸ ξανακάμῃ; ρώτησε ὁ σοφὸς μὲ τόνο σὰ νὰ περίμενε ν' ἀκούσῃ πῶς μπορεῖ καὶ νὰ τὸ ξανακάμῃ.

— Ὅχι, δὲ θὰ τὸ ξανακάμῃ! εἶπαν καὶ τὰ δυὸ πρόθυμα. Ὑστερα, καὶ πάλι ἀνήσυχα μὴν πάρῃ ὁ κύριος πίσω τὸ λόγο του:

— Εἶνε πεντάρφανο, τὸ κακόμοιρο... τῶχομε γιὰ ψυχικό.

— Οὐτε σεῖς, εἶπε ὁ σοφός, δὲ θὰ τὸ ξαναστείλετε νὰ κλέψῃ λουλούδια;

— Ὅχι, ὅχι! εἶπαν κουνώντας τὰ χεράκια τους μ' ἀπελπισία. Δὲν τὸ βάλαμε μεῖς, ὅχι! Αὐτὸ μονάχο του!

— Ποιὸς εἶναι; μιὰ βραχνή φωνὴ ἀπὸ μέσα πάλι ρώτησε.

Ὁ σοφὸς μὲ βῆμα φοβισμένον βρέθηκε στὴν ξώπορτα. Γύρισε ὕστερα κ' εἶπε στὰ μικρά:

— Κυτᾶτε ἄλλη φορὰ νὰ μὴν τὸ ξανακάμετε γιὰτί... γιὰτί τότε θὰ γίνουν ἄλλα πράματα! Ξύλο καὶ φυλακή!

— Ὅχι, ὅχι, ποτέ! εἶπαν τὰ παιδιὰ.

Κούνησε τὸ χέρι μὲ φοβέρα κ' ἔφυγε βιαστικός, σὰ νᾶτανε νὰ βγοῦν καὶ νὰ τὸν κυνηγήσουν τὰ παιδάκια.

*

— Κύριε καὶ Θεέ μου! ἔλεγε στὸ δρόμο του ὁ σοφός, σφουγγίζοντας πάλι τὸν ἰδρωτὰ ποῦ τοῦ κατέβαινε στὸ μέτωπο. Μιὰ γιαγιὰ μὲ δυὸ ὄρφανά, καὶ δὲν τῆς φτάνουνε! Γιὰ ψυχικό, πῆρε καὶ τρίτο... Καὶ πῆγα ἐγὼ νὰ δώσω μάθημα...

Ἐμεινε συλλογισμένος ἐνῶ κρατοῦσε πιδ ἄργό τὸ βῆμα του.

— Ἐκεῖνος πάλι... ὁ κλέφταρος; Ἐκλεψε ὅχι γιὰ νὰ κλέψῃ βέβαια... τῶκαμε ἀπ' ἀγάπη, γιὰ νὰ φέρῃ λίγη χαρὰς δροσιὰ στῆς ὄρφανοῦλες τῆς περιλύπες, τῆς εὐεργέτισσές του... Τὸν καὶ μὲν τὸν πονόψυχο, τὸν κλέφτη... Ἄλλο καὶ τοῦτο μάθημα, ποῦ δὲ θὰ μοῦ βγῇ σὲ κακό... Τέλος, σήμερα ἓνα παρᾶξενο βιβλίον διάβασα—βιβλίον τόσο μικρὸ καὶ σύντομο... ποῦ δὲν ὑπάρχει στὴ δημόσια βιβλιοθήκη...

Ξαφνικὰ ὅμως θυμήθηκε, τὸν ἄλλο, τὸν πιδ μεγάλο ἀπ' τοὺς «κλέφταρους». Ἐδῶ τώρα πάλι θύμωσε ὁ σοφός.

Αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ ἔνοχος! εἶπε· δὲ θάχῃ κανέναν καλωσύνης λόγο αὐτὸς γι' ἀπολογία του... Μὰ, πάλι, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει... Ὅχι, ὅχι! Μοῦ φτάνει τὸ ἓνα μάθημα! Πῶς νὰ καταδικάσω ἄνθρωπο ἀναπολόγητο; Καὶ ποῦ νὰ τόνε βρῶ;... Τρέχα γύρευε... ὦ, ἡ ὥρα περασμένη!

Φόρεσε τὰ γυαλιά του, ἔσιαξε τὸ καπέλλο του, πῆρε πάλι τῆς σοφίας τὸ ὕψος τὸ σοβαρό, καὶ τράβηξε στὸ σπίτι του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

ΣΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Στὸ σκιερὸ Κοιμητήρι
τῆς Ἀγάπης, ποῦ ἡ Ζήλεια
μνήματα ἔσκαψε χίλια,
ἐπηγαίναμε χθές.

Κ' ἐπηγαίναμε οἱ δυὸ μας
σὲ κηδεῖα, ποῦ ἡ κάρδια
καὶ ὑποψίας φαρμάκια
ἀργοετοίμασαν πιά...

Κᾶτι ἐρχόνταν μαζί μας
σᾶν νεκρὸς ἀπὸ πέρα
στὴν θαμπόχλωμη ἐσπέρα
νὰ θαφτῇ στὶς ἱτιές.

Τῶν καμῶν οἱ καμπάνες
-παλμοὶ στήθους - χτυποῦσαν
τὰ πουλιὰ τραγουδοῦσαν
φθινοπώρου σκοπὸ...

Τὴν ἐθάψαμε· πᾶμε...

Ἰσκιος πρώτης Ἀγάπης...

Τότες μ' ὄψη ἄγνοῦ κρίνου,
τώρα μ' ὄψη κιτρίνου
τρανταφύλλου,—Καρδιά.

Μὰ πρὶν φύγωμ' ἀκόμα,
ἡ καρδιά ἀπὸ τὸ χῶμα,
πικροκλαίει: «Σ' ἀγαπῶ!»

ΤΟ ΣΠΑΣΜΕΝΟ ΠΟΤΗΡΙ

ὦ! τὸν καμὸ τοῦ ἀνθρώπου πιά ποῦ δὲν ἀρέσει
στὴ χθεσινὴ του Ἀγάπη,—σβῆσε ἐσύ, ματιά!—
κι' ἀπ' τὸ παλάτι τῆς χαρᾶς του ἔχει ξεπέσει
στὴ σκοτεινὴ τοῦ Οἰδίποδα κακοστρατι!...

Τοῦ γέλιου τὸ ποτήρι σπᾶσθηκε στὴ μέση·
χυμένες οἱ λαχτάρες: οἱ ὄρκοι νά! γυαλιά
τριγύρω στὸ τραπέζι τῆς ζωῆς· κι' ἡ θέση
τοῦ Ρήγα, σ' ἄλλο Ρήγα:—Ζήτω, βασιλιά!

Κι' ἡ Δόξα; Ἐνα ἀποκούμπι πιά σκηνῆς χαρτένιο.
Ὁ βίος, μούμιαν χρυσάφι ἀχνό, σὰν ἀραχνένιο.
Τὸ Πνεῦμα, μιὰ πνοὴ σὲ κυπαρίσσια...

Κι' ὠϊμέ! μακρὰ κι' ἀπόμακρα ἡ Καρδιά βουβή,
—σὰν τὸν παλιὸ Σουλτάνο* σκλάβαν στὸ κλουβί,
κλαίει μπρὸς στῆς ἰδίας τῆς ἀγάπης τὰ μεθύσια...

ΘΑΝΑ! ΒΡΑΔΥ

Σὲ ζήτησα. Καὶ κοίταξα κατάματα
μύριες μορφές γιὰ ν'άβρω τὴ μορφὴ σου.
Ξαγρύπνησα νυχτιές, καὶ τὰ χαράματα

μὲ βρῆκαν πονεμένη ἀδελφή σου,
πνιγμένη μέσα στὰ θολὰ τὰ κλάμματα
νὰ προσπαθῶ νὰ φτάσω ὥς στὴν κορφὴ σου. . .

Μὰ σύ σαι, τί ψηλά! . . . Κι' ἐγὼ κουράστηκα
στ' ἄδικα νὰ ζητῶ, μὲς στὸ μαγνάδι
κρυμμένη, νὰ σὲ βρῶ. Λέω: νά τη! . . . Ἀλλὰ βιάστηκα
κάθε φορὰ, καὶ νά με πάλι στὸ σκοτάδι! . . .

Ἀγάπη! . . . Μὲς στὴν προσμονὴ ξεχάστηκα
ζητώντας τ' ἀπαλότατό σου χᾶδι.
Βλέπω πὼς εἶν' ἀργά, καὶ πὼς γελάστηκα
καὶ πὼς ἂν θᾶρθης τώρα, — θᾶναι βράδυ! . . .

ΛΙΑΔ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

DA COSTIS PALAMAS

INVIATO AL POETA L. MAVILIS

*Verso la quiete il tuo spirto soletto
Fugge, abborrente da ogni accento vano,
O artefice signore del sonetto,
Cui infiammò della Patria amor sovrano.*

*In vaso alabastrino intorno stretto
La natia terra un sentor manda arcano;
Del sogno il fior ivi germoglia eletto,
Che distaccarlo ognun potrialo invano.*

*Vaso è il tuo verso e la tua mente è il fiore,
Ma quel vaso una man infranse prona
E del tuo fiore la beltà più ima
Trovò vago di polve d'acre odore
In Creta, che del pelago è corona,
Del Turcofago madre e della rima.*

TEODORO BRICCOSS
tradusse

26-5-1931

ΠΑΤΡΙΚΟΙ ΛΥΓΜΟΙ

ΤΟ ΚΕΝΟ

Συχνὰ στὸν ἴσκιο τῆς ἀντικρυνῆς μουριας,
μαζεύονται ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς
καὶ μὲ ξεφωνητὰ χαρὰς ἀρχίζουν τὰ παιχνίδια.
Κι' ἄλλοι! στὴ συντροφιά τους, ποὺ στὸν κόσμο φαίνεται ἴδια,
μονάχα ἐγὼ ἀντικρύζω ἓνα φοριχτὸ κενό :
Παιδί μ'ν, ἀνάμεσό τους πιά δὲ σὲ θωρῶ.

ΤΑ ΧΕΡΑΚΙΑ ΣΟΥ

Κάτι ἀγιοταφίτικα ἀσπροδιάφανα κεράκια,
ποῦναι μὲς στὸ κονοστάσι κρεμασμένα,
μοῦ θυμίζουν, γιέ μου, τὰ κερένιά σου χεράκια,
σὰ στὴν προσευχή σου τᾶχες ὑψωμένα.

ΣΤ' ΟΝΕΙΡΟ ΜΟΥ

Στὸν ὕπνο μου, χρυσό μου, σὲ ξανάβλεπα
σὰν πρῶτα νὰ γυρνᾷς ἀπ' τὸ σχολειό σου
καὶ στὴν αὐλή, ποὺ πρόσμενε, ἡ μαννοῦλα σου
νὰ ξεκορεμᾷ τὴ σάκκα ἀπ' τὸ λαιμό σου.
ὦ! μᾶς στιγμῆς στὰ στήθια μου χαρὰ κατοπεινὴ!
Νᾶταν νὰ μὴ ξυπνοῦσα πιά καὶ νᾶσβηνα μ' αὐτή. . .

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

λεν εἰς ὅλους τοὺς κοινοβουλευτικούς πλὴν ἑνός, ὥς μέλος τοῦ ὑπουργείου του, ἡ μὲ τὸν Βούλγαρον σύμπραξις, ἦτο ἡ μᾶλλον προσαρμοζούσα, διότι ἀμφοτέρω εἶχον τὸν αὐτὸν βιαιοπραγῆ καὶ νομοθύτην χαρακτήρα, ἐφ' ὧν καὶ ἐστήριζον τὸ κυβερνητικὸν αὐτῶν σύστημα. Ἐπὶ τοῦ ἐπασχολούντος τότε τὴν Βουλὴν ζητήματος, πρῶτος ἡγόρευσεν ὁ εἰσηγητὴς αὐτοῦ Λομβάρδος, ὅστις μὲ ὁρμὴν παλαιστοῦ, καὶ εὐγλωττίαν χειμάρρου, εἰς τοιαύτην θέσιν περιήγαγε τὸν Βασιλέα, ὥστε νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν ἐπιούσαν ὁ πρωθυπουργὸς του ὅτι ἀνησυχεῖ μὴ γνωρίζων ποῦ εὐρίσκεται. Παρὰ τῷ Λαῷ ἡ ἀγόρευσις ἐκείνη ἐξήγειρε μῖσος καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τε τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως εἰς βαθμὸν ἐμπνέοντα φόβον ἀνατροπῆς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι προσεγγίσεως τοῦ τέλους τοῦ Ἀπριλίου 1875, ἐπεγράφη ἡ ἐθνικὴ ὑπηρεσία τῆς τότε Βασιλείας Ὀλγας, συνεπεία τοῦ ἐξῆς γεγονότος. Συνήθης τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περίπατος, διὰ τοὺς δι' ἀμαξῶν ἐξερχομένους ἦτο ἡ ὁδὸς τῶν Πατησίων, ἡ σειρά δὲ τῆς ὁδοῦ ἀπῆτει ὅπως οἱ διερχόμενοι εἰσέρχονται εἰς τὴν ὁδὸν Πατησίων, διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὴν θέσιν Χαυτεῖα καλουμένης ὁδοῦ. Ὅλα τὰ καὶ σήμερον εἰς ἰδρυμένα καφενεῖα, ὡς καὶ τὸ ζαχαροπλαστεῖον «Αὐξेमβοῦργον» εἰς ὃ συνήθως ἐφοίτων οἱ ἀξιωματικοί, ἦσαν πλήρη Λαοῦ, ὅταν δὲ ἐβλεπον τὴν βασιλικὴν ἀμαξίαν πλησιάζουσαν νὰ διέλθῃ, ἡγείροντο πάντες, ἐξῆγον τοὺς πέλους αὐτῶν, καὶ ἐχαιρέτων τὴν Βασιλίσσαν μετὰ σεβασμοῦ καὶ ὑποκλίσεων· μεσοῦντος τοῦ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὅταν συνήθως διήρχετο ἡ βασιλίσσα ὅλοι οἱ εἰς τὰ κέντρα τῶν Χαυτείων καθήμενοι οὐ μόνον ἔπαυσαν χαιρετῶντες τὴν Βασιλίσσαν, ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν ἔστρεφον ἐπιδεικτικῶς καὶ τὰ νῶτα, κατὰ τὴν ὥραν τῆς διελεύσεως τῆς Βασιλείας! Ἡ τοιαύτη πορεία δεινῶς ἐπληξε τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τῆς Βασιλείας, κατελήφθη δὲ καὶ ὑπὸ δακρύων ἄνιγα ὡς ἀδάμαντες ἠκτινοβολοῦν ἐπὶ τῶν οὐρανίων ὀρθαλμῶν τῆς· διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἀνάκτορα ὅπως ἐκθέσῃ τὰ συμβάντα εἰς τὸν Βασιλέα ὑπὸ τὸ κράτος ὅμως τῆς ἀνησυχίας διατελοῦσα, διότι ἡγνόει τὸν λόγον τῆς τοιαύτης πρὸς Αὐτήν, μεταβολῆς τοῦ Λαοῦ, μέχρις οὗ ἀφικθῇ ὁ Βασιλεὺς προσεκάλεσεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τὸν Ἐφημέριον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὃν εἶχεν οἰκοδομήσει ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, καὶ πνευματικὸν τῆς πατέρα τὸν π. Γομπότην, ἀπολαύοντα τῆς γενικῆς παρὰ πάντων ἐκτιμήσεως καὶ ἐμμιστοσύνης· μόλις προσῆλθεν ὁ σεβαστὸς ἐφημέριος καὶ τῷ ἐξέθετο τὰς ἐκ τοῦ περιπάτου ἐντυπώσεις τῆς, πειστικὰ παρηγορίας ῥήματα πρὸς αὐτὴν ἀπηύθυνε, δι' ὧν καθυσόχασεν αὐτὴν καὶ ἐνεθάρρυνεν. Δὲν τὰ ἔχει, Μεγαλειοτάτη, τῇ εἶπεν ὁ Ρομπότης, μετὰ τὴν μεγαλειότητά Σας ὁ Λαὸς ἀλλὰ μὲ τὸν Βασιλέα, ὡς ὑποστηρίζοντα Κυβέρνησιν παραβαίνουσιν τοῦ νόμου φθάσαντες δὲ εἰς τὸ σημεῖον νὰ συνεδριάξῃ ἡ Βουλὴ, χωρὶς νὰ παρευρίσκονται οὔτε ὅσοι ἀπαιτοῦνται πρὸς νόμιμον ἀπαρτίαν. Βραδύτερον ἦλθε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀντελήφθη τὴν κατάστασιν τῆς Βασιλείας, ἡκούσε τὰς κατ' Αὐτῆς προσβολὰς τοῦ Λαοῦ, καὶ καθυσόχασεν αὐτὴν μέχρι τῆς πρωτίας. Τὴν συνήθη ὥραν τῶν ἀκροάσεων, ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη τὸν πρωθυπουργὸν Βούλγαρον, μεταβάντα παρ' Αὐτῷ ὅπως παραλάβῃ παρ' Αὐτοῦ ὑπηρεσιακά τινὰ Διατάγματα καὶ μεταφέρῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐπιτελικῶν εἰς ὃ εἶχε προσκαλέσει τοὺς Ὑπουργοὺς εἰς Συμβούλιον. Ὁ Βασιλεὺς ἀντὶ νὰ παραδώσῃ τὰ διατάγματα, λέγει πρὸς τὸν πρωθυπουργόν, ὅτι διηλθεν ἀνήσυχος τὴν νύκτα, καὶ ἐξακολουθεῖ ἀνησυχῶν διότι ἡ Βασιλίσσα ἀποχθὲς ὅτε ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ περιπάτου διαρκῶς κλαίει· καὶ τῷ διηγῆθη ὅσα ἡ Βασιλίσσα ἐξέθεσε πρὸς τὸν Βασιλέα· ὁ πρωθυπουργὸς εἶπε τότε πρὸς τὸν Βασιλέα, ὅτι ἐὰν ἡ Βασιλίσσα φ βῇται νὰ μεταβῇ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέ-

ρας εἰς τὴν Κέρκυραν· ὁ Βασιλεὺς τῷ ἀπήντησεν, ὅτι αὐτὸ δὲν γίνεται νὰ ἐξορίσωμεν λόγῳ φόβου τὴν Βασιλίσσαν· ὁ πρωθυπουργὸς ἀναλαβὼν τὸ ἐμφυτον αὐτῷ θρασὺ ὕφος λέγει πρὸς τὸν Βασιλέα: «Μήπως Μεγαλειότητε ἐπιθυμεῖτε νὰ σᾶς ὑποβάλω τὴν παραίτησίν μου;» Αὐτὸ ἀκριβῶς—ἀπαντᾷ ὁ Βασιλεὺς. Σα· εὐχαριστῶ. Ὁ πρωθυπουργὸς ἐδήλωσεν ὅτι ἀνέμενον αὐτὸν δι' ὑπουργικὸν συμβούλιον οἱ λοιποὶ ὑπουργοὶ καὶ θὰ μετέβαινεν ἀμέσως νὰ προκαλέσῃ τὰς παραιτήσεις τῶν· μόλις ἔφθασεν ἐν μέσῳ τῶν συναδέλφων του, ἐνῷ ἀνέμεναν νὰ τοὺς προσκομίσῃ τὰ ἐνδιαφέροντα ἐκάστῳ αὐτῶν διατάγματα, ἀντὶ τούτων τοῖς εἶπε, δόσατέ μου ἀμέσως τὰς παραιτήσεις Σας. Οἱ Ὑπουργοὶ εἰς ἐκπληξιν περιελθόντες δὲν προεκάλεσαν ἐξηγήσεις καὶ ὅλοι ἡ ξαντοὶ νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν διαταγὴν του, διότι ὁ Βούλγαρος διαταγὰς πάντοτε καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους του ἐξέδιδε. Ἐξαίρεσιν ἐκ τῶν Ὑπουργῶν ἀπετέλεσεν ὁ ἰσοφυὴς τὸν χαρακτήρα Δημήτριος Γρίβας, ὅστις εἶπεν, ὅτι εἰμαι ἔτι ἰσχυρὸς νὰ ὑποβάλω καὶ ἐγὼ παραίτησιν, ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐπιθυμῶ νὰ μεταβῶ εἰς τὰ ἀνάκτορα, νὰ ἴδω καὶ ἐγὼ τὸν Βασιλέα. Τόσον ὁ πρωθυπουργὸς ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ Ὑπουργοὶ ἐδέχθησαν τὴν γνώμην του, μετέβη ὁ Γρίβας, ἐξήτησε νὰ ἴδῃ τὸν Βασιλέα, ἀλλ' ὁ ὑπασπιστὴς τῆς ὑπηρεσίας τῷ διεμήνησεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶναι ἀδιάθετος καὶ δὲν δύναται νὰ τὸν δεχθῇ· ἡννόησε τότε ὁ ὀξυνοῦστος Γρίβας, ὅτι ὁ Βασιλεὺς μετέβαλε Βουλὴν, καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, καὶ ἔδωκε καὶ αὐτὸς τὴν παραίτησίν του. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐξεδίωξεν ὁ Βασιλεὺς τὸ μεσαιωνικὸν ἐκείνο Ὑπουργεῖον, τὴν 27ην Ἀπριλίου 1875. Τὸ ἔθνος ἀπεκύλισεν ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτοῦ τὸν κωλύοντα καὶ αὐτὴν εἰς τὴν πνοὴν αὐτοῦ ὀγκόλιθον καὶ οὕτως ἐσώθη τὸ ἔθνος διὰ τοῦ σχηματισμοῦ Ὑπουργείου ἐξόχως κοινοβουλευτικοῦ ὑπὸ τοῦ Χ. Τρικούπη. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐθνικὴ ὑπηρεσία τῆς τότε Βασιλείας Ὀλγας· εἰς ὃ σημεῖον εἶχεν ἐξεγερθῇ ἡ κοινὴ γνώμη μία ὁδὸς σωτηρίας θὰ ἀπῆλασσε τὸ ἔθνος τῆς ἡφαιστειώδους ἐκείνης καταστάσεως, ἀλλ' ἡ βραδύτης καὶ τὸ ἀναποφάσιστον τοῦ Βασιλέως ἡδύνατο καὶ ἄλλους κινδύνους νὰ προκαλέσῃ ἐὰν μὴ δὲν ἐμεσολάβει ἡ τραγικὴ κατάστασις τῆς Βασιλείας, ἡ ἐπισπένδασα τὴν λύσιν.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές)

† ΔΙΟΝ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΓΝΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

Γιὰ τὸ «Φωσκολιανὸ λεύκωμα» ἡ Κα Μαρ. Μινώτου εἶχεν ἀποτανθεῖ καὶ στὸν μεγάλο Γάλλο ἐλληνιστὴ καθηγ. καὶ ἀκαδημαϊκὸ Α. Meillet. Τὴν ἀπάντησίν του, ποὺ δὲν πρόλαβε νὰ δημοσιευθῇ, βάзоμε ἐδῶ.

Ἀγαπητὴ Κυρία Μινώτου,

Ἐνας δεσμὸς ἀκόμη μετὰ τὴν Ἑλλάδα μ' εὐχαριστεῖ. Δὲν εἶμαι δυνατὸς γιὰ γνώμες. Ὁ Εὐρυπίδης ὅμως ἦλθεν ἐπιτυχῶς νὰ μὲ βοηθήσει. Θὰ βρῇτε μέσα τοὺς στίχους του.

Εἰλικρινὰ πρόθυμος
Α. MEILLET

Αἰνῶ δ' ὃν ἡμῖν βίον ἐκ πεφυρμένου,
καὶ θηριώδους θεῶν διεσταθμίσαιτο
πρῶτον μὲν ἐνθεῖς σύνεσιν εἶτα δ' ἄγγελον
γλῶσσαν λόγων δούς.

(Ἰκτέιδες στίχ. 201—203)

ΑΔ. ΒΕ·Ι ΝΟΓΛΟΥ

Η ΦΥΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τὴν ἐπομένη.

Τὸ σαλόνι bungalow πὺν ἔχτισαν οἱ ἀρχαιολόγοι πάνω στὸν Κό-
τυλο, στὴ Φιγάλεια, κοντὰ στὸ ναὸ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος.

Ὁ τοῖχος τοῦ βάρους ἔχει ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τρεῖς portes-fenê-
tres, μὲ στενὲς λουρίδες τοῖχου μεταξύ τους, πὺν πιάνουν ὅλο τὸ
πλάτος τῆς σκηνῆς.

Κὶ οἱ τρεῖς πόρτες εἶναι ἀνοικτὲς σὲ μιὰ μεγάλη βεράντα, στὴν
ὁποία ἀνεβαίνουν ἀπ' τὸν κῆπο μὲ σκαλάκια.

Στὸ παραπέτο φυτὰ ἀναρριχῶνται καὶ πολλὰ δέντρα (μὲ φύλλα
πὺν ἄρχισαν νὰ κιτρινίζουν) προβάλλουν ἀπὸ πίσω. Στὸ βάθος, μα-
κρυνά, τὸ φρούριο τοῦ Ναυαρίνου καὶ ἡ θάλασσα πὺν λάμπει ἐλαφρὰ

Πόρτες πλάγιες δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Ἡ ἀκαταστασία τοῦ σαλονιοῦ εἶναι τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικό
του. Πολυτελῇ ἐπιπλα, ρυθμοῦ Empire γειτονεύουν μὲ βάρβαρους
μπάγκους καὶ κάσσεξ ξεχαρβαλωμένες. Κάσσεξ, κυάλια, ἀξίνεξ, πυξί-
δεξ, ταπέτα, σπόνδυλοι κιόνων, ροῦχα, κουτιά, χαρτιά, βιβλία, τιμή-
ματα ἀγαλμάτων γεμίζουν τὸ μεγάλο κεντρικὸ τραπέζι καὶ τὸ buffet,
σέρνουν στὶς καρέκλεξ καὶ τὸ πάτωμα.

ΣΚΗΝΗ Ι

Βάγνερ, Κυρία Γκρόπιους.

Ὅταν ἀνεβαίνει ἡ αὐλαία, ὁ Βάγνερ καθισμένος κοντὰ στὴ με-
σαία πόρτα, ζωγραφίζει πάνω σ' ἓνα καβαλέτο, μὲ gouache, τὴν συμ-
πλοκὴ τῶν Κενταύρων στὸ γάμο τοῦ Πηριθόου, ἐπὶ τῇ βάσει τμημά-
των τῆς ζωοφόρου.

Φαίνεται ἡ κυρία Γκρόπιους ἐρχομένη ἐξ ἀριστερῶν ἀπὸ τὴ βε-
ράντα. Προχωρεῖ καὶ στέκεται στὴ μεσαία πόρτα. Κρατᾷ ἓναν ὄγκο
ἐπιστολῶν. Φουστάνι λευκό, στύλ, μὲ τριανταφυλλάκια ρόζ. Μιὰ χω-
ρίστρα, στὴ μέση τοῦ κεφαλιοῦ, μοιράζει τὰ μαλλιά της σὲ δυὸ πάν-
τεξ ἐλαφρὰ κατεβασμένες στὶς ἄκρεξ τοῦ μετώπου πὺν καταλήγουν
πίσω σ' ἓνα κῶτσο μὲ διὸ μποῦκλεξ πὺν πέφτουν ἐκατέρωθεν τοῦ
λαιμοῦ.

Βάγνερ (Σηκώνοντας τὸ κεφάλι).— Ἦρθε τὸ ταχυδρομεῖο ;

Κυρία Γκρόπιους.— Ναί.

Βάγνερ.— Ἔχω τίποτα ;

Κυρία Γκρόπιους.— Ἔσεῖς ὄχι. (Μιὰ παύση). Θᾶχτε τὴν καλω-
σύνη νὰ μοιράσετε τὰ γράμματα στοὺς συναδέλφους σας...

Βάγνερ.— Εὐχαρίστως. (Ἡ κυρία Γκρόπιους ἀφίνει τὰ γράμ-
ματα στὸ τραπέζι). Ὡστόσο εἶμαι περίεργος νὰ μάθω γιατί ἡ Αὐτοῦ
Ἑψηλότηξ καθυστερεῖ ν' ἀπαντήσῃ στὰ ἐρωτήματα πὺν τῆς
ὑπέβαλα..

Κυρία Γκρόπιους.— Ἄν πρόκειται γιὰ τὴ ζωοφόρο, εἶναι φυ-
σικό. Ἡ δημοκρασία θ' ἀνεβάσῃ πολὺ τὴν τιμὴ τους καὶ σκέπτε-
ται ἄν. . .

Βάγνερ.— Μπά, μπά, μπά ! Ἐνα γρόσι, μ' ἀκούτε, ἓνα γρόσι δὲ
δίνω ἐγὼ γι' αὐτὰ τὰ μάρμαρα !

Κυρία Γκρόπιους.— Ἐχετε ἴσως ἄδικο. Εἶναι ἓνα σύνολο πολὺ
ἐνδιαφέρον. Πολλοὶ λένε πῶς τὰ εὐρήματα τῆς Αἰγίνης δὲν πιάνουν
χρῶσις ἀπὸ προστά τους...

Βάγνερ (Μ' ἓνα περιφρονητικὸ χαμόγελο).— Αὐτὰ τὰ λέγει ὁ
Κόκρελ, ὁ Γκρόπιους, ὁ Λέη, ὅλο ἐνδιαφερόμενοι καὶ οἱ ὁποιοί, ἄλ-
λωστε δὲν ἔχουν ἰδέα ἀπὸ τέχνη...

Κυρία Γκρόπιους.— Πῶς ἐξηγεῖτε λοιπὸν τὴ μεγάλη ζήτηση
πὺν ἔχουν ;

Βάγνερ — Λόγοι ψυχολογικοί, μεγάλη ρεκλάμα, ἐντυπωσιακαὶ
φῆμαι. Ἀλλά, σὰς ἐπαναλαμβάνω, τὰ εὐρήματα αὐτὰ, δυστυχῶς γὰρ
τὴν τέχνη, καὶ ὄχι φυσικὰ γιὰ τοὺς φίλους μας, κατὰ παρασάγγαξ ἀπέ-
χουν ἀπὸ τὴν τελειότητα τῆς φειδιακῆς ἐργασίας. Νά, κυττάξετε.
Ἀπλῶς γιὰ νὰ δώσω μιὰν ἰδέαν στὴν Αὐτοῦ Ἑψηλότητα καὶ ὄχι,
ὅπως ἴσως φαντάζεσθε, γιὰ νὰ κάνω ζωγραφικὴ, ἔφτιασα ἓνα σκίτσο
τῆς μάχης Θησέως καὶ Ἀμαζώνων, τῆς οἱῆσεξ τῶν Κενταύρων. . .
Λοιπὸν παρατηρήσατε τὰς πολυπληθεῖς πτυχὰξ τῶν ἐνδυμάτων, τὴν
ἀνταισθητικὴ συγκέντρωση προσώπων, τὴ γενικὴ διάταξη τῆς σκηνῆς
πόσο ἐλαττωματικὴ, βάρβαρη, ξένη πρὸς τὴν ἀπλότητα τοῦ Φειδίου
εἶναι. . .

Κυρία Γκρόπιους, (χαμογελῶνταξ ἐλαφρὰ). — Ἴσως νὰ ὑπερβά-
λετε λιγάκι.

Βάγνερ. (μ' ἔμφαση). — Οὔτε κατὰ χιλιοστημόριον !

Κυρία Βάγνερ, (μ' ἀδιαφορία). — Τὶ νὰ σὰς πῶ, . . . (Κινεῖται
πρὸς τὴν ἀριστερὴν πόρτα).

Βάγνερ, (ἐγκαταλείπονταξ ὁριστικὰ τὴ ζωγραφικὴ). — Σταθῆτε.
Γιατὶ βιάζεσθε νὰ φύγετε ; Ἡ παρουσία μου λοιπὸν σὰς εἶναι τόσο
ὀχληρὴ !

Κυρία Γκρόπιους. — Καθόλου. . .

Βάγνερ, (εἴρων καὶ συνάμα ἀβρός). — Αὐτὸ μὲ εὐχαριστεῖ πολὺ.

Αἰσθάνομαι τόση εὐτυχία ὅταν σὰς βλέπω. Προπάντων σήμερα τὸ πρωῒ, μὲ τὸ ἐξαίσιον αὐτὸ φουστάνι . . . Μοιάζετε μὲ θεά!

Κυρία *Γκρόπιους*, (κουρασμένα).—Εἶναι ἓνα φουστάνι παρισινό.

Βάγνερ. Δὲν ἀμφέβαλλα ποτὲ περὶ τούτου, (σαρσαστικά), ὅπως δὲν ἀμφέβαλλα ποτὲ γιὰ τὴν αἰτία πού τὸ βάλατε σήμερα . . .

Κυρία *Γκρόπιους*, (μὲ προσποιητὴ ἀφέλεια).— Μπορῶ νὰ ξέρω αὐτὴ τὴν αἰτία;

Βάγνερ.—Ὁ Τζὼν Μόουρ φυσικά . . .

Κυρία *Γκρόπιους*, (μ' ἀπορία). — Ποιὸς εἶναι ὁ Τζὼν Μόουρ.

Βάγνερ, (ἐξ ἴσου ἐκπληκτός) — Δὲν ξέρετε;

Κυρία *Γκρόπιους*.—Ὁχι. Ποιὸς εἶναι;

Βάγνερ.—Πληρεξούσιος ἀπεσταλμένος τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Γεωργίου Δ' τῆς Ἀγγλίας. Ἔρχεται κι' αὐτὸς ν' ἀγοράσῃ τὰ μνημαρὰ γιὰ τὸ Βρεττανικὸ Μουσεῖο

Κυρία *Γκρόπιους*. — Ἄ.. (Ψυχρά). Ὡστόσο δὲν καταλαβαίνω τί σχέση θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ αὐτὸς ὁ κύριος μὲ τὸ φουστάνι μου...

Βάγνερ, (ἀόριστα).— Ἔ, ἴσως ὁ σύζυγός σας θὰ θέλῃ σήμερα νὰ εἰσθε πιά.. κομψή, πιά... ἐλκυστική, πιά, ξέρω γώ, πιά ὡραία...

Κυρία *Γκρόπιους*.— Κύριε Βάγνερ, μὲ θίγετε!

Βάγνερ, (εἰρωνικά).—Ὁ, δὲν ἤθελα νὰ σὰς θίξω, δὲν ἤξερα, σὰς παρακαλῶ νὰ πιστέψετε . . .

Κυρία *Γκρόπιους*, (μ' ἓνα κουρασμένο χαμόγελο).—Καλά, καλά, δὲν εἶναι ἀνάγκη . . . (Κινεῖται πάλι πρὸς τὴν πόρτα).

Βάγνερ, (ἀκολουθώντας την).—Κυρία *Γκρόπιους*, δὲ μοῦ εἶπαιε ἀκόμα τίποτα γιὰ τὴ χτεσινὴ σας ἐκδρομή. Τί ὥρα γυρίσατε; Στίς δέκα πού πῆγα νὰ κοιμηθῶ, δὲν εἶχατε φθάσει ἀκόμα . . .

Κυρία *Γκρόπιους*.—Ναὶ γυρίσαμε ἀργά. Φαίνεται πὼς προετοιμάζονται μεγάλα γεγονότα. Μὰ ξέρετε, βέβαια, πὼς τὰ στρατεύματα τοῦ Σουλτάνου ἐξεπόρθησαν τὸ κάστρο τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τὸν ἀποκεφάλισαν;

Βάγνερ.—Ὁ!

Κυρία *Γκρόπιους*.— Φαίνεται πὼς ὁ Σουλτάνος εἶναι θηρίο...

Βάγνερ.—Μὲ τὸ δίκιο του . . . (Μιὰ παύση) Τί θὰ πληρώσετε στὸ Βελῆ γιὰ τὰ μάρμαρα;

Κυρία *Γκρόπιους*.— Δὲν ξέρω . . .

Βάγνερ.— Μὰ καλά, χτές . . .

Κυρία *Γκρόπιους*.—Ναί. ἀλλὰ ἔπειτα ἀπ' αὐτὴ τὴν εἶδηση, κακαβαλίνετε πὼς ὁ Βελῆ πιασὰς δὲν εἶχε τὸ νοῦ του στὶς διαπραγματεύσεις. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, παρ' ὀλίγο νὰ ἔστελνε ὅλες τὶς δυνάμεις του εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ... Τὴν τελευταία στιγμή, πρόφθασε ν' ἀναστείλῃ τὴν ἀναχώρησή τους. Φυσικὸν τώρα τοῦ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν προσωπικὴν του ἀσφάλεια . . .

Βάγνερ, (ἀπαισιόδοξος μ' ἓνα μομφασμό).—Ὁ . . . (Μιὰ παύση) Ἀκούστε. Θὰ σὰς κάνω μιὰ προφητεία. Πρὶν βγῇ αὐτὸς ὁ μῆνας, θὰ ἔχει πέσει καὶ τὸ κεφάλι τοῦ Βελῆ . . .

(Φαίνονται ἐρχόμενοι ἀπ' τὸν κῆπο ὁ *Γκρόπιους* κι' ὁ Τζὼν Μόουρ).

Κυρία *Γκρόπιους*, (βιαστικά).—Ἄ, σὰς ἀφίνω . . . (Βγαίνει ἀπ' τὴ δεξιὰ πόρτα),

ΣΚΗΝΗ II

Βάγνερ, *Γκρόπιους*, *Τζὼν Μόουρ*, ἔπειτα κυρία *Γκρόπιους*, *Μανώλης*

Βάγνερ.— Γυρίζετε ἀπ' τὸν περίβολο;

Τζὼν Μόουρ.—Ναί.

Βάγνερ.— Πὼς σὰς φάνηκαν τὰ μάρμαρα;

Τζὼν Μόουρ.—Ἐντελῶς ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Βάγνερ.— Ἄ, ἀλήθεια; Βλέπω πὼς ἔχετε τὴν ἴδια γνώμη μὲ τοὺς ἄλλους . . .

Τζὼν Μόουρ.— Ποιοὺς ἄλλους;

Βάγνερ.— Τὸν κόμητα τοῦ Μονταλιβέ, τὸν βαρὼν τοῦ Χάλ . . .

Γκρόπιους, (στὸ *Βάγνερ* ψυχρά).— Κύτταξε. σὲ παρακαλῶ, τὴ δουλειά σου . . . (Παίρνει τὸν Τζὼν Μόουρ ἀπ' τὸ μπράτσο καὶ βηματίζουν πάνω-κάτω στὴ σκηνὴ συνομιλῶντας. Ὁ *Βάγνερ* ἐξακολουθεῖ τὴ ζωγραφικὴν του), Παρακάλεσα, λοιπόν, προχθὲς τὸ διοικητὴ τῆς Ζακύνθου νὰ μοῦ στείλῃ κανονιέρες νὰ τὰ μεταφέρουν. Ἡ κατάστασις ἐδῶ εἶναι πολὺ ἀνώμαλη. Δὲν ξέρετε κανεὶς τί γίνεται . . .

Τζὼν Μόουρ.— Δέχθηκε;

Γκρόπιους.—Ἦταν καθήκον του. Τὰ εὐρήματα αὐτὰ ἀνήκουν πνευματικῶς σ' ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον καὶ εἶναι ὑποχρέωσις τῆς ἀγγλικῆς διοικήσεως . . . Ἄλλωστε (μ' ἓνα χαμόγελο) καὶ τὸ Βρεττανικὸ Μουσεῖο . . . ἐνδιαφέρεται!

Τζὼν Μόουρ, (ἐπιφυλακτικός).—Ὡς ἓνα ὁρισμένον σημεῖο.

Γκρόπιους.— Δηλαδή;

Τζὼν Μόουρ.— Νὰ σοῦ πῶ, ἀγαπῇ ἐμου. Ὑπάρχουν τόσοι πολλοὶ πλειοδῶται πού προσφέρουν σημερινώτατα ποσά, ὥστε νομίζω πὼς δὲ θὰ μπορέσωμε νὰρθοῦμε σὲ συμφωνία. Ὁ Σερ Ἑσμε Μπάτσερς μοῦ εἶπε ρητῶς πρὶν φύγω πὼς δὲν ἐγκρίνει περισσότερον ἀπὸ 100.000 φράγκα . . .

Γκρόπιους, (γελώντας).— Εἶναι πιά βασιλικὸς ἀπ' τὸ βασιλεῖα, καθὼς λένε οἱ Γάλλοι. Ἄν ὅμως πραγματικῶς ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ἐνδιαφέρεται τόσο . . .

Τζὼν Μόουρ.—Μεταξὺ μας, φίλε μου, ὁ βασιλεὺς δὲν ἐνδιαφέρεται ὑπερβολικά γιὰ τίποτα, οὔτε γιὰ τὴ Λαίδη Οὐίνδσορ ἀκόμα . . .

Γκρόπιους.—Ὡπωσδήποτε, ἀπὸ ἀπλὸ αἶσθημα πατριωτισμοῦ, θὰ παραδεχθῇ πὼς ἐμεῖς οἱ Ἀγγλοὶ δὲν πρέπει . . .

Τζῶν Μόουρ.— Εἶναι ἀρκετὰ σαφὲς γιὰ νὰ τὴν ἀντιληφθῇ κα-
νεὶς μὲ μιὰ ματιά...

Κυρία **Γκρόπιους.**— ᾿Α, ἔτσι... (Γελᾷ εἰρωνικά). ᾿Ε, λοιπόν,
ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς πῶ πῶς παρεξηγήσατε ἐντελῶς τὴ θέση μου...

Τζῶν Μόουρ.— ᾿Εντελῶς; ᾿Οχι δά! Γιατὶ κατεβάζετε τὰ μά-
τια, αὐτὰ τὰ φωτεινὰ μάτια ποῦ μοιάζουν μ' ἄστρα;

Κυρία **Γκρόπιους.**— Κύριε Μόουρ, κύριε Μόουρ, μὰ τὴν ἀλή-
θεια δὲν ξέρω...

Τζῶν Μόουρ.— ᾿Ω, ἀκούστε, δὲ θέλω νὰ θυμώσετε, νὰ μοῦ θυ-
μώσετε εἰδικῶς ἐμένα, γιατί, ξέρετε, σὲ λίγο θὰ ἐπιμείνω νὰ στέρξετε
νὰ μοῦ κάνετε λίγο τόπο στὸ μπουντονάρ σας γι' ἀπόψε!

Κυρία **Γκρόπιους,** (γελῶντας περιφρονητικά),— Σᾶς προειδο-
ποιῶ πῶς θὰ περάσετε πολὺ ἄσχημα μέσα κεῖ...

Τζῶν Μόουρ.— ᾿Ω, μὴν ἀπειλεῖτε, γιατί αἱ ἀπειλές σας μοιάζουν
μὲ ὑποσχέσεις!

(᾿Ο Γεώργιος Σταῦρος ἔρχεται ἀπ' τὸν κῆπο. Καπέλλα ἡμ' ἕψηλο
ἀπὸ φέτρo γκρίζο μὲ μιὰν ἀσημένια ἀγκράφα μπροστά. Μαῦρο μανδύα
μὲ τρίδιπλο κολλάρo. Ψηλὲς γκέττες. Εἶναι ὠχρότατος, μὲ καταφανή
τὰ ἴχνη τῆς κοπώσεως. Ἡ κυρία Γκρόπιους πετιέται ἐπάνω.

(ἔχει συνέχεια)

ΓΝΩΜΙΚΑ

— Περνᾷς ἀπὸ 'κεῖ ὅπου παίζουν παιδιά ποδόσφαιρο, ἄλλο δὲν
ἀκοῦς παρὰ βροσιές καὶ βλαστήμιες. Ἡ «πσλιά γενεὰ» οὔτε τῆς μισῆς
δὲν ἔλεγε. ᾿Ηθελα νὰ ξαίρω ἂν μέσα σὲ τέτοια βίαιη ψυχὴ μποροῦν
νὰ βλαστήσουν τὰ «ιδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος». ᾿Αν σκεφτῆς πῶς τὸ
παιχνίδι ποὺ τὸ συνοδεύει ἡ μεγαλύτερη βλαστημομανία εἶναι τὸ πο-
δόσφαιρο τότε θὰ σοῦ ἐπιβληθῇ ἀναγκαστικὰ ὁ παραλληλισμός: πο-
δόσφαιρο—ιδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος. Γεῖα χαρά σου, ἀνθρωπότης!
Κοιμήσου γλυκὰ γιὰ τὴν ὥρα. Ἡ νέα γενεὰ θὰ σὲ γλυκοξυπνήσῃ ὅταν
ἔρθῃ ἡ ὥρα σου. Μὴν τρομάξῃς τότε ἂν τὸ ἐγερτήριο ἀρχίξῃ μὲ τὸ
«Τὴ μάννα σου βρέ!»

ΠΑΥΛΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

— Ἡ Ἑλληνίδα δὲν ἔπαψε νὰ θεωρῇ τὸ γάμο ὡς τὸ μόνο τέρμα
τῶν πρώτων νειάτων τῶν ἡ, ἃς ποῦμε, ὡς τὸ μόνο σκοπὸ τῆς ζωῆς.
Γιὰ νὰ καταλήξῃ στὴ σύζυγο, μεταχειρίζεται ἀσυνάισθητα μέσα
ποὺ ὀδηγοῦν στὴ μαιτρέσσα. Ἐδῶ εἶναι ὁ διχασμὸς καὶ ἡ «κρί-
σις». ᾿Αντίφασχ ἀνόμεσα στὸ σκοπὸ καὶ στὰ μέσα.

ΠΑΥΛΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

— Κάθε ἐργασία εἶναι μιὰ προσευχὴ στὸ μέλλον.

ΓΚΟΡΚΥ

— Χωρὶς μητέρα δὲ θὰ ὑπῆρχε οὔτε ἥρως οὔτε ποιητής.

ΓΚΟΡΚΥ

Η ΑΝΤΙΠΟΠΟΥΛΙΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ (*)

Θαρρῶ πὼς δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ δρίσει σ' ἓνα συγγραφεῖα κοι-
νωνικὰ ὅρια μέσ' ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ ξεδιαλέει τοὺς τύπους του. Εἶναι
περίεργο μόνον πῶς ψάχνουν νὰ βροῦν παράδοξους τύπους γιὰ νὰ
τοὺς παρουσιάσουν ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὴς ἀνησυχίας τῆς σύγχρο-
νης κοινωνίας παραγνωρίζοντας τοὺς ἀνθρώπους τῆς λαϊκῆς μάζας
ποὺ μοιράζονται τὴ ζωὴ τους μεταξὺ ἀγωνίας καὶ ἐλπίδας. Ἡ ἀντι-
ποπουλιστικὴ φιλολογία μπορεῖ νὰ νῆαι ἓνα μέσο γιὰ νὰ ἱκανοποιεῖ
τὴν μεταπολεμικὴ ἐξημμένη κοινωνία, δείχνει ὅμως μιὰν ἀσήμαντη
ὄψη τῆς ζωῆς γιὰ νὰ μὴν πῶ ἀνύπαρκτη. Ἡ ἀχαλίνωτη τάση, τὸ
αἰώνιο ψάξιμο πρὸς εὕρεση τοῦ παράδοξου καταστρέφει πολλὰ νέα
ταλέντα. Ὁ νέος ποὺ θὰ πρωτογράψῃ δὲν κοιτάζει νὰ παρουσιάσῃ
τὸ ὁμορφο, μὰ τὸ παράξενο, ποὺ συχνὰ φτάνει στὸ γελοῖο. Αὐτὸ
θᾶπρεπε νὰ χτυπηθεῖ ἀλύπητα. Τὰ σοβαρὰ περιοδικὰ στὴ Γαλλία,
θὰ μπορούσαν νὰ διοργανώσουν διαγωνισμοὺς μὲ μεγάλα βραβεῖα
γιὰ ὅσους θὰ παρουσίαζαν ἓνα πραγματικὰ ὠραῖο ἔργο. ᾿Ετσι θὰ
περιορίζονταν τ' ἀνώφελα καὶ βλαβερά ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἔργα.
Οἱ διαγωνισμοὶ θὰ μπορούσαν νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν προστασία τῆς
Κυβερνήσεως γιὰ νὰ λάβουν ἐπισημότερο χαρακτῆρα. Στὴν Ἰταλία
ἔξαφνα τὸ Κράτος φροντίζει ἐξαιρετικὰ γιὰ τὴ φιλολογία, γιατί φρο-
νεῖ πῶς ἐλάττωση καὶ παρακμὴ τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς ἀντι-
στοιχεῖ μὲ ψυχικὴν ἀποσύνθεση τῆς χώρας.

Θαρρῶ πὼς ἡ ἐκλογή τῶν τύπων εἶναι ζήτημα ἰδιοσυγκρασίας.

(*) Τὸν τελευταῖο καιρὸ προσπαθοῦν στὴ Γαλλία ν' ἀναζητήσουν τὴν ἀσχημη-
ροπὴ τῆς παραδοξολογίας ποὺ ἔχει πάρει ἡ φιλολογία. Μὲ τὸ σκοπὸ τοῦτο τὸ Πα-
ρισινὸ περιοδικὸ **Grande Revue** ἄνοιξε στὶς στήλες του σὲ πλατεῖα συζήτηση,
εὐρύτατη μάλιστα, ἀφοῦ ἦταν παγκόσμια, γιὰ τὴν ποπουλιστικὴ φιλολογία. Ὁ κ.
᾿Ανδρέας Μισραμπέλ, καθηγητὴς τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας στὴ Σορβὼννη, εἶχεν
ἀναλάβει νὰ συγκεντρῶσει τὶς γνώμες τῶν καλύτερων Ἑλλήνων συγγραφέων. Τὰ ἐρω-
τήματα τῆς **Grande Revue** ἦσαν τὰ ἀκόλουθα:

1) ᾿Αν οἱ σημερινοὶ μυθιστοριογράφοι πρέπει νὰ προτιμοῦν νὰ περιγράφουν
τὶς λαϊκὲς τάξεις παρὰ τὶς ἀνώτερες.

2) ᾿Αν ἔτσι θὰ πετύχει ἡ ἀναγκαία ἐπίδοσιν ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ ποπουλιστικὴ
γαλλικὴ σχολή, ἐνάντια στὸ ἄσχημο γόστω, τὴν ἐπιτήδευσιν καὶ τὴν ὑπερβολὴ τῆς
ψυχολογικῆς ἀνάλυσης. Κι' ἂν ἀκόμη κατὰ τὸ ἰδιαιτὸν τῶν populistes θὰ δημιουρ-
γηθοῦν ἔτσι πρὸ ἀληθινὰ παρὰ παράξενα ἔργα.

3) Ποιὸ θάνατο τὸ μέλλον τέτοιας φιλολογικῆς κίνησης.

Στὴν μεγάλην αὐτὴν ἐρευνὰ ζητήθηκε καὶ ἡ γνώμη τῆς Κας Μαριέττας Μινώ-
του. Παραθέτουμε ἐδῶ μεταφρασμένη τὴν ἀπάντησίν της. Δημοσιεύθηκε μαζί μὲ
τὶς γνώμες τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ ξένων συγγραφέων στὴν **Grande Revue**,
στὸ τεῦχος τοῦ Φλεβάρη 1931, μαζί μὲ συνοπτικὸν πρόλογον τοῦ κ. Μισραμπέλ,
ποὺ τὴν παρουσιάζει στοὺς ἀναγνώστες της.

Είναι αλήθεια πώς η ανώτερη κοινωνική τάξη παρέχει πλουσιώτερο υλικό και πιο πρωτότυπα θέματα. Ο καθένας λόγω της μόρφωσής του και της οικονομικής του ανεξαρτησίας, νοιώθει τη ζωή με το δικό του τρόπο, τον δλότελα ατομικό, και πάντα αφήνει μερικές πτυχές του έαυτού του ανεξερεύνητες. Ο άνθρωπος της ανωτέρας τάξεως, παρουσιάζει πάντα μεγαλύτερο πεδίο δράσεως. Ένῳ ἡ λαϊκή τάξη κινείται στην ίδια ψυχολογικήν ατμόσφαιρα, που καταταίνει μονότονη σ' ὅποιον δὲν τὴν παρακολουθεῖ με ιδιαίτερη προσοχή και συμπάθεια. Πρέπει νὰ τὴν πλησιάσει ἕνας μ' ἀγάπη, νὰ νοιώσει τὴν ἀπλοϊκή της ζωὴ τὴν περιορισμένη, νὰ τὴν ζήσει, νὰ συμμεριστεῖ τὸ Γολγοθᾶ της πὺν τὸν γλυκαίνουν συχνὰ ἀπραγματοποίητα ἰδανικά, ὄνειρα πὺν τὰ δυναμώνει ἡ ἐλπίδα. Ἐλπίδα τέτοια, πὺν εἶναι ἱκανὴ νὰ συγκινήσει τὴν πὺν ἰσχυρὰ φύση καὶ νὰ ξεσκεπάσει διαμάντια πολλὰ διαμάντια μέσ' ἀπὸ τὴ λαϊκὴ ψυχὴ. Ἐλπίδα πὺν μπορεῖ νὰ σταθεῖ ἀπάνω ἀπὸ τὶς δύσκολες περιστάσεις κοιτάζοντας σταθερὰ σὲ ποιητικώτερα ὄνειρα, σὲ μιὰ χαρὰ δυσανάλογη μὲ τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ, ἀφοῦ τὰ μαζεμμένα φτερὰ τῆς φαντασίας του περιορίζουν τὸ ἐπίπεδο τῶν πόθων του. Τὰ ὄνειρα τῆς λαϊκῆς μάζας, τὰ ἰδανικά της, εἶναι λιγώτερο παράδοξα μὰ καὶ πὺν ἁγνά. Ἡ πραγματικὴ ὕψη τῆς ζωῆς σήμερα παραγνωρίζεται. Ὅλοι οἱ νέοι συγγραφεῖς διαπνέονται ἀπὸ τὴ μανία νὰ περιγράψουν τὸν ἑαυτό τους, ν' ἀπαθανάτισουν σὶδ χαρτὶ ἕνα ἀσήμαντο ἐπεισόδιο τῆς βραχύχρονης ὑπαρξῆς του, ἕνα πόθο ἀνεκπλήρωτο, παραδίνοντας σὶδ κοινὸ τὶς παραδοξολογίες του, νομίζοντας πὺν θὰ καταφέρουν μιὰ πρόχειρη καὶ γλήγορη ἐπιτυχία. Ἐταὶ σὶδ διάφορα ἔργα ἀναφαίνονται τύποι ἐκνευριστικοὶ μὲ μιὰν ἀκαθόριστη ψυχολογία, παράδοξη, σὲ σημειὸ πὺν ἡ φιλολογία κινδυνεύει νὰ παρασυρθεῖ σὶδ μελέτη πραγμάτων πὺν βγαίνουν ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῆς ζωῆς. Παρατηρεῖται μιὰ ἐκζητημένη ἐπιφανειακὴ ἀνάλυση γιὰ διάφορα μικροπράγματα, ἐνῳ ἀντιθέτως παραμελοῦν τὸν ἐσώτερο κόσμο πὺν θὰ πρεπε νὰ περιγράψουν. Θαρρῶ πὺν αὐτὴ ἡ κατάσταση θὰ ἐξακολουθήσει, σ' ὅλη μας τὴν μεταπολεμικὴ γενεά, ἂν καὶ ὅσο πηγαίνει ἀλλάζει κάπως. Γιατὶ τὸ πνεῦμα μας ἔχει πάρει πὺν τὶς συνήθειες, εἶναι ἐξημεμένο ἀπὸ τὶς μεταπολεμικὲς ἀνησυχίες καὶ τὴν κοινωνικὴ μεταβολή, ἀναζητᾷ ἀνθόρμητα τὸ παράδοξο καὶ τὸ ἀσημεϊδιστο. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ αὐτὴ ἡ κατάσταση θὰ πάψει δταν τὸ ἀγανγνωστικὸ κοινὸ κουρασθεῖ ἀπὸ παρόμοια ἐκνευριστικὰ ἀγανγνώσματα πὺν θὰ καταστήσουν πὺν κοινὰ καὶ ἀντιπαθητικά, καὶ θὰ φέρει τὶς προτιμήσεις του πρὸς τὴ φιλολογία πὺν θὰ ἱκανοποιεῖ τὶς τάσεις του, τὰ γούστα του καὶ θὰ τὸ διασκεδάξει σὶς ὥρες τῆς πνευματικῆς του τροφῆς.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΤΛΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΠΟ ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1)

(1496-1586)

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1505 οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ζακύνθου, Ἰωάννης Ἀριάνος καὶ Παῦλος Καρδιοκάφτης ὑπέβαλον εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν διάφορα αἰτήματα τῶν κατοίκων Ζακύνθου. Ἐν πρώτοις εὐχαριστοῦν τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἀποστολὴν ὡς Προνοητοῦ τοῦ Δονάτου Ντά-Λέτσε, ὁ ὁποῖος μεγάλως φροντίδας κατέβαλε διὰ τὸν τόπον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἤρχισε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περατωθοῦν εἰς τὸ διάστημα τῆς νομίμου ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ζακύνθον, διὰ τοῦτο οἱ Ζακύνθιοι ζητοῦν ὅπως ἀνανεωθῇ ἡ θητεία του διὰ μιὰν ἀκόμη διετίαν ἵνα τοιουτοτρόπως δυνηθῇ νὰ τελειώσῃ τὸ ἀρξάμενον ἔργον του.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ δεκάτη τοῦ σίτου καταβαλλομένη εἰς εἶδος, ἐστέλλετο εἰς Βενετίαν. Οἱ Ζακύνθιοι ζητοῦν ὅπως ἀνακληθῇ ἡ διαταγὴ αὕτη καὶ παραμένει ὁ σίτος εἰς Ζακύνθον, διότι λόγω τῶν πολέμων μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας κατέφυγον εἰς τὴν Ζακύνθον 3,000 πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Μεθώνην, Ναυαρίνον, Κορώνην καὶ Καστέλ-Φράγκο, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦδε ἐτροφοδοτοῦντο ἀγοράζοντες σίτον ἀπὸ τὸ ποσὸν τῆς δεκάτης. Οἱ πλείστοι τῶν προσφύγων τούτων εἶναι γυναικόπαιδα, στερηθέντα ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῶν συζύγων των, ἂν δὲ δὲν ἀνακληθῇ ἡ διαταγὴ τῆς ἀποστολῆς τῆς δεκάτης εἰς Βενετίαν θὰ ἀποθάνουν τῆς πείνης, διότι ὁ παραγόμενος ἐν Ζακύνθῳ σίτος, δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε εἰς τὴν συντήρησιν τῶν Ζακυνθίων. Ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν αἴτησιν ὅπως ὁ σίτος παραμένει εἰς τὴν Ζακύνθον καὶ πωλεῖται.

Ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις παρεχώρησεν εἰς διάφορα πρόσωπα τὰ ὁποῖα προσέφερον εἰς αὐτὴν πολεμικὰς ὑπηρεσίας διαφόρους γαῖας εἰς τὴν Ζακύνθον. Οἱ νέοι οὗτοι γαιοκτήμονες, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν δεκάτην, ἐπέβαλον εἰς τοὺς καλλιεργητὰς βαρεῖς φόρους, ἀγχαρίας καὶ πλείστας ἄλλας ἐνοχλήσεις. Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ζακύνθου παρακαλοῦν ὅπως μὴ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς νέους κυρίους τῶν γαιῶν νὰ εἰσπράττουν ἄλλο πλὴν τῆς δεκάτης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, συνεπεία αἰτήσεως τῶν πληρεξουσίων Ζακύνθου, ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις διέταξεν ὅπως ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποῖους εἶχον παραχωρηθῇ γαῖαι ἀκαλλιεργηταὶ ἐντὸς ὁρισμένου χρονικοῦ διαστήματος τὰς καλλιεργήσουν καὶ ἂν δὲν ἐξετέλεσαν τοῦτο, στερηθοῦν τῆς δωρεᾶς ταύτης, τὰ δὲ κτήματα διανεμηθοῦν ἀπὸ τὸν Προνοητὴν εἰς ὅσους οὗτος θὰ ἐκρίνεν καταλληλοτέρους ὅπως τὰς καλλιεργήσουν.

Μετὰ διετίαν, συμφώνως μὲ τὸν νόμον, ἄλλος πρόεδρος τῆς Ζακύνθου ὁ Ἰωάννης Καστελάνος, ὑπέβαλε τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1507 νέα αἰτήματα εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ κυβέρνησις ἔλαβε ἀπόφασιν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1508.

1) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Οἱ Ζακύνθιοι παρεπονούντο ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νήσος τῶν περιήλθεν εἰς τὴν Βενετίαν δὲν ἔγιναν τὰ ἀναγκαῖα ὀχυρωματικὰ ἔργα καὶ κατὰ συνέπειαν ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς Τουρκικὰς ἐπιδρομὰς. Ὅταν τελευταῖον ὁ τουρκικὸς στόλος διήλθεν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον διὰ τὰ μετὰ εἰς Ναύπακτον ὁ λαὸς ἐτρομοκρατήθη. Ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ ὁ Καστελά- νος γράφει :

«Μὴ ἔχοντες δὲ ἄλλα μέσα διὰ τὰ κατασκευάσωμεν τὰ ὀχυρώματα καὶ ἐξασφαλισθῶμεν ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ὁποῖον ἀναμένομεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ μὴ ὑπαρχούσης εἰς τὴν Ζάκυνθον οὔτε ἀσβέστου οὔτε ἄλλων ὕλικων, βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, μὲ τὰ χέρια μας καὶ τὰ χέρια τῶν γυναικῶν μας καὶ τῶν τέκνων μας, ἀτάκτως περιεφράξαμεν τὴν χώραν μὲ τειχώματα κατασκευασμένα ἀπὸ πέτρας καὶ λάσπην καὶ μὲ τὰ τεῖχη αὐτά, χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀφοσίωσίν μας εἰς τὴν Δημοκρατίαν ἠδυνήθημεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν νήσον. Ἀλλ' ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγους μῆνας ἐβράχυσαν οἱ τοῖχοι αὐτοὶ καί, διαλυθείσης τῆς λάσπης, κατέρρευσαν οἱ λίθοι. Κατόπιν ἦλθον οἱ Προνοηταὶ Πέτρος Φώσκολος καὶ Δονάτος ντὰ Λέτσε, οἱ ὁποῖοι ἔκτισαν ὅσον ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ἡ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος πλευρὰ ἔμεινεν ἀτελείωτη κατὰ τὴν λῆξιν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τελευταίου τούτου. Εἶνε δὲ τόνον κατεστραμμένον τὸ περιτείχισμα ὥστε τὰ ζῶα εἰσέρχονται εἰς τὴν Χώραν πανταχόθεν. Καὶ οὕτω ἡ Χώρα εἶνε ἀραιότατα κατωκημένη (1), ἐνῶ ἡ παραλία εἶνε πολὺ κατωκημένη ἀπὸ ποικίλους ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὴν Κορώνην καὶ ἀπὸ τὸ Καστέλ Φράνκο, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων εἶνε ἀφοσιωμένοι εἰς τοὺς Τούρκους μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Βενετίαν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος τοῦτο εἶνε εἰς τὰ σύνορα, θὰ ἠδύνατο νὰ προκληθῇ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καταστροφὴ καὶ βλάβη, ἰδίως ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ὁποῖον προεῖπομεν. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν ὅπως τὸ τεῖχος πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο διορθωθῇ καὶ ἐξασφαλισθῇ ἡ Χώρα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὸν μεγαλει- τερον κίνδυνον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἀτυχεῖς χωρικοί, οἱ ὁποῖοι διαρκῶς προσέ- φερουν ἀγγραφίας διὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτήν, θὰ ἴδουν ἐπὶ τέλους ληγούσας τὰς κοπιώδεις ἀπασχολήσεις τῶν, ἐὰν ἡ κυβέρνησις παράσχωι τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν οἰκοδόμησιν».

Εἰς τὸ αἶτημα τοῦτο ἡ κυβέρνησις ἀπήντησεν ὅτι, ἔδωκεν ἤδη τὰς σχε- τικὰς διαταγὰς, ὑποσχόμενη ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ παραμελήσῃ πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀναγκαῖον.

Ἐπίσης οἱ Ζακύνθιοι συνέστησαν ὅπως ἰδρυθῇ ὁ λιμὴν, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχε κατασκευασθῇ ὁ μέγας λιμὴν, ὁ δὲ ὑπάρχων μικρὸς ὅρμος δὲν ἐχώρει μεγάλα πλοῖα, ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἐμπορίου τοῦ τόπου, διότι δὲν προσήγγιζον ἐκεῖ μεγάλα πλοῖα κατὰ τὸν χειμῶνα. Ἡ κυβέρνησις ἀπεφά- σισε νὰ λάβῃ μέτρα.

Κατὰ τὸ 1510, Αὐγούστου 24, ἡ βενετικὴ κυβέρνησις ἐξέδωκε μίαν δια- ταγὴν οἰκονομικῆς φάσεως. Ὡς γνωστὸν ἡ Βενετία, κατὰ τὴν συνθήκην τῆς πρὸς αὐτὴν παραδόσεως τῆς Ζακύνθου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀνέλαβε τὴν ὑπο- χρέωσιν νὰ πληρῶνῃ εἰς τὴν Τουρκίαν ἐτησίως πεντακόσια δουκάτα, ἀλλὰ τὰ ἔσοδα τῆς νήσου δὲν ἐπάρκουν καὶ ἡ κυβέρνησις ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ τὰ πλη- ρῶνῃ ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖον τῆς.

(1) Χώραν ἔννοεῖ τὸν συνοικισμὸν τὸν εὐρισκόμενον εἰς τὸ Φρούριον, ὅπου ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τῆς νήσου.

Διὰ τοῦτο ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις διατάσσει τὸν ἐκάστοτε Προνοητὴν τῆς Ζακύνθου ἵνα φροντίξῃ ὅπως ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν δεκάτην τοῦ σίτου, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 1000 δουκάτα ἐτησίως, ἀποστέλλῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν 500 χρυσὰ δουκάτα διὰ τὴν καταβολὴν πρὸς τὴν Τουρκίαν.

Πλείστοι ἐγκληματοῦντες εἰς τὴν Ζάκυνθον μετέβαινον εἰς τὴν Κεφαλ- ληνίαν, ὅπως καὶ πλείστοι ἐγκληματοῦντες εἰς τὴν Κεφαλληνίαν κατέφευγον εἰς τὴν Ζάκυνθον ἵνα ἀποφύγουν τὴν τιμωρίαν. Διὰ τοῦτο ἡ Βενετικὴ Κυβέρ- νησις, δι' ἀποφάσεως τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 1510, διέταξε τοὺς Προνοητὰς ἀμφοτέρων τῶν νήσων ὅπως συλλαμβάνουν τοὺς ἐγκληματίας καὶ τοὺς ἀπο- στέλλουν εἰς τὴν νήσον ὅπου διέπραξαν τὸ ἐγκλημα ἵνα τιμωροῦνται.

Ὁ ἱερεὺς Τζουάνε Πελεκάσης ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολαου, εἰς τὸ Ἀνεμοδοῦρι τῆς Ζακύνθου, εἶχεν ὑπηρετήσῃ πνευματικῶς τοὺς Βενε- τοὺς Στρατιώτας εἰς τὸ Τρεβίζο (1), ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐξήτη- σεν, ὅπως λόγῳ τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἀπαλλαγῇ τοῦ φόρου τῆς δεκάτης. Ἡ Βε- νετικὴ Κυβέρνησις διέταξε τὴν 22 Δεκεμβρίου 1511 τὸν Προνοητὴν Ζακύν- θου ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν Πελεκάσιν νὰ πληρῶνῃ τὴν δεκάτην ἐπὶ τοῦ εἰσοδή- ματος τοῦ ναοῦ, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ὑπερβαίνει τὰ 8 δουκάτα ἐτησίως.

Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1515 οἱ Ζακύνθιοι ἀπέστειλαν ὡς Πρεσβευ- τὴν τῶν εἰς Βενετίαν τὸν Θωμᾶν Λευκόχειλον, ἵνα υποβάλλῃ διάφορα αἰτή- ματα τῆς νήσου.

Τὸ πρῶτον αἶτημα ἀφορᾷ τὴν ἐπιβληθεῖσαν φορολογίαν ἐπὶ τῆς σπίνᾳ, ἥτοι τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ οἴνου. Οἱ αἰτοῦντες διὰ μακρῶν ἐκθέτουν τὸ δίκαιόν των.

«Ἡμεῖς, οἱ πιστότατοι ὑπήκοοί σας, ποθοῦντες νὰ ζήσωμεν καὶ ἀποθά- νωμεν μὲ τὰ τέκνα μας ὑπὸ τὴν ἐνδοξον κυβερνήσιν σας, ὅπως οἱ πρόγονοί μας ἔκαμαν, ὅτε ἐδιώχθημεν ἀπὸ τὰς πρώτας πατρίδας μας Μεθώνην, Κορῶ- νην, Ναύπακτον καὶ ἄλλα μέρη, ἀφοῦ ἀπελευθερώθημεν δι' ἐξαγορὰς ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν βαρβάρων Τούρκων, ἦλθομεν ἐδῶ, κατόπιν τῆς προκηρύ- ξεως τῆς Ὑμετέρας Κυβερνήσεως, νὰ κατοικήσωμεν τὴν νήσον ταύτην, τὴν τόσον ἀκαλλιεργήσαν καὶ ἀραιῶς κατωκημένην, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ κατοικήσουν ἐδῶ θὰ ἐπλήρωνον μόνον τὴν δεκάτην εἰς τὴν Ἐξοχότητά σας ἐξ ὅσων θὰ εἰσέπραττον ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν. Μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν ἦλθομεν, καὶ μὲ τὴν ἐργασίαν μας ἀνανεώσαμεν καὶ ἐπροοδεύσαμεν τὴν νήσον ταύτην. Ἀλλὰ κατ' ἔτος ἡῦ- ξανον οἱ φόροι, ὅπως καταφανῶς φαίνεται».

Οἱ Ζακύνθιοι ἐξακολουθοῦν διαμαρτυρόμενοι ὅτι δὲν δύνανται νὰ πλη- ρῶνουν τόσους φόρους, συνέπειά δὲ τοῦ νέου φόρου θὰ εἶναι νὰ παύσουν φυτεύοντες ἀμπέλους, καὶ ἐκφράζουν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ κυβέρνησις δὲν θὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἐπιβολὴν τούτου. Προσφέρονται δὲ νὰ δώσουν 600 δουκάτα εἰς τὴν κυβέρνησιν τὸν ὅρον νὰ ἀπαλλαγῶν τοῦ νέου τούτου φόρου καὶ νὰ μὴ ἐπιβληθῇ ἄλλος τοιοῦτος, ἀλλὰ νὰ διατηρηθῇ μόνον ἡ δεκάτη, συμφῶ- νως μὲ τὴν προκήρυξιν, ἐν ἣ δὲ περιπτώσῃ ἡ κυβέρνησις ἐπιμένῃ εἰς τὸν νέον φόρον, νὰ μὴ ἐκμισθωθῇ οὗτος εἰς ἐνοικιαστὰς ἀλλὰ νὰ δίδουν οἱ κά- τοικοι ἐτησίως 300 δουκάτα.

Ἡ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν πληρωμὴν τῶν 300 δουκάτων, ὅσον δὲ ἀφορᾷ

(1) Stratioti=ἦσαν οἱ Ἕλληνες μισθῶτοί οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς Βενετίας κατ' ἄλλων ἡγεμόνων τῆς Δύσεως.

τὴν ἐφ' ἅπαξ καταβολὴν 600 δουκάτων δὲν ἐδέχθη ταύτην, διὰ τὰ μὴ βαρύνει τοὺς κατοίκους, οἱ ὅποιοι τόσῃν καλὴν διάθεσιν δεικνύουν πρὸς τὴν κυβέρνησιν.

Τὸ δεύτερον αἴτημα ἀφεώρα τὴν ὀχύρωσιν τῆς πόλεως, ἡ ὁποία τώρα εὐρίσκεται ἐρειπωμένη ἐξ αἰτίας τῶν σεισμῶν. Οἱ αἰτούμενοι τονίζουν τὴν σπουδαιότητα τῆς νήσου, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε πληθυσμὸν 20 χιλιάδων κατοίκων, μόνῃ δὲ ἡ παραλία πόλις εἶχε 1500 οἰκίας, ὥς καὶ τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται ἀπειλούμενοι ἀπὸ τοὺς κουρσάρους. Παρακαλοῦν λοιπὸν νὰ διαθέσῃ ἡ κυβέρνησις χίλια δουκάτα τορνέζια διὰ τὰ κατασκευασθῇ καὶ διορθωθῇ τὸ φρούριον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ δύνανται νὰ καταφεύγουν αἱ οἰκογένειαι τῶν, διότι ἂν μείνῃ ἡ παρούσα κατάστασις, ἐν περιπτώσει πολέμου, οἱ κάτοικοι θὰ ἀναγκασθῶν νὰ φύγουν καὶ νὰ ἐρημωθῇ ἡ νῆσος, ἡ ὁποία εἶνε τόσον χρήσιμος εἰς τὴν Βενετιάν διότι κανὲν ἄλλο μέρος πλὴν Κερκύρας καὶ Κρήτης, εἶνε τόσον σημαντικὸν ἀπὸ πολεμικῆς ἀπόψεως.

Τὸ αἴτημα τοῦτο ἀπεδέχθη ἡ κυβέρνησις, ὑποσχεθεῖσα ὅτι θὰ προσέφερε τὸ αἰτηθὲν ποσὸν διὰ τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Φρουρίου.

Καὶ τὸ ἕτερον αἴτημα, περὶ κατασκευῆς μύλου διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ λιμένος, ἀπεδέχθη ἡ κυβέρνησις. Πρὸς τοῦτο ἐδέχθη ἡ κυβέρνησις νὰ παραχωρήσῃ ἐν παλαιὸν πλοῖον, εὐρισκόμενον εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἄχρηστον διὰ ταξείδια, τὸ ὁποῖον νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὑπάρχοντος λιμένος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματισθῇ εἰς πρόχειρος μῶλος.

* *

Ἐκ νέου κίνδυνος αἰτοδείας ἡπείλει τοὺς Ζακυνθίους. Ἡ Κυβέρνησις παρὰ παλαιότεραν διαταγὴν τῆς καὶ πιεζομένη ἀπὸ πολεμικὰς ἀνάγκας εἶχε διατάξει ὅπως ἡ δεκάτη τοῦ σίτου στέλλεται εἰς Κέρκυραν ὅπου ἐγένετο γαλέτα διὰ τὰ πληρώματα τῶν πολεμικῶν πλοίων τῆς. Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ Ζακύνθιοι ἐκινδύνουν ν' ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν, δεδομένου ὅτι δὲν τοὺς ἐπερίσσειεν ὁ ἐντόπιος σῖτος, ἀπὸ δὲ τὴν τουρκοκρατομένην Πελοπόννησον δὲν ἐπετρέπετο ἡ ἐξαγωγή. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦν ὅπως μὴ ἐξάγεται τὸ ποσοστὸν τῆς δεκάτης, καταβάλουν δὲ οἱ κάτοικοι εἰς χρεῖμα τὸ ἀντίτιμον τούτου. Καὶ τὴν δικαίαν αὐτὴν παράκλησιν ἐδέχθη ἡ Κυβέρνησις.

Λόγῳ ἐλλείψεως ὑδάτων εἰς τὴν νῆσον ὑπῆρχον μόνον τέσσαρες μύλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπάρκουν οὔτε καὶ νὰ ἀλέσουν τὸν σῖτον τῶν κατοίκων, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων ἠναγκάζοντο νὰ ἀλέθουν τὸν σῖτον τῶν με χειρομύλους. Ἡ Κυβέρνησις δέ, μὴ γνωρίζουσα ἴσως τὴν κατάστασιν, διέτασσε συχνὰ ὅπως οἱ μύλοι οὗτοι ἀλέθουν διὰ τὴν κατασκευὴν γαλέτας διὰ τὸν στόλον. Παρακαλοῦν λοιπὸν οἱ κάτοικοι τὴν Κυβέρνησιν ὅπως παύσῃ τὸ κακὸν τοῦτο. Ἡ κυβέρνηση εὐχαρίστως ἐδέχθη καὶ τὸ αἴτημα τοῦτο, δηλοῦσα ὅτι «θὰ παύσῃ ἀλέθόμενος σῖτος δι' ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ, παρὰ μόνον ἐν ἀνάγκῃ μεγάλῃ».

Ἐν τέλει ἐξήτησαν τὸν καθορισμὸν τῶν συνόρων τῶν κτημάτων ἐνὸς ἐκάστου, διότι εἶχε μὲν συνταχθῇ κτηματολόγιον, ἀλλὰ πολλάκις ἐν αὐτῷ δὲν καθορίζοντο λεπτομερῶς τὰ σύνορα καὶ οἱ ἰσχυροὶ συχνὰ κατεπάτουν τὰ ὅρια τῶν πτωχῶν, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐδημιουργοῦντο δίκαι ἐπιζήμιοι εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἡ κυβέρνηση ἐδέχθη καὶ τὸ αἴτημα τοῦτο, προσθέσασα ὅτι ὅσοι καλλιεργήσονται θὰ ἀφαιρεθῶν αὐταὶ ἀπὸ τοὺς κατόχους τῶν καὶ θὰ δοθοῦν ἀπὸ τὸν Προνοητὴν εἰς ἄλλους, ὅπως εἶχε διατάξῃ καὶ διὰ προγενεστέρας ἀποφάσεώς της. Τὰς ἀπομενούσας ἀκόμη ἀδιανεμήτους γαίας δύνανται ὁ Προνοητὴς νὰ ἐκχωρήσῃ εἰς πολίτας, οἱ ὅποιοι θὰ πληρώνουν τὴν δεκάτην.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΕΒΙΑΖΗ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἓνα ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων μερῶν τῆς κληροδοτηθείσης εἰς τὸν Δῆμον Ζακυνθίων βιβλιοθήκης τοῦ ἀειμνήστου Σπυρ. Δεβιάζη, ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀλληλογραφία τούτου, πολλῶν ἐτῶν, μετὰ διαφόρων λογίων καὶ ἐπιστημόνων. Κατὰ τὴν ταξινόμησιν τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐλάβομεν ἐξαιρετικὴν μέριμναν καὶ προσοχὴν, καὶ διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν ὥς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ κατάλοιπα. Αἱ ἐπιστολαὶ διεσκορπισμέναι κατὰ τὸν ἐλεεινότερον τρόπον συνελέγησαν, ἐσφραγίσθησαν καὶ ἡριθμήθησαν, ἀνῆλθον δὲ ἐν συνόλῳ εἰς 2886, ὧν αἱ 1038 εἶναι δελτάρια καὶ βραχεῖαι. Διεχωρίσθησαν κατόπιν κατὰ ὑπογραφὰς καὶ ἐτέθησαν ἐντὸς φακέλλων ἐκ χάρτου χονδροῦ ἢ καρτονίου, ἐγράφη δὲ ἑξωθεν ὁ αὖξων ἀριθμὸς, καὶ τὸ ὄνομα. Ἡ ἀλληλογραφία αὕτη δὲν εἶναι φιλολογικὴ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν, αἱ περισσότεραι ἐπιστολαὶ εἶναι ἐμπορικῷ περιεχομένον, περὶ συναλλαγῆς εἰς διάφορα περιοδικά, προτάσεις ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως βιβλίων, δανεισμοῦ τοιούτων κ. λ. Ἐκ τῶν ὀλίγων φιλολογικῶν παρελάβομεν ἡμεῖς τινὰς ἐν ἀντιγράφῳ.

* *

Μετὰ τοῦ Λασκαράτου ὁ Δεβιάζης εἶχε τακτικὴν ἀλληλογραφίαν, σώζεται δὲ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐπιστολῶν τοῦ Κεφαλληνίου ποιητοῦ· ἐκ τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης, καθ' ὅσον ἔχομεν ἀνεκδότου, ἐπιστολῆς, ἀποδεικνύονται διὰ μίαν ἀκόμη φοράν αἱ ἀντιρρησκευτικαὶ ἰδέαι τοῦ Λασκαράτου, ὥς ἐπίσης καὶ αἱ ἀντιλήψεις αὐτοῦ, λίαν συντόμως, περὶ Μασωνισμοῦ.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ I

Κεφαλληνία 14 ὀχτωβρίου, 1882.

Φίλε Κ^ς Δε Βιάζη.

Ἀποκρίνομαι εὐχαρίστως εἰς τὸ ἀγαπητὸν σας τῶν 12 τρέχοντος. Μὲ ἐρωτᾶτε ἂν οἱ Ἀντικοὶ ὠφελήσανε ἢ ἐβλάψανε τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅτι οἱ παπᾶδες μας λένε ὅτι οἱ Ἀντικοὶ ἐβλάψανε.

Φυσικῶ τῷ λόγῳ οἱ παπᾶδες μας θὰ λένε ὅτι οἱ Ἀντικοὶ βλάπτουν, — ὥς φυσικῶ τῷ λόγῳ οἱ Ἀντικοὶ θὰ λένε ὅτι οἱ παπᾶδες μας βλάπτουν. Ὅντας ταῦτα δυὸ μαγαζιά ἀντίζηλα. Ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι καὶ οἱ δύο κάνουνε τὴ δουλειά τους. Ἡ θρησκεία, Κ^ς Δεβιάζη, καθὼς βέβαια θὰ γνωρίζης, εἶναι δουλειά, εἶναι ἔργον, εἶναι πόρος ζωῆς, καὶ κερδοσκοπία ἀνθρώπων ὅπου ἐκμεταλλεύονται τὸν Οὐρα-

νόν, διὰ τὰ ζήσουν στήν Γῆν. Κατὰ τοῦτο, Ἀντικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι, τὲς ἴδιες ὠφέλειες καὶ τὲς ἴδιες βλάβες κάμνουν εἰς τὴν κοινωνίαν «*Εἰ δὲ οὐ νενετοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς πέρνουν τὰ ὄβρολά τους*».

Θέλετε νὰ γνωρίζετε εἰς ποῖον μέρος τῆς Ἰταλίας ἐσπούδασα.— Ἰδοῦ, —ἐναν πρῶτον χρόνον εἰς τὸ Παρίσι ἀκροάσθηκα τὸν *Dunap-ton*, καὶ δύο χρόνους ἔπειτα στήν *Pisa*, ὅπου ἔλαβα τὸ πτυχίον τοῦ *Δικηγόρου*, μὲ ἓνα μόνον *Penitus* δηλαδὴ διὰ πλειοψηφίας, ἐνεκα ἀσυμφωνίας τῶν *Καθηγητῶν*.

Δι' ὅσον δὲ ἀποβλέπει τοὺς *Μασόνους* μας . . . ἐγώ, φίλε μου, ἔχω τὴν ιδέαν ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ πλέον ἀβλαβεῖς, καὶ οἱ πλέον ἀνωφελεῖς. Κατ' ἐνὲ δὲ *Μασονισμὸς* εἶναι μόνον ὄνομα πτώματος. Ἐγνώρισα *Μασόνους*, ὅπου ὁ Θεὸς νὰν τοὺς κάμη τέτοιους. Εἶναι πλέον ὀπισθοδρομικοὶ ἀπὸ τοὺς καβούρους, (ἂν οἱ καβούροι περπατοῦν, ὡς λέγεται, ἀνάποδα).

Μοῦ κακοφαίνεται νὰ σ' ἐκάμανε νὰ πληρώσης 15 Δραχμὲς διὰ τὰ *Μυστήριά* μου, καὶ διὰ ἓνα ἀντίτυπο κολοβομένο.

Δέξου, φίλε μου, τὰ σεβάσματά μου, καὶ εἶμαι ὁ φίλος

ΑΝΔ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

(Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 1753, Φάκελλ. 3200, Θ. 77).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΚΑΛΛΕΡΓΑΙ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

Εἰς τὸν βίον τῆς μεγάλης καὶ ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν *Καλλεργῶν* ἢ *Καλλιεργῶν*, περὶ τῆς ὁποίας ἐκτενῶς ἔγραψαν ὁ Α. Γούδας καὶ ἄλλοι ἱστορικοὶ, ὀλίγας πληροφορίας ἀξίας λόγου οὐδαμῶς γνωστὰς ἔξ ὅσων τοῦλάχιστον ἔχω ἀναγνώσει, παρέχω εἰς τὸ σημείωμά μου τοῦτο.

Καὶ αἱ πληροφορίες αὗται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱζ' αἰῶνος σχετίζονται πρὸς τὸν ἐν *Ζακύνθῳ* ἐγκατασταθέντα κλάδον τῆς οἰκογενείας ταύτης μέχρι τοῦ νῦν ἀπαντώσης.

Τὰ διάφορα βιβλία καὶ ἔγγραφα τοῦ παρ' ἡμῖν Ἀρχιεπισκοπικοῦ γέμουσι τοιούτων πληροφοριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ἔρευναί μου παρέχουσι τὰς κατωτέρω.

Οὗτο ὁ ἀρχαιότερον ἀπαντῶν ἐν *Ζακύνθῳ* ἐλθὼν ἐκ Κρήτης πρὸ τοῦ 1518, σύγχρονος τοῦ *Παρασκευᾶ Καλλέργη*, μετοικήσαντος καὶ τούτου ἐκ Κρήτης εἰς Ἰθάκην, κατὰ τὸ 1500, ἦτο ὁ *Τομάζος Καλλιέργγιος*.—Ἐτεροὶ *Καλλεργαί*—*Ιωάννης* ἐκ *Μονεμβασιάς* ἀπαντᾷ τῷ 1531, —*Τζάνες*, τῷ 1545 καὶ *Ἠλίας* ἐκ *Κύπρου*, τῷ 1566.

Κατὰ τὸν ἱζ' αἰῶνα ἀπαντῶσιν οἱ ἀγνώστου ὀνόματος *Καλλέργης* ἀπὸ Ἀγίαν Μαύραν, 1602, —*Νικόλαος*, τῷ 1608 καὶ —*Ιωάννης* ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος, τῇ 7 Φεβρουαρίου 1640, κατέστησεν ἐπίτροπόν του τὸν *Θωμᾶν Τζανφουρνάρο*, διαμένοντα ἐν *Βενετίᾳ*, ὅπως ἐμφανίζεται ἐνώπιον οἰουδήποτε δικαστηρίου καὶ υπερασπίξῃ τὰ δικαιώματα τοῦ αὐτοῦ *Καλλέργη*.—*Νικόλαος* ἱερεὺς ποτὲ

Μανώλη ἀπὸ χωρίον Ἀλεξανδράδης τῶν *Κυθήρων*, τῷ 1645.—*Φραγκίσκος* ἱερεὺς ρεφερενδάριος υἱὸς τοῦ *Γεωργίου*, εἰς ὃν ὁ *Μητροπολίτης Σεβαστείας Ἰωσήφ Δόξας* παρεχώρησε, τῇ 23 Μαρτίου 1677, οἰκόπεδον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὁ *Καλλέργης* φκοδόμησε ναὸν τῆς Ἀγίας Ἀννης ἐν τῇ πόλει *Ζακύνθου*. Τούτου τέκνα ἐκ τῆς Ἑλῆας *Νικολάου Καλλέργη* ἐγένοντο οἱ *Δημήτριος*, *Νικόλαος*, Ἀναστάσιος, Ἀναστασία καὶ Ἀνθίμος ἱερομόναχος ἐν τῷ *Μ. Σπηλαίῳ*. Ὁ *Καλλέργης* μετήρχετο εὐδοκίμως τὴν ἀγιογραφίαν, ἀπέθανε δὲ τῇ 20 Μαρτ. 1728. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγονὸς αὐτοῦ *Κωνσταντῖνος*, υἱὸς Ἀναστασίου *Καλλέργη* ἱερέως, μετήρχετο ἐπίσης τὸν ἀγιογράφον.

Ἡ διακλάδωσις τῆς οἰκογενείας *Καλλέργη* ἐν *Ζακύνθῳ* εἶνε εὐρύτατη, θὰ πραγματευθῶ δ' ἐκτενέστερον περὶ αὐτῆς εἰς ἄλλο σημειώμά μου.

Ζάκυνθος

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθήκαι καὶ διορθώσεις)

42— *Pensteri Medici, secondo i principj browniani*, di Giorgio Teriano. *Ματτα*, 1809.

Εἰς σχῆμα 8ον, σελ. XII+24' ὁ συγγραφεὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ προλόγου ἀφιεροῖ τὸ ἔργον εἰς τὸν *Κον Σπυρίδ. Φωσκάδην*.

43— Ἡ δίκη *Καλάμου* καὶ *Καστῶν*, υπεράσπισις κατ' ἔφεσιν τῶν κατοίκων καὶ ἄλλων κτημάτων τῶν δύο νησιδίων, κατέναντι τοῦ *Κομ. Γερασίμου Δαλλαδεταίμα* καὶ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Τμήμα Β'. Ἐν Κερκίῳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου ἡ Ἰονία, *Σπυρίδωνος* καὶ Ἀρσενίου ἀδελφῶν *Κάων* 1861.

8ον, σελ. 8' + 219.

44— (935) *Opuscolo, sopra il Morbo pestilenziale in cui vengono indicati i mezzi più propj alla particolare configurazione dell' isola di Cefalonia per tenerne lontano l' accesso di Dr Daniele Coidan, membro del primo parlamento degli Stati Uniti jonj. C o r f u*, nella stamperia del governo 1818.

8ον, σελ. 48, ἐν σελ. 1-6 ἀφιέρωσις ὑπὸ τοῦ σ. εἰς τὸν Θ. Μέτλανδ καὶ προλεγόμενα. βλ. [Π. Λάμπρου «Χρυσάλλης» ἀρ. 96 σ. 625]. Φωσκολιανὴ Βιβλιοθήκη (ἐν *Ζακύνθῳ*).

45— Πραγματεία περὶ τοῦ γενομένου τῷ 1867ῳ Ἰανουαρίου 23ῃ, σεισμοῦ τῆς *Κεφαλληνίας* ὑπὸ *Ι. Φ. Ἰουλίου Σμιτίου*, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀρ. *Μητσοπούλου*. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ τυπογραφείου, 1867.

8ον, σελ. 30.

46— Τὸ κατὰ τὴν 20 ὁδεύοντος τελεσθὲν . . . μνημόσυνον ὑπὲρ ἀπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἐν τοῖς Θεσσαλικοῖς πεδίοις ἐνδόξως πεσόντος . . . *Σπυρ. Α. Μάργαρη*. Ἐν *Ζακύνθῳ* 1878.

8ον, σελ. 22, περιέχει λόγους Ἀναστ. Γαῖτα, Λεων. Καντακίτη καὶ Μερ. Μαρτίνου

47— . . . ! 1885! *Καλῶστο* (στίχοι *Ι. Γ. Τ.*) *Ζάκυνθος* τῇ 1 Ἰανουαρίου 1885.

Τύποις Σ. Καφοκεφάλου.

ἡμίφυλλον 12x16 ἐκ. μ., ἐπὶ χάρτου ὑποκίτρινου, εἰς δύο στήλας ἄνω ἐντὸς πλαισίου τετραγωνικοῦ φέρει τὴν ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐντετυλισμένην ἐπιγραφὴν τοῦ ἐν *Ζακύνθῳ* Πτωχοκομείου Διον. Μαρτινέγγου :

Alla
Casa di Decente Ricovero di
Dionisio Martinengo Gaeta....

Οίκος δι' εὐπρεπὲς καταφύγιον τοῦ
Διονυσίου Μαρτινέγκου Γαῖτα....

Πρὸ τοῦ πλαισίου τούτου παρίσταται ἐν γελιογραφίᾳ γέρον, καχεκτικός, κύπτων καὶ προσκυνῶν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ἀμέσως δὲ κατωτέρω ἀρχεται: — Βοήθειά σας ὁ Καλόφωνος, Μάστορα...., ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν ἡ ποίησις τοῦ ὑπὸ τὰ ἀρχικά γράμματα κρυπτομένου 'Ιω. Τσακασιάνου:

Ὅραίδα μου θεώρατη, γλυκὸ νανούριμά μου,
Βαγγέλειο μου ὀλοζώντανο, εἰδωλο, γόνισμά μου!

εἰς τὸ τέλος σημειοῦται — 'Ανδρέας Καλόφωνος Γενικὸς διανομεὺς, σ' ὅσα βγάνουνε ντόπιοι καὶ ξένοι (sic) φυλολόγοι μας! (sic). σπάνιον.

48— Παράστασις τῆς Θείας Λειτουργίας κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην ὑπὸ Διονυσίου 'Ιερ. Πλαῖσα. 'Εν 'Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Κορίνθης 1886.

8ον, σελ. 43 καὶ (πρόλογος ἡ +2 ἐπίλογος καὶ περιεχόμενα καὶ 3 σελ. λευκαί). Χάρτης ἐκλεκτός.

Διατριβὴ ἐπὶ ὁμηγεσίᾳ τοῦ νῦν Σεβ. Μητροπολ. Ζακύνθου.

49— Καλαντάριον Κουτούζη πού πολλαῖς ἀλήθειαις ἀκούζει. Τοῦ χίλια ὀκτακόσια κ' ἐνενηντα ἑφτά Δεκεμβρίου τὸν μῆνα ἔγραφον ὅλ' αὐτά. Ζακύνθος τύπος Αὐγῆς πλησίον τῆς Συναγωγῆς.

4ον, σελ. 32, τὸ πρῶτον φύλλον ὑπογράφει, ἡ προμετωπίς τετυπωμένη διὰ χρυσοῦ. Περιλαμβάνει: 'Εν σελ. 3 ἀφιέρωσις.

Πρὸς Σέ, χρυσέ μου Ἄγγελε, ἀγάπη μου Βερύκιο,
'Αφιεροῦνται τὸ παρόν. Δέξου το σὴν ραδίκιο,
Σὰν μπρόκολα πρωτόλουβα, ὡς σέσκλα μιά χερία
'Ὡς κομματάχου ἀσπασμόν, ὡς βουλευτοῦ φίλια.
'Ὡς περ βλακίας δέξου το καὶ εὐφυνείας μίγμα,
'Ὡς σεβασμοῦ τεκμήριον κ' ἀγνῆς ἀγάπης δείγμα.

σελ. 5—ἔτος νέον ψωραλέον—σελ. 7-10 χρονογράφος διαπρεπῶν γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν:

'Η Ζακύνθος ἐγέννησεν ἄνδρας πολὺ σπουδαίους
Καὶ εἰς τοὺς χρόνους τοὺς παλαιοὺς ἐπίσης κ' εἰς τοὺς νέους
'Ενταῦθα παραθέτομεν τινὰς ἐκ τῶν προϋχόντων
Μὲ σημειώσεις μερικὰς μικράς, ἐκ τῶν ἐνόντων.
Κατὰ πόδην. Εἰν' ὁ πρῶτος τῆς Ζακύνθου τῶν ἐν τέλει
'Επονομασθεὶς καὶ Χάσις ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Γουζελή.
Πρότυπον τοῦ Ζακύνθου καὶ γενάρχης ἡμῶν γόνος,
'Ηκμασε 'σ' τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ γηράσαντος αἰῶνος.

σελ. 11-12.--Χρονογράφος ἐκ τῶν πρώτων καὶ σπουδαίων γεγονότων, σελ. 13-19.--Μῆνες, ἐορταὶ παντεῖαι καὶ μεγάλαι προφητεῖαι, σελ. 20-27.--Περιγραφή τῆς πόλεως μεγάλης, ἀπὸ τὴν μιά μεριὰ ὡς τὴν ἄλλην, σελ. 28-31.--'Ιστορία χαρακτήρων καὶ συνηθειῶν ἀπειρών, σελ. 32.--Τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου καὶ τοῦ καθ' ἑνὸς ἀνθρώπου, καὶ τέλος--'Εκκλησία καὶ θρησκεία.

Σ' τὴν Ζακύνθον λατρεύεται ἕνας Θεὸς καὶ μόνος
'Ἐφ' οὗ πολλὰς μεταβολὰς ἐπέφερεν ὁ χρόνος.

Οἱ λειτουργοὶ εἰς ἱερεῖς διαίρουνται καὶ παπάδες
Οἱ μὲν Αἰδουμῶτατοι, οἱ ἄλλοι νταβλαράδες.
Οἱ ἱερεῖς μᾶς εὐλογοῦν συνήθως μὲ τὸ χέρι
οἱ δὲ παπάδες εὐλογοῦν κάποτε μὲ μαχαίρι.
Τὸν κλῆρον ὁ 'Επίσκοπος ἡπίως διευθύνει
Χτένια καὶ μοσχασάπουνα ἐνίοτε τοῦ δίνει.
'Ο Κλήρος ζῇ σ' τὸ φανερόν μ' εἰρήνῃ καὶ ὁμόνοια
Καὶ κάμνει εἰς τὰς τελετὰς μεγάλην τσιριμῶνια.
Ψάλλει τὰ εὐαγγέλια καὶ τοὺς ψαλμοὺς μὲ μέλος
Καὶ ἐπειδὴ σὰς 'σκότισα ἐνταῦθα δίνω τέλος.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΥΣ

'Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Βουλῆς ἀνδριάντος τοῦ ἀειμνήστου πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ Θεοδώρου Δεληγιάννη, ἐγράφησαν πολλὰ διὰ τὸν ἄλλοτε κυβερνήτην τῆς 'Ελλάδος. Πρὸς τοῦτοις θεωροῦμε καὶ ἡμεῖς, ὡς Ἑπτανήσιοι, καθήκον μας νὰ εἰπωμεν ὀλίγα πινὰ περὶ τοῦ Θεοδώρου Δεληγιάννη, πού τόσῃν ἡσθάνετο, διὰ τοὺς Ἑπτανήσιους, στοργὴν καὶ ἀγάπην καὶ τόσον ἐποθοῦσε τὴν Ἑνωσιν τούτων μετὰ τῆς μητρὸς 'Ελλάδος.

* * *

'Ολίγον πρὸ τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου, τὰς 23 Δεκεμβρίου 1863, ὁ πληρεξούσιος Βάλτου, Κωνσταντῖνος Βαλτινός, ἐπρότεινε εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν, ὅπως αὕτη προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ πολιτεύματος χωρὶς ν' ἀναμείνῃ τὴν ἀφίξιν τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου. Ἡ πρότασις αὕτη τοῦ πληρεξουσίου Βαλτινοῦ ἐπροξένησεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἐντύπωσιν ἀλγυνήν. Οἱ ἀντιπαθέστες εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλλὰς τιμωρεῖται καὶ ὅτι δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ προκόψῃ διότι ἡ ἐν Ἀθήναις πολιτικὴ πολὺ ὀλίγον σκέπτεται καὶ ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς πραγματικῆς τῆς χώρας καταστάσεως.

Εἰς στιγμὴν, ἔλεγον, ὅπου μετὰ τῆς ἀπελευθερωμένης μερίδος τοῦ Ἐθνους πρόκειται νὰ συνενωθῇ ἑτέρα ἥτις δὲν κατατάσσεται ἐσχάτῃ, ὡς πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τῆς, ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ πρότασις τοῦ κ. Βαλτινοῦ δεικνύει ὑπερίσχυσιν πνεύματος ἐπαρχιακοῦ. Ἡ συζήτησις, προσέθετον, τοῦ συντάγματος ἡμῶν ἀνευ τῆς παρεμβάσεως καὶ τῶν Ἰονίων πληρεξουσίων, θὰ ἔχῃ διὰ τὸ ἔθνος λυπηρὰ ἀποτελέσματα. Λαμβάνει, μετὰ τοῦτο τὸν λόγον ὁ Θεόδωρος Δεληγιάννης, ὅστις ἀντικρούει διὰ μακρῶν τὸν Βαλτινὸν καὶ λέγει:

«Δὲν ἔχω, κύριοι, τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ σύμπραξις τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου δὲν εἶναι ἀναγκαία διότι στηρίζομαι εἰς ῥητὸν γράμμα τοῦ ψηφίσματος τῆς Ἰονίου Βουλῆς, κατὰ τὸ ὁποῖον αὕτη ῥητὴ ἐδήλωσεν, ὅτι τὸ σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος θέλει γίνῃ τῇ παρεμβάσει τῶν Ἰονίων πληρεξουσίων. Δὲν ἔχω τὴν πεποίθησιν ταύτην, διότι στηρίζομαι προσέτι εἰς μίαν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκάματε κατὰ τὴν 25ῃ Σεπτεμβρίου, διὰ τῆς ὁποίας ἀπεφάνθητε, ὅτι παραδέχεσθε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἰονίου Βουλῆς. Ἀλλὰ κύριοι, καὶ ἂν ἡ ἀπόφασίς Σας ἐκείνη δὲν ὑπῆρχε, δὲν ἦθελον ποτὲ παραδεχθῇ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ παρουσία τῶν Ἰονίων ἀντιπροσώπων δὲν εἶναι ἀναγκαία. Δὲν ἦθελον δὲ τὴν παραδεχθῇ ποτὲ, διότι πρόκειται νὰ συνταχθῇ ὁ θεμελιώδης νόμος τῆς Πολιτείας, ὁ ὁποῖος θέλει διέπει ἕξ ἴσου καὶ τοὺς νῦν ἐλευθέρους Ἕλληνας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θ' ἀποπελεύσωσιν μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, καὶ φυσικῶς τῷ λόγῳ ἔπρεπε καὶ αὐτοὶ νὰ συμπράξωσιν, ὅπως καταρτίσωσι τὸν θεμελιώδη νόμον».

«Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ δικαιώματος τούτου τῶν πολιτῶν τῆς Ἑπτανήσου, τοῦ ἀπαραγράπτου καὶ ἀμφισβητήτου, δὲν μοι ἦτο δυνατόν ν' ἀποφινθῶ, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἰονίου δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐπιψή-

φισιν τοῦ πολιτεύματος· διότι δὲν μοι ἦτο δυνατόν νὰ λησμονήσω ὅτι πρὸς ὀλίγων χρόνων καὶ καιρῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐγὼ, ὡς ἄτομον, ἐκρίνον, ὅτι οἱ Ἑπτανήσιοι ματαιωπονοῦσιν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἐκείνοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα προσέφερον πρὸς ἐπιζήτησιν τῆς μεθ' ὑμῶν ἐνώσεως των, οὐδὲ περιουσιῶν, οὐδὲ κόπων ἐφείδοντο πρὸς τοῦτο. Καὶ ἕνα εἶχον πόθον, καὶ ἕνα μόνον πόθον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους τῆς ἀπελπισίας τὸν πόθον νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν μοι ἦτο, λοιπὸν, δυνατόν νὰ λησμονήσω τὴν εὐγενὴ ἐκείνην αὐταπάρνησιν, τὸν ἐθνικὸν ἐκείνον ἐνθουσιασμόν, νὰ τὸν λησμονήσω καὶ νὰ στρέψω τὰ νῶτα πρὸς τοὺς πληρεξουσίου τῆς Ἑπτανήσου. Διὰ τοὺς λόγους λοιπὸν τούτους δὲν μοι συμβαίνει, κύριοι, νὰ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαία ἡ παρουσία τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου».—Π. Χιώτου· «Ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου», τόμος 5ος, σελὶς 759.

**

Με αὐτοὺς τοὺς θερμοὺς, ὑπὲρ τῶν Ἑπτανησίων, λόγους, ἔκλεισεν ὁ πατριώτης Θ. Δεληγιάννης, τὴν πρὸς τὸν Κ. Βαλιζιὸν ἀπάντησίν του.

Τὸν Δεληγιάννην διεδέχθη, εἰς τὸ Βῆμα, ὁ Κ. Ζαῖμης ὅστις διὰ μακρῶν ὑποστηρίζει τὰς ἀπόψεις τοῦ προαγορεύσαντος ἀρχηγοῦ. Τῇ προτάσει δὲ τούτου — τοῦ Ζαῖμη — ἀνεβλήθη ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ συντάγματος δι' ἕνα μῆνα, ὅπως παρευρεθῶν καὶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑπτανήσου.

Α. Ι. ΖΩΝΤΟΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Τὸν τελευταῖο καιρὸ γίνεται πολὺς λόγος γιὰ ἕνα συγγραφέα πού ἀναφάνηκε στὸν φιλολογικὸν ὁρίζοντα πρὸ δεκαετίας καὶ σὲ ἡλικία σαράντα χρόνων. Πρόκειται γιὰ τὸν Λύβιο Ρεμπρενάου, πού στὸ 1921 δημοσίευσεν τὸ πρῶτον τοῦ μυθιστορήματός του «Τζῶν» καὶ ἀμέσως πῆρε τὸ μεγάλο βραβεῖο τῆς χώρας του «Ναστοράλ». Ἐνθαρροημένος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν—γιατὶ σὲ λίγο ἡ φήμη του ξεπέρασεν τὰ ὅρια τῆς πατρίδας του, μὲ τὶς μεταφράσεις τοῦ «Τζῶν» του στὶς κυριώτερες Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας,—ἐξέδωκε τὸν ἀμέσως ἐπόμενον χρόνον, ἕν' ἄλλο μυθιστόρημα: **Τὸ δάσος τῶν φουρκισμένων**. Ἀπὸ τότε ἡ φήμη του ἔχει ἀπλωθεῖ παντοῦ, καὶ ἰδίως τὸν τελευταῖον, καθὼς εἶπαμε, καιρὸ, ὅπου τὰ πολεμικὰ ἔργα ἔχουν τελειώσει μὴ παγκόσμια ἐπιδημία. Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ρεμπρενάου περιστρέφονται γύρω στὸν πόλεμον, σ' ἐπεισόδια πού συγκινοῦν βαθειὰ τὸν ἀναγνώστη. Κι' αὐτὸ γιὰ τὸ Ρεμπρενάου δὲν πέρανεν ὡς θέμα τὸν πόλεμον ἀπὸ μόδα, ἀπὸ οἰκτισμοῦ, μὰ γιὰ τοῦ τοῦ ὑπαγορεύει μὴ πολὺ ἐσώτερη ψυχικὴ ἀνάγκη. Ὁ Ρεμπρενάου πληρώσεν τὸν πόλεμον μὲ τὸ αἷμα του, καὶ κατὰ τρόπον ἀδικημένον. Στὸ δευτέρον τοῦ ρωμάντου: **Τὸ δάσος τῶν φουρκισμένων** προτάσσει τὴν ἀφιέρωσιν: **Στὸν ἀδελφόν μου χαρισμένον**, πού τὸν φούρκισαν οἱ Οὐγγαρέζοι στὰ 1917. Γύρω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον λοιπὸν περιστρέφονται τὰ σπουδαιότερα ἔργα του. Κι' ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι κομμάτι τῆς ζωῆς του, διακρίνονται γιὰ τὴν ζωντανότητά τους καὶ γιὰ τὴν βαθιὰ ψυχολογικὴ τους δράση. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος τῶν ἔργων του κινεῖται γύρω σ' ἕνα κενόν, σ' ἕνα χάος, γιὰ τὸ δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ ἕνα σημεῖον χαρᾶς νὰ στηριχθεῖ. Ψάχνει παντοῦ μετέωρος, τὴν ἀναζητεῖ μὰ δὲν τὴν βρίσκει. Καὶ γι' αὐτὸ σ' ὅλα του τὰ ἔργα κυριαρχεῖ ἡ θλίψη. Ὅλα ἐδῶ κάτω εἶναι πόνος, καὶ ἰδίως ὁ ἔρωτας. Λέγοντας ὁμως ἔρωτα, δὲν ἐννοεῖ τὸν ἔρωτα μὲ τὴν κυριολεξίαν του. Ὅτι καὶ ν' ἀγαπᾷς,

κὴ γῆ, τὴν πατρίδα, καὶ τὰ μικρότερα ἄψυχα πραγματάκια, θάρθει ἡμέρα πού θὰ πονέσεις γι' αὐτά. Γιατὶ εἶναι πόνος αὐτὴ ἡ ζωὴ πού ἐξακολουθεῖ ἀτάραχη πρὸ δρόμο τῆς, θριαμβεύτρια ἀπάνω ἀπὸ τὶς καθημερινὰς τραγωδίας τῆς.

Στὸ «Τζῶν» κυριαρχεῖ διττῶς τὸ πατριωτικὸ στοιχεῖον. Ὁ Ρεμπρενάου δὲν περιγράφει μονάχα τὸν ἄνθρωπον πού ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του πού μισεῖ τοὺς ἐχθρούς τῆς, ἢ τοὺς ἡρώισμους τῆς ἐπαναστάσεως γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν σκλαβωμένων.

Παρομοιάζει συγχρόνως τὸν παλαιὸν ρουμᾶνον χωριάτην πού ἀγαπᾷ, τὴν γῆν, τὸ χῶμα τῆς πατρίδας του, μ' ἕνα τρόπο, πού μοιάζει μὲ ἔρωτα σαρκικόν, πού τὸν διαπρέπει ἕνας θερμὸς ἡδονισμὸς. Ἐνῶς ἔρωτας ἀταβικός, μὴ ἱσχυρὰ ἔλξης πού κυριεύει τὸ αἷμα του, θέρειν ἀπὸ ὀλόκληρος γενεῆς πρὶν. Ἡ ἀδιάκοπη ἐπαφὴ μὲ τὴν γῆν — καὶ τί δὲν προσπορίστηκε ἀπὸ αὐτὴ; ψωμί, χρυσάφι, στέγη, ἀκόμη καὶ τὸ μνημῆμα! — ὑποδούλωσε τὴν σκέψιν του, τὴν καρδίαν του. Γιὰ τὴν ἀγάπην τῆς γῆς ἐθυσίασε τὰ πάντα, ὅλας τὴν τὶς πλούσιες δυνάμεις, τὰ νειῶτα του, τὴν χαρὰν του. Κι' ἐρχεται σὰν φυσικὸς ἐπὶλογος ὁ θάνατος ὅπως αὐτὸς τὸν ἐνδιεστέλλεται. Μὲ τὸ τοσπὶ πού ἔσκαψε τὸ χῶμα, ὁ ἐχθρὸς τοῦ σκίζει τὶς σάρκες του, στήν ἀγωνίαν τοῦ ψυχροφραγτοῦ πού στηρίζει τὶς ἀδύνατες παλάμες του στὸ χῶμα, μὲ τὸ αἷμα του πεθαίνοντας βρέχει ἄφροντα, βάφει τὴν ἀγαπημένην του γῆν.

Κ' ἐρχόμαστε στὸ καθαντὸ πολεμικὸ ἔργο του: **Τὸ δάσος τῶν φουρκισμένων**. Ὁ λοχαγὸς Μπολόγκα τιμώρησε μ' ἐλαφρὰ συνείδηση, βέβαιος πὺς ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, ἕνα λοχία Τσέχο πού προσπάθησε νὰ λιποταχθεῖ, γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τοὺς ἀποτελοῦντας μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου πατριῶτες του. Δὲν τὸν βαστοῦσε νὰ σηκώσει τὸ ὅπλον ἐναντίον τους.

Ὁ Μπολόγκα, ὁμως, ὅταν βλέπει τὰ μάτια τοῦ φουρκισμένου νὰ διαστέλλονται στήν τελευταίαν του στιγμὴν, ὅχι ἀπὸ λύπην πού ἄφηνε τὴν ζωὴν, οὔτε ἀπὸ ἀπογοήτευσιν πού κατάντησε στὴν φούρκα, μὰ σὰν ἀπὸ ἱκανοποίησιν γιὰ τὸν σκότωσε τοὺς ἀδελφούς του καὶ κατῴρθωσεν ἔτσι νὰ σταθεῖ ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἐχθρόν του θριαμβευτῆς, ἀρχίζει τότε νὰ νοιώθει στήν ψυχὴν του μὴ ταραχὴν, μὴν ἀμφιβολίαν. Μήπως δὲν ἦταν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ καθήκον του; Ἀρχίζει μέσα του μὴ πάλιν πού βαστάει γιὰ χρόνια. Τ' ἀποτέλεσμα εἶναι ἀγρότερη νὰ προτιμήσῃ καὶ αὐτὸς τὸ θάνατον τῆς φούρκας, ὅταν βρέθηκε σὲμοια περίπτωσιν.

Ὁ Ρεμπρενάου στὰ ἄλλα του ἔργα, ὅπως στήν «Τοῖς ὑλαιντρά», σκοπὸν τοῦ ἔχει νὰ καυτηριάσῃ κάθε ἀδικίαν, νὰ ξεσηκώσει καὶ νὰ ἐμνήσῃ τοὺς ἀδύνατους καὶ παρεγνωρισμένους τῆς ζωῆς, πού εἶναι τὰ θύματα τῶν ἱσχυρῶν, καὶ ἰδίως νὰ χτυπήσῃ ἀλύπητα τοὺς διάφορους ἐκφυλισμένους τύπους τῆς σύγχρονης ρουμανικῆς ἀριστοκρατίας.

M. M.

ΙΤΑΛΙΑ

Τὸ θέατρο

Καταρτίστηκε — πᾶσι ἕνας μῆνας τώρα — τὸ σχέδιον τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς συντηρήσεως ἐνὸς μεγάλου δραματικοῦ θεάτρου, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ὅλο τὸ πολὺπλοκο καταστατικόν — μὴ τελεία ὁργάνωσιν πού προβλέπει καὶ τὴν μικρότερην λεπτομέρειαν — ἔκαμε ὁ γνωστὸς θεατρικὸς συγγραφέας καὶ μυθιστοριογράφος Σὺλβιος Ντ' Ἀμίκου. Ἐτοίμασε πραγματικὰ θ' ἀποφέρει τὴν καλλιτεχνικὴν ἀνανέωσιν τῆς ἰταλικῆς σκηνῆς. Στὴ Ρώμην καὶ στὸ Μιλάνο θὰ ἐξασφαλισθῶν γιὰ μόνιμην διαμονὴν διᾶσιν δύο ἀπὸ τὰ κυριώτερα οἰκήματα, λαβαίνοντας τὸν κατάλληλον ἀνακαινισμόν. Τὰ θεάτρα θὰ συντηροῦνται ἀπὸ τοὺς Δήμους, ὅπως τὸ Αὐγουσταῖο. Θὰ γίνων ἐιδικὰς σχολὰς μὲ αὐστηρὰς ἀρχάς, ὥστε στὸ μέλλον νὰ ἐκλείψῃ ἡ μεγάλη ἑλλειψὴ ἡθοιοῦν, σκηνογράφων, ρεζισέρ, πού μαστίζει τώρα τὴν Ἰταλίαν.

Θὰ παρέχονται στοὺς συγγραφεῖς ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα μέσα, ὥστε νὰ μὴ μένουν γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἔργα ἀξιώλογα στὸ ράφι. Τὸ ρεπερτόριο στὶς δυὸ πόλεις θὰ βαστῇ ἔξη μῆνες, ἀπὸ 15 Νοεμβρίου μέχρι 15 Μαΐου. Τοὺς ἄλλους ἔξη μῆνες γιὰ προπαρασκευαστικὰ δοκιμὲς, γι' ἀνάπαυση καὶ γιὰ διάφορα τουρνὲ στὶς ἄλλες πόλεις τῆς Ἰταλίας, καθὼς καὶ στὶς ἰταλικὲς ἀποικίες. Οἱ δυὸ θιάσοι ποὺ θὰ ἐδρεύουν στὴ Ρώμη καὶ στὸ Μιλᾶνο θ' ἀλλάζουν ἀμοιβαῖα κατὰ τὸ δεύτερο τρίμηνο τῆς σαιζόν, γιατί ἡ πείρα ἔχει ἀποδείξει πὼς στὴν Ἰταλία δὲν μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ μόνιμα σὲ μιὰ πόλι ἕνας θιάσος ὅπως ἡ Comédie Française.

Ἐχτὸς ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτὰ κύρια θέατρα πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ ἐπίσης ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἓνα μικρὸ πειραματικὸ, στὴν πρῶν ἀϊθουσα τῆς Ἐλεονώρα Ντουῆ, ποὺ θὰ χρησιμεύει γιὰ στούντιο καὶ γιὰ σχολὴ θεάτρων. Ἐκεῖ θὰ πηγαίνουν νὰ σπουδάζουν ἡθοποιοὶ ἀπ' ὅλην τὴν Ἰταλία, νέοι μὲ πραγματικὸ ταλέντο, πληρώνοντας ἓνα ἐλάχιστο μηνιαῖο ποσόν. Θὰ μορφώνονται, θὰ μαθαίνουν τὴν ἱστορία τοῦ θεάτρου, τοῦ τραγουδιοῦ, τὰ διάφορα τρῆκ, τὸ χορὸ κ.τ.λ. Ἀπὸ μέσα ἐκεῖ θὰ βγαίνουν ἄρτια καταρτισμένοι ἡθοποιοὶ καὶ σκηνογράφοι. Κατόπιν θὰ τοὺς στέλνουν καὶ στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ τελειοποίηση. Τὸ πειραματικὸ αὐτὸ θεατράκι θὰ φροντίζει ν' ἀνεβάζει τὰ ἔργα τῶν νέων συγγραφέων, ποὺ πραγματικὰ ἀξίζουν, μὰ ποὺ ἐπειδὴ εἶναι ἀκόμη ἄγνωστοι δυσκολεύονται νὰ βροῦν γιὰ νὰ παίξουν τὰ ἔργα τοὺς καὶ θὰ ἐνεργεῖ πάντα ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸ σύλλογο τῶν θεατρικῶν συγγραφέων.

M. M.

ΔΙΑΦΟΡΑ

— Δημοσιεύουμε μιὰ ὥραία μετάφραση, τοῦ φίλου ἐλληνοῦταλου ποιητῆ Θεόδωρου Βρίκου, ποὺ, ἔπειτ' ἀπὸ δυὸ γενεὲς διαμονὴ στὴν Ἰταλία, γύρισε στὴν πατρίδα του κ' ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα. Λάτρης τῆς κλασσικῆς ὡραιότητος, ποιητῆς ἀληθινὸς κι' αὐτός, ἄρχισε νὰ μεταφράζει τὸν Παλαμά, ἐκδίδοντας διόκληρο τόμο, κι' ἀφιερώνοντας ἀκόμη ἓν ἄλλον γιὰ τοὺς καλύτερους ἄλλους Ἕλληνες ποιητές. Βοηθεῖται ἀπὸ τὴν κ. Μαριέττα Μινώτου, ἡ ὁποία θὰ προλογίσει μὲ κριτικὲς βιογραφίες καὶ ἀναλύσεις τῶν ἔργων τῶν.

— Λάβαμε ἀπὸ τὸ Σικάγο τὸ «Καταστατικὸ τῆς ἀδελφότητος τῶν Ζακυνθίων» ποὺ ἰδρύθηκε ἐκεῖ τελευταῖα. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ οἱ Ζακυνθῖνοι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐνώνονται ἀδελφικὰ μὲ πατριωτικοί, ἐξευγενιστικοὺς κι' ἀνθρωπιστικοὺς σκοπούς. Τὸ καταστατικὸ προβλέπει καὶ γιὰ τὴν ἐκδοσὴ περιοδικοῦ μὲ ἐπιχορήγηση ἑκατὸν δολλαρίων μηνιαίως. Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία χαίρει ιδιαίτερα δι' αὐτὸ καὶ τοὺς εὐχεται καλὴ σταδιοδρομία.

— Ἡ εὐεργετικὴ δράση τῆς Ὑπουργείας τοῦ κ. Παπανδρέου ἐκδηλώνεται παντοῦ, σ' ὅλες τὶς ἐπαρχίες, ἐξὸν ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο. Ἡ καλὴ, ἡ καλλίστη διάθεση, μπορούμε νὰ τὸ βεβαιώσουμε, δὲ λείπει ἀπὸ τὸν ἀνακαινιστὴν Ὑπουργό. Ἐχομε ὁμῶς νὰ πρῶξουμε τὴν ἀδράνεια τῶν ἐνδιαφερομένων ποὺ ἀφήνουν ἀνεμετάλλετη τὴν μοναδικὴν εὐκαιρία. Αὔριο ὁ κ. Παπανδρέου φεύγει ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο καὶ ἡ Ζάκυνθος δὲ θὰ κατορθώσει ποτὲ ν' ἀποκτήσῃ οὔτε σχολεῖα, οὔτε τόσα ἄλλα ἀπὸ κεῖνα ποὺ πέτυχαν ἄλλες ἐπαρχίες, ποὺ στὰ τελευταῖα δὲν ἔχουν οὔτε τὸν πολιτισμὸ, οὔτε τὴν ἱστορία τῆς.

— Συγχαίρουμε τὸν Ἀἰμαρχο Ζακύνθου κ. Μερκάτη καὶ τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο γιὰ τὸ μεγάλο τους ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ διάσωση τῆς βιβλιοθήκης Λεβιάδης.

— Ὁ κ. Τσαρλάντινι, πρόεδρος τῶν Ἰταλῶν ἐκδοτῶν καὶ ὁργανωτῆς τῆς Ἰταλικῆς Ἐβδομάδος τοῦ Ζαπτιέου, στὸ περιοδικὸ του «Augustean» ἔγραψε τὶς ἐντυπώσεις του σὲ δυὸ ἄρθρα. Στὸ πρῶτο ἐξηγώντας τὴ λιγοστὴ διάδοση τῆς ἰταλικῆς γλώσσας στὴν Ἀνατολή, παρ' ὅλες τὶς χιλιάδες τῶν ἐγκαταστημένων ἰταλῶν, βρῖσκει

πὼς ἡ γαλλικὴ ἐπιρροή, ἰδίως στὴν Ἑλλάδα, εἶναι μεγάλη, πρᾶγμα ποὺ φαίνεται εὐκόλα ἀπὸ τὴ διάδοση τῆς γαλλικῆς, ποῦχει καταστήσῃ σχεδὸν ἡ ἐπίσημη γλῶσσα μας καὶ ἡ γλῶσσα τῆς κοσμικῆς ζωῆς. Τὸ πῶς, τώρα, ὁ κ. Τσαρλάντινι ἔβγαλε τέτοιο συμπέρασμα εἶν' ἀκατανόητο. Μιὰ γλῶσσα μαθαίνεται ὄχι μονάχα ἀπὸ γούστο ἀλλὰ κι' ἀπὸ συμφέρο. Ἡ γαλλικὴ εἶναι μιὰ διεθνὴς γλῶσσα ποὺ χρειάζεται στὴν σταδιοδρομία καθενός. Καὶ στὴν Ἰταλία τὴν μόνη ξένη ποὺ μαθαίνουν ἔπειτα ἀπὸ τὴ δική τους, εἶναι ἡ γαλλικὴ. Τοῦτο ὀφείλεται βέβαια στὴν ἰσχυρὴ γοητεία, ποὺ ἐξασκεῖ ἡ τελευταία μὲ τὸ φῖνο τῆς φιλολογικῆς γούστο, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ σ' ἄλλους λόγους. Τὸ λαμπρὸ ἐκεῖνο φῶς, τὸ ὄνειρο κάθε πολιτισμένου, ὁ ἀκατανίκητος μαγνήτης, ἡ πρωτεύουσά της τραβᾷ ἀδιάκοπα τοὺς ξένους. Ὁ δυνατὸς ἔπειτα ἐκεῖνος δυνάστης, ἡ μόδα, τραβᾷ ἄθελα στὸ βασίλειό του τὸν καλὸ κόσμο. Ἄν προσθέσουμε τώρα τὶς χιλιάδες ποὺ πηγαίνουν καὶ σπουδάζουν καὶ τὸν ἄλλο λόγο τῆς χρησιμότητος τῆς γαλλικῆς, μπορούμε νὰ ἐξηγήσουμε εὐκόλα τὸ γιατί ἡ γαλλικὴ ἔχει τὴν μεγαλύτερη διάδοση στοὺς ξένους λαούς. Φυσικὰ ὁ κ. Τσαρλάντινι θὰ συνάντησε στὸν καλὸν κόσμο Ἕλληνες, ἰδίως γυναῖκες, ποὺ μιλοῦσαν ἀναμεταξύ τους ἀπὸ οἰκονομικοῦ, γαλλικά. Ἀλλ' ἀπ' αὐτὸ ἕως τὸ νὰ συμπεράνῃ πὼς ἔχει καταστήσῃ καὶ ἐθνικὴ μας γλῶσσα, εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ διαφορὰ. Δὲ θέλομε νὰ συγκρίνομε ἀσθητικῶς τὶς δυὸ γλώσσες οὔτε νὰ κρίνομε γιὰ τὴ δίκαια ἢ ἀδικη ὑπεροχὴ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης φιλολογίας. Κεῖνο ποὺ μᾶς κακοφαίνεται εἶναι ποὺ ὁ συμπαιθνητικὸς μας συγγραφέας καὶ φίλος, μὲ καλὴ πίστη, ἀναντίρρητα, ἀλλὰ καὶ δίχως καμμίαν ἐιδικότητα, μιλεῖ γιὰ τὸ . . . γλωσσικὸ μας ζήτημα.

«Ἡ δημοτικὴ—γράφει—δὲν εἶναι προσιτὴ σ' ὅλους. Ἡ ἀρχαία, φυσικὰ, ἀκόμη περισσότερο. Καὶ μόνο—λέγει—λίγοι εἶναι ἀφοσιωμένοι σ' ἓνα εἶδος διαλέκτου, ποὺ συνήθεισαν νὰ τὴ λένε ἐθνικὴ καὶ ποὺ ἔχει τὶς μεγαλύτερες συμπάθειες στὸ λαό. Μὴ ὑπάρχοντας, λοιπὸν, τελικῆς ἐθνικῆς γλώσσας δὲν ὑπάρχει καὶ ἐλληνικὴ ἐκδοτικὴ κίνηση. Κι' αὐτὸ φαίνεται εὐκόλα ἀπὸ τὸν μεγάλον ἀριθμὸ—80 000—τῶν γαλλικῶν βιβλίων στὶς προθήκες τῶν βιβλιοπωλείων».

Πληροφοροῦμε λοιπὸν τὸν κ. Τσαρλάντινι ὅτι δὲν ἔχει σωστὲς πληροφορίες. Στὴν Ἑλλάδα μιλεῖται μιὰ καὶ μόνη γλῶσσα, γλυνεῖα κι' ἀρμονικὴ· ἡ δημοτικὴ μας. Αὐτὴ εἶναι κι' ἡ φιλολογικὴ μας γλῶσσα, στὴν ὁποία γράφονται ἀνεξαιρέτως ὅλες οἱ χιλιάδες τῶν λογοτεχνικῶν βιβλίων ποὺ βγαίνουν. Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ καμμιὰ παραφωνία. Σ' αὐτὴν ἔχουν γραφεῖ καὶ γράφονται ἀριστουργήματα τόσο στὴν ποίηση ὅσο καὶ στὴν πρόζα, ποὺ θάκωναν τιμὴ καὶ στὸ πῶς μεγάλο ἔθνος. Ἐχομε βέβαια καὶ τὴν καθαρῶς τῶν ἐφημερίδων, ποὺ μεταχειρίζεται καὶ τὸ κράτος, ἀπαράλλακτα ὅπως ἄλλη εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Ντ' Ἀντουάνισιο κι' ἄλλη ἐκεῖνη ποὺ γράφονται οἱ ἰταλικὲς ἐφημερίδες. Οὔτε μέσα σὲ λίγα χρόνια διαμορφώθηκε ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα. Ὑπάρχουν ἐκεῖ διάλεκτοι ποὺ δὲν ἔχουν παρὰ μακροπρὴ συγγένεια μεταξὺ τους. Κι' ὁμῶς δὲν εἶπε κανεὶς πὼς δὲν ἔχουν τελικὴ ἐθνικὴ γλῶσσα. Ἄν γράφεται τώρα σὲ μᾶς πολλὲς φορές κατὰ ἡ δημοτικὴ μας αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀξία ὡς λογοτεχνικοῦ τοῦ συγγραφέως.

Ξενα βιβλία εἶναι φυσικὸ νὰ πουλιῶνται καὶ στὴν Ἑλλάδα, στὰ διεθνή βιβλιοπωλεῖα, τόσο περισσότερο ποὺ εἶναι καὶ χώρα τουριστικὴ. Ἐνα εἶναι ἀλήθεια· πὼς ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ γερμανικὴ ἐπιστήμη ἔχουν μεγάλο γόητρο στὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς ἐδῶ εἶν' ἀδικημένη, τουλάχιστο ὅσον ἀφορᾷ τὰ τελευταῖα χρόνια, ἡ Ἰταλία. Τὸ γιατί συμβαίνει αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ ἐξηγήσουμε ἐδῶ. Μονάχα ὅσο γιὰ τὴ γλῶσσα λέμε πὼς μιὰ φορὰ ἦταν πολὺ διαδεδομένη στοὺς μορφωμένους κύκλους, ἰδίως στὴν Ἐπτανήσο. Πολλοὶ σπουδάζαν στὴν Ἰταλία. Ἀλλὰ ὑπῆρχαν καθηγητὲς ἔξοχοι ποὺ τὴ δίδασκαν. Ἀνθρώποι μ' ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ γλῶσσα τους, ἀξιοί, καὶ πρὸ παντός, βαθεῖα φιλέλληνες. Τὰ σχολεῖα καὶ τ' ἄλλα προπαγανδιστικὰ μέσα δὲν κάμνουν ἀπολύτως τίποτε. Λεῖπει ὁ ἀδολος ἐνθουσιασμός. Ἐχω

δεῖ δασκάλους πού ἐξέφραζαν καθαρά τὸ μῖσος τοὺς ἐναντίον κάθε τί τοῦ ἑλληνικοῦ. Γιὰ νὰ ξαναποχτίσει ἡ 'Ιταλία τὴ θέση της καὶ τὴν πνευματικὴν ἐπιρροήν της θάπρεπε νὰ μεσολαβήσουν πολλὰ χρόνια καὶ σταθερὴ ἐργασία. Πρὸ παντὸς θάπρεπε νὰ τραβήξουν τὰ πανεπιστήμιά της τοὺς νέους. Ἐχει συντελεσθεῖ τελευταῖα στὴν 'Ιταλία μιὰ τέτοια πρόοδος, σ' ὅλους τοὺς κλάδους—ἀρχιτεκτονικὴ, ὑδραυλικὰ ἔργα, μηχανικὴ, βιομηχανία, ἐπιστήμες—πού εἶναι κρῖμα νὰ ἀγνοεῖται ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ νεολαία πού θέλει νὰ σπουδάξει. Οἱ φοιτητὲς εἶναι ἐκεῖνοι πού προπαγανδίζουν ἐνθουσιωδέστερα γιὰ τὸν τόπο τῶν σπουδῶν των. Ἀς ἀφήσουμε πού ἀπὸ τίς χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων—πού γνωρίζουν ὅλοι γαλλικὰ—κεῖνοι πού ξέρουν ἰταλικά μετροῦνται στὰ δάχτυλα.

Ὅσο γιὰ τὸ δεύτερο ἄρθρο του γιὰ τὰ κόμματα καὶ τίς πολιτικὰς δοξασίες τοὺς τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ὁ Ἕλληνας εἶναι αἰσθηματίας καὶ πείσμονας. Κάνει ὁ ἴδιος εἰδωλα ἀλλὰ καὶ τὰ τσακίζει. Ὁ Ἕλληνας ἀγαπᾷ τρελλὰ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀδιάφορα ἂν σ' ἀνώμαλες καταστάσεις, εἶναι κάπως ἐλαστικός.

Σ. Μ.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Μιὰ ἐκτενέστερη καὶ ἐπικαιρὴ βέβαια παρακολούθηση τῶν θεάτρων γιὰ ἓνα μηνιαῖο περιοδικό, εἶναι ἂν ὄχι ἀδύνατον, τουλάχιστο δυσκολοκατόρθωτον. Μὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει καὶ λόγος γιὰ μιὰ τέτοια δουλειά. Πολλὰ ἀπ' τὰ ἔργα πού θὰ κριτικίζονται σὲ κάθε τεύχος θάχουν ἤδη κατέβει ἀπ' τὸ πρόγραμμα τοῦ θεάτρου καὶ γιὰ τ' ἄλλα θάχουν προλάβει ἡ ἐφημερίδες.

Γιαντὸ προτίμησα, ἀποδεχόμενος τὴν θεατρικὴ κριτικὴ πού εὐγενικά μου ἀνέθεσε ἡ διεύθυνση τῆς «'Ιονίου Ἀνθολογίας», νὰ δίδω σὲ κάθε τεύχος ἓνα συνοπτικὸ σημεῖωμα γιὰ τὴν κίνησιν κάθε θιάσου, παρὰ νὰ μιλῶ ξεχωριστὰ γιὰ κάθε ἓνα ἔργο. Ἐτσι πιστεύω πὼς ἡ στήλη αὕτη θὰ προσφέρει περισσότερο σ' ὅλους ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ θέατρο καὶ θάθελαν νὰ τὸ παρακολουθοῦν ἀπ' αὐτὴν.

Τὸ φετινὸ καλοκαίρι ξεφύτρωσαν σάν μανιτάρια ἓνα σωρὸ θιάσοι. Ποιοὶ ἀπ' αὐτοὺς θὰ κρατήσουν ἴσαμε τὸ τέλος καὶ ποιοὶ θὰ κλείσουν, ἄγνωστο. Πάντως ἓνα εἶναι βέβαιο. Δὲν θὰ μπορέσουν ὅλοι τοὺς νὰ φτάξουν ἴσαμε τὸ τέλος. Ἀς προχωρήσουμε τώρα.

Θιάσος Ἀργυροπούλου.—Ὁ θιάσος τῆς ἑλληνικῆς κωμῆς (:) τοῦ κ. Β. Ἀργυροπούλου ἀρχισε ἐφέτος τίς παραστάσεις του στὸ Κεντρικὸν μὲ μιὰ γερμανικὴ κωμῆδι τῶν Bernauer καὶ Oesterreicher «Ἐρως ἐπὶ πιστώσει». Ἀνέβασε μετὰ τὸ «Γκράντ' Οτέλ» τοῦ Frank, ὕστερα τὸ «Ἀψε-Σβῦσε» τοῦ Molnar καὶ τελευταῖα τὸ «Εἶναι γιὰ γέλοια».

Ἡ πρώτη ἦταν μιὰ χονδροκομμένη φάρσα, μιὰ κουραστικὴ ἀλληλοδιαδοχὴ παραδοξολογιῶν, ἀνεξηγήτων πραγμάτων, ἀπιθανοιήτων, ἐξωφρενισμῶν. Τὸ «Γκράντ' Οτέλ» ἀντίθετα μιὰ λεπτὴ σάτυρα, ἓνα εὐχάριστο κατασκευάσμα πού ἂν δὲν τὸ κατέστρεφε μὲ τὸ παίξιμό της ἡ κ. Γιώτα Λάσκαρη, θὰ μπορούσε νὰ κρατήσῃ γιὰ πολὺ καιρὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ θεάτρου. Ἡ κωμῆδι τοῦ Μολνάρ, ἀκόμα καλλίτερη. Σάτυρα καὶ αὕτη τῆς ταχύτητος καὶ τοῦ ἀμερικανισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας, μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσουμε τὸν κ. Ἀργυρόπουλο σ' ἓνα ρόλο πού μόνο αὐτὸς μπορούσε νὰ ἐμψυχώσῃ. Τὸ τελευταῖο καὶ παρόμοιο μὲ τὸ πρῶτο. Γενικά ὁ θιάσος τοῦ Ἀργυροπούλου ἴσαμε σήμερα δείχνει πὼς ἀδιαφορεῖ ὁλότελα γιὰ τὸ ποιὸν τῶν

ἔργων πού ἀνεβάζει καὶ ἐνδιαφέρεται μόνο καὶ μόνο γιὰ τίς ταμειακὰς εἰσπράξεις του.

Θιάσος Βεάκη.—Ἀρχισε στὰ «Διονύσια» μὲ τὸν «Πατέρα» τοῦ Ἐντνμπεργκ, καὶ ὕστερα μᾶς ἔδωσε τοὺς «Πόθους κάτω ἀπ' τῆς Λεῦκας» τοῦ O'Neil, τὸ «Γυαλένια Γοβάκι» τοῦ Molnar, τὸν «Θεῖο Βάνια» τοῦ Τσέχωφ.

Ἡ προσπάθεια τοῦ Βεάκη εἶναι ἀξιοπρόσεκτη καὶ ἀξία κάθε ὑποστήριξης—παρ' ὅλη τὴν γκάφα του γιὰ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου τοῦ Molnar.—Παρ' ὅλο αὐτὰ φαίνεται πὼς ἡ ἄλλειψις μιᾶς κεντρικῆς διευθύνσεως καὶ μιᾶς μεθοδικώτερης ἐργασίας, θὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ σταματήσῃ τὴν προσπάθειαν του αὕτη. Τὸ πρᾶγμα βέβαιον εἶναι ὅτι μὲσα στὸ θίασο, ὑπάρχουν ἐκτὸς ἀπ' τὸν κ. Βεάκη, ἡθοποιοὶ πού καὶ ἀγαπητοὶ εἶναι στὸ μεγάλο κοινὸ καὶ δὲν θάπρεπε νὰ μείνουν χωρὶς ἐργασία ἢ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ πάρουν τὰ περὶχωρα καὶ τὰ χωριά γιὰ νὰ συντηρηθοῦν. Τί νὰ πῇ ὅμως κανεὶς; Εἶναι κατὶ πού συμβαίνει μοιραῖα ὅταν λείπει ἀπὸ μιὰ ἐπιχείρηση ἡ ἐνιαία διεύθυνση.

Θιάσος Μουσούρη.—Ἐκανε τὴν ἐναρξὴ του μ' ἓνα βουλεβαρδιερικὸ ἔργο τὸ «Μελλὸ» τοῦ Μπερστάιν, ἴσως ἀποβλέποντας καὶ αὐτὸς πρὸ πολὺ στὸ Ταμεῖο—καὶ ὕστερα ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὸ «Χαῖρε Νύμφη» τοῦ κ. Γρηγ. Ξενοπούλου πού παρ' ὅλο πού δὲν στάθηκε ἦταν ἔργο μὲ πνοὴ καὶ φανέρωνε σὲ πολλὰ σημεῖα τὸ γερὸ γράψιμο τοῦ ἐκλεκτοῦ συγγραφέα του, μᾶς ἔδωσε ἓνα σωρὸ ἀρλοῦμπες, πού μονάχα ἓνα ἀνεκτικὸ κοινὸ ἦταν δυνατό νὰ ὑποφέρει.

Θιάσος Ρώτα.—Τὸ Λαϊκὸ Θέατρο τοῦ Παγκρατιοῦ καὶ αὐτὸ δὲν πῆγε καλλίτερα ἀπ' τὸ προηγούμενον, ὄχι τόσο ἀπὸ ἀπόψεως ἔργων ὅσο ἀπὸ τὸ φρικτὸ καὶ ἀπαίσιο ἀνέβασμα τους. Τί νὰ πῇ κανεὶς; Ἐνῶσω ὁ κ. Ρώτας πρεσβεύει ὅτι ἀδιαφορεῖ ὁλότελα γιὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἔργων καὶ τοῦ φτάνει μόνο νάναί τὰ ἔργα αὐτὰ καλά, ἀσφαλῶς δὲν θὰ δοκιμάσει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ δῇ τὴν προσπάθειαν του δικαιωμένη.

Θιάσος Νέων Καλλιτεχνῶν.—Ὁ θιάσος αὐτὸς ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἰωαννοπούλου ἀρχισε στὸ θεατράκι τῆς Ἀτλαντίδος, («Ἐξάρχεια») τίς παραστάσεις του μ' ἓνα ἔργο τοῦ κ. Ἰωαννοπούλου «Τί φταίει ἡ Νίτσα». Εἶναι τὸ καλλίτερον ἑλληνικὸ ἔργο πού δόθηκε φέτος ἴσαμε τὴν στιγμὴ αὕτη. Ἐνα λεπτὸ πραγματάκι, ζωντανό, ἀπληλαγμένο ἀπὸ φιλοσοφικὰς ρητορείδας καὶ ἀφορισμοῦς. Κάτι πού τὸ παρακολουθεῖ κανεὶς εὐχάριστα καὶ μ' ἐνδιαφέρον.

Μετὰ ἀνέβασε μερικὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ ἔργα. Τὸν «Πειρασμὸ» τοῦ κ. Ξενοπούλου, τοὺς «Πετροχάρηδες» τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν, τὴν «Σάσα παντρεύεται» τοῦ κ. Ἰωαννοπούλου.

Αὕτη μὲ λίγα λόγια ἡ κίνησις τῶν θεάτρων μας ἴσαμε σήμερα. Πλούσια σὲ ἔργα ἀλλὰ ἀμύπητος σὲ καλὰ ἔργα.

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΕΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ.—*Λυρικὰ Χρῶματα*, ποιήματα.

Ἄν πρέπη νὰ δώσωμε πίστη στὸ γράμμα τοῦ ἔργου ἐνὸς ποιητοῦ, σὲ καμμὴν ἄλλῃ συλλογὴν τοῦ κ. Ρήγας Γκόλφης δὲν ἦταν τόσο θλιμμένος, ὅσο στὰ «Λυρικὰ Χρῶματα». Ἀλλὰ καὶ σὲ καμμὴν ἄλλῃ τόσο ἀκέραιος. Τὸ τελευταῖον του βιβλίον εἶναι ἀντιπροσωπευτικὸν ὅλης τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ποιητικῆς του φωνῆς.

Ὅσοι συνήθως κρίνουν τὸν κ. Γκόλφη, τὸν χαρακτηρίζουν εὐκολὰ γιὰ ποιητὴ

στοχαστικό. Πρόκειται δηλαδή γὰ τοῦτο—ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ θυσιάσῃ ἐντελῶς τὴν σκέψιν στὴν ὑπόριστη μουσικὴ αἰσθησὶν, πρᾶγμα ποὺ στὸν καιρὸ μας θεωρεῖται γιὰ κορυφαία ἀρχὴ τῆς Ποιητικῆς. Ἔτσι, τὰ ποιήματά του ἔχουν πάντοτε θέμα, ἔχουν ιδέες, ἔχουν στοχασμούς. Ἡ ἐμβάθυνσή μας στοὺς φραστικούς τρόπους καὶ στὰ σχήματα τοῦ ποιητοῦ δὲν ὀδηγεῖ πρὸς τὰ υποβλητικὰ καὶ φευγαλέα σκιάσματα τοῦ υποσυνειδήτου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὁλοκλήρωση ἐνὸς νοήματος καθαροῦ καὶ ἀπολύτως προσιτοῦ, ποὺ φέρνει συχνὰ στὸ νοῦ τὸ περίφημο τοῦ Σολωμοῦ ἐκεῖνο : «πρέπει ὁ νοῦς πρῶτα νὰ συλλάβει κ' ἔπειτα ἡ καρδιὰ νὰ αἰσθανθῇ θεομῶν, ὅτι ὁ νοῦς συνέλαβε». Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος τοῦ κ. Γκόλφη. Μουσικὴ, ἀλλὰ καὶ σκέψη.

Τὰ ξέρει καὶ τὰ δυνά. Μποροῦσε νὰ διαλέξῃ ; Ἐπρωτίμως νὰ συμβιβάσῃ ; Ἡ ἡ ποιητικὴ αὐτὴ πειθαρχία τοῦ παρουσιάσθηκε ὡς ἡ μοιραία συνέχεια καὶ συνέπεια μιᾶς πρόωσης θυσιάς, μιᾶς ἀνάγκης ἐξωτερικῆς, —βιωτικῆς, οἰκογενειακῆς, κοινωνικῆς, — μιᾶς συνθήκης ποὺ ποτὲ δὲν τῆς ἦθε δικαίωση ὁ ποιητὴς κατὰ βάθος ; Ἴσως, — ἂν καὶ πάλι πρέπει νὰ πιστεύωμε στὸ γράμμα :

«Ἐσὺ, ὦ ἐσὺ,
τοῦ πόθου μου ληστεία,
στεγνὴ ἀρετὴ !»

Καὶ ἄλλου :

«Πλανερὰ μὲ νανοῦριζαν
παραμύθια
μὰ ἦρθες σὺ καὶ μὲ φώτισες,
μαύρη ἀλήθεια !»

Στὸ κρισιμώτερο σημεῖο τοῦ ἔργου του φθασμένος, δὲν ἔχει λοιπὸν νὰ μᾶς δώσῃ ἄλλην Ἀλήθεια, ἀπὸ αὐτὴ τὴ «μαύρη», — ποὺ εἶναι δίχως ἄλλο ὁ μοιραῖος συμβιβασμὸς τῆς πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσθηματικῆς ζωῆς μὲ τὴν ὕλική καὶ τὴν ταπεινὴ καθημερινὴ ἔγνοια ; Θὰ ἦταν ἄδικο νὰ μὴν ἐσημειώναμε γιὰ τέτοια, τὴν πηγαία, τὴν εὐτυχισμένη, τὴν ἀκέραια Φυσιολατρεία του. Ἄ ναι, αὐτὴ ἡ χαρὰ τοῦ ἀπομένει ἀναφαίρετη, καὶ ἀπ' ἐξω καὶ ἀπὸ μέσα. Ὅταν βρίσκεται στὴ φύση, εἶναι εὐτυχής ! Ἀφθαρτὴ αὐτὴ, πιστὴ, πανταχοῦ παροῦσα, εἶναι πάντα ἡ γεμάτη ἀνταμοιβὴς ἐγκατάλειψη. Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ πὼς τὴ φύση ὁ κ. Γκόλφης βλέπει σχεδὸν πάντα στὴν εἰδυλλιακὴ τῆς ὄψης Ὅχι μόνο στὸν Ἀπρίλη της, μὰ καὶ στὸ φθινόπωρό της εἰδυλλιακὴ.

«Τώρα σὲ βλέπω ἀπόμακρο μὲς στ' αἰτικό χινόπωρο,
ποὺ εἶναι σὺν ἀνοιξὴ χλωρό...»

Ἄλλ' ἔξω ἀπ' αὐτὴ, δὲν βλέπει καμμιὰν ἄλλη. Κάτω ἀπὸ τὴ σοφὴ του φόρμα, ὑπάρχει μόνο ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ σπαραγμός. Κι' ὅταν, συχνὰ, βγαίνουν αὐτὰ ὡς τὴν ἐπιφάνεια, τέμνουν τὸ μέτρο σὲ ἐλάχιστες συλλαβές, καὶ γοργοδένοντας μὲ μιὰ προὐ τρία-τέσσερα τετράστιχα, φτάνουν ἀπότομα στὸ τέλος... Εἶναι τὰ ποιήματα ποὺ θὰ ἡμποροῦσα νὰ ὀνομάσω ἐπιγράμματα.

Τὰ σχετικὰ ἡρεμώτερα βρίσκονται στὴ σειρά τῶν «Λυρικῶν Χρωμάτων». Εἶναι αὐτὰ τ' ὠραιότερο ἴσως στιχουργικὸ εἶδος τοῦ κ. Γκόλφη. Ἡ stance. Ὁραῖες βαθεῖες ἐλεγείες, ποὺ ἂν ὁ προπαροξύτονος στίχος δὲν τις ὤξυνε κάπως ἀσυμβίβαστα, θὰ ἐκυλούσαν μὲ ἀπαλότερο καὶ γλυκύτερον ἀκόμη τρόπο. Ἐχει ὁμως καὶ αὐτὸς ὁ στίχος εὐρύματα, ἂν κοιτῇ χωριστά. Καὶ ὁ κ. Γκόλφης, ποὺ μεταχειρίζεται τὰ μέτρα μ' εὐκολία ταχυδακτυλογικὴ, δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ ἐπάνω σ' ἓνα δεκαπεντασύλλαβο τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως. Κάθε πρᾶγμα ἔχει καὶ τὴν ἐξήγησή του.

Στὰ δημοτικά, στὰ δημοτικοφανῆ ποιήματα—τὸ τρίτο στιχουργικὸ εἶδος τοῦ κ. Γκόλφη, — καὶ βέβαια ὁ στίχος εἶναι κανονικός. Ἀλλὰ δὲν πιστεύω γιὰ τοῦτο μόνο, ν' ἀρῶσιν ὅσο τὰ δυὸ ἄλλα. Ὁ κ. Γκόλφης εἶναι πολὺ στοχαστικὸς ἢ πολὺ λυρικὸς, ὥστε νὰ προσαρμολῇ σὲ μιὰ τέτοια ἐκδήλωση καθαυτὴ πηγαία, καὶ ναῦρε τις ἱσομέτρες ἀναλογίες ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ γνήσια σύνθεσή της.

ΤΕΛΛΟΣ ΣΤΡΑΞ

ΔΙΑΛΕΚΤΗΣ ΖΕΥΓΩΛΗ . . «Τραγούδια τῆς μοναξιάς». Ἔκδοσις Μουσικῶν Χρονικῶν, Ἀθήνα, 1931.

Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς προλογίζοντας τὰ τραγούδια τῆς δ. Ζευγώλη ὑποστηρίζει πὼς ἡ ποίηση, καλὰ-καλὰ, δὲν εἶναι τίποτε περισσότερο, παρὰ μιὰ μελωδία ἀπὸ μετρημένα λόγια. Τὸ ἴδιο ἄκουσα κάποτε νὰ λέει καὶ ὁ Καζαντζάκης συζητώντας γιὰ τὴν ποίηση καὶ συγκεκριμένα πάνω στὰ ποιήματα τοῦ Μαλακάση. Ἄν παραδεχτοῦμε, λοιπὸν, τὸ δόγμα τοῦτο τῶν δυὸ μεγάλων σημειωτῶν μας ποιητῶν δὲν μποροῦμε παρὰ ἀδίσταχτα καὶ ἀνεπιφύλαχτα ν' ἀντικρύσωμε τὴν νέα ποιήτρια τῶν «Τραγουδιῶν τῆς μοναξιάς» σὰ μιὰ καλὴ τεχνίτρια τοῦ ἔμμετρου λόγου, ποὺ ἐμπνέεται μαζὶ ἀπὸ μιὰ καθάρια λυρικὴ διάθεση, ἀγνή καὶ ἀδολή ὅσο τ' ἀγρολούλουδα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τῆς Νάξου. Τὸ βιβλίον τῆς δ. Ζευγώλη χωρίζεται σὲ τρία μέρη. Στὰ «Τραγούδια τῆς ἀγάπης», ποὺ τραγουδοῦν τὸν ἔρωτα μὲ κάποια ὑποκειμενικὴ νὰ ποῦμε διάθεση, ἀφίνοντας νὰ ἐκδηλωθῇ ἐλεύθερα τὸ αἰσθηματὶ τῆς ποιήτριας μέσα στοὺς ὠραίους, ἁρμονικούς της στίχους :

Νάξαιρες πόσο ἐπόθησα τὰ μάτια σου τὰ θλιβερά,
καὶ τὸ γλυκὸ σου μίλημα ν' ἀκούσω πὼς λατάρησα.
Μὰ τόσο ἡ ψυχὴ μου ἀγνή,—βάρα σὲ ἀκύμαντα νερά—
ποὺ εἶται ποθώντας μοναχά, νομίζω πὼς ἀμάρησα.

Ἄλλου πάλι διονυσιακῆ, μᾶς μεταδίδει τὸ ῥῆγος τοῦ παρθενικοῦ ἔρωτικου πόθου, ποὺ ξεφανερώνεται εἰλικρινὰ καὶ γι' αὐτὸ ἀπλὰ καὶ ἀφελέστατα :

Ἀπόψε δὲ μὲ χόραγε ἡ παρθετικὴ μου κλίνη
—τί θέλησες στὸν ὕπνο μου, καλέ μου νὰ φανεῖς ;—
Στὸ ξωτικό τάχα βουνό μ' ἐκάλεσαν οἱ κῆνοι,
κι' ἔκοψα ὅσους δὲν ἔκοψε ποτεῖς ἄλλος κατεῖς . . .

Ἦσανε ὁλόχρυσον, κυρτὴ, λεπτὴ γραμμὴ ἡ σελήνη
καὶ μέσα στὴν ἀγκάλῃ αὐτὴ κλειστός ὁ αὐγερινός.
Οἱ θάμνοι ἀπαλοσίστηκαν καὶ οἶγνε ἡ γαλήνη . . .
—Θέ μου ! Ἐμοιάζε ὡς νὰ γιόρταζε τῆς φύσης ὁ ναός—
.

Κι' ὡς νὰ ξυπνοῦσε, ἔμοιασε ἀπὸ βαθὺ μεθῶν . . .
Καθίσαμε, κοιτάξαμε μὴ φαίνεται κανεὶς . . .
Τὰ χεῖλιά μου ἐπουπνύλιζες—ὦ ἀχόρταγο μελίσι !—
σάμπως καὶ σ' ἓνα φίλημα ζητοῦσε νὰ μὲ πιεῖς . . .

Ζώντας ἡ δ. Ζευγώλη ἀπὸ μικρὴ τῇ ζωῇ τοῦ χωριοῦ ἐνίσωσε τίς χάρες της καὶ τίς ὁμορφιές της, συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων της καὶ τὰ περιστατικὰ τῶν προσώπων της, ποὺ τῇ ἐμπνέουν τὰ καλύτερα τραγούδια της, ὅπως τὸ παρακάτω μὲ τὸ ὅποιο καὶ πρωτοπαρουσιάστηκε ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ «Νεοελληνικά γράμματα» τοῦ Ἡρακλείου—Κρήτης στὰ 1926.

Τ' ἄγρια λουλούδια ποῦχα μάσει
μέσ τῇ χλωμόφωγγι ἀντιλιά
τάχω στὸν ἴσκιό σου κρεμάσει
γέρικη ἐλιά.

Καὶ τὸ νεράκι τὸ δροσάτο
ρέοντας, πού ἔμοιαζε λαλιά
τῶν στὸν ἴσκιό σου ἀποκάτω
γέφυκη ἐλιά.

Κ' ἐδῶ στὸ πλάι σου καθὼς στέκω
βουβὸ στοιχειό, χωρὶς μιλιὰ
στὸν ἴσκιό τραγούδια πλέκω
γέφυκη ἐλιά.

Τὰ «Τραγούδια τῆς μοναξιάς» δὲ μᾶς δίδουν ἀπλῶς ἐλπίδες, ὅπως κάθε ὑπολογισμοῦ πρωτόλειο βιβλίο, μὰ μᾶς ξεφανερώνουν μιὰ ποιήτρια, πού ὅσο κι' ἂν ἀκόμη βρίσκεται στὴν ἀρχὴ τῆς, δὲ θέλει πολὺ γιὰ νὰ φτάσει βρίσκοντας τὸν ἑαυτὸ τῆς. Καὶ τοῦτο θὰ ἐπιτελεστέι σύντομα καὶ ἀσφαλῶς ἂν ἦ δ. Ζευγώλη δὲ θελήσει, ἐπηρεασμένη εἴτε ἀπὸ διαβάσματα εἴτε ἀπὸ μιὰ κατασκευασμένη ζωὴ, ν' ἀλλάξει τίς ἐντέρινες χορδὲς τῆς βουκολικῆς τῆς λύρας μὲ ἄλλες μετάλλινες καὶ ξενοφερμένες. Χειροπιαστά παραδείγματα κι' ὁδηγητές τῆς ἂς τῆς σταθοῦν ὁ Κρυστάλλης, πού τὸ δίχως ἄλλο θὰ ζήσει, κι' ἀπὸ τοὺς σημερινούς μας ὁ Ἀθάνας, πού μὲ τὰ εὐκολα τραγουδάκια του τῆς «Ἀγάπης στὸν Ἐπαχτο» θὰ κερδίσει μιὰ θέση πλάι στοὺς μεγαλόπνοους ποιητὲς μας, πού ἀνοίχτηκαν σὲ εὐρεῖς ὀρίζοντες, ἀφοῦ μάλιστα φαίνονται ἀπὸ τὸ πρῶτο βιβλίο τῆς πὼς κατέχει τὰ μυστικά τῆς τέχνης: τὴν εὐλιχνία καὶ τὴν ἀπλότητα.

ΒΕΛ. Φ.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Διον. Δημ. Παπαγιαννοπούλου: «Ἡ βιβλιοθήκη Σπ. Δε-Βιάζη Ἀθήναι, 1931, σελ. 19.
- Παύλου Φλώρου: «Εἶνε δυνατὸς Νεο-Ἑλληνικὸς πολιτισμός»;— Ἀθήναι, 1931.
- Γεωργίου Λαμπελέτ: «Παλαιοὶ καὶ νέοι Ρυθμοί», ποιητικὴ συλλογή.— Ἀθήναι, 1930, ἐκδότης «Μουσικὰ Χρονικά», δραχ. 25.
- Κ. Φριλλίγγου: «Ἰὼ β». — Ἀθήναι, 1931, δραχ. 50.
- Κωνστ. Γερογιάννη: «Τί εἶναι ποίησις», αἰσθητικαὶ μελέται.— Ἀθήναι, 1931, ἐκδ. οἶκος Δημητράκου, δραχ. 20.
- Γιώργου Σεφέρη: «Στρεφὴ», ποιητικὴ συλλογή.— Ἀθήναι, 1931.
- Νικ. Β. Τωμαδάκη: «Σημειώματα ἐκ τῆς ἐσεῖς μονῆς Γωνιάς».— Χανιά, 1931, δραχ. 25.
- Ὁμήρου Μπεκέ: «Στὴ χαρὰ τοῦ βουνοῦ». — Ἐναταξίδι στὸ Πήλιο.— Ἀθήναι, 1931, ἐκδόσεις «Φλάμια», δραχ. 30.
- Α. Α. Παπανδρέου: «Ὁ ὁδοὶς ποιητῆς Κ. Ν. Κωνσταντίνου», κριτικὴ μελέτη.— Ἀθήναι, 1931, δραχ. 10.
- Διαλεχτῆς Ζευγώλη: «Τραγούδια τῆς μοναξιάς». — Ἀθήναι, 1931, ἐκδοσὴ «Μουσικῶν Χρονικῶν».
- Δημ. Μάργαρη: «Ἀγγελος Καντὸν», ἀνατύπωση ἀπὸ τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογία» μηνὸς Μαΐου.
- Κώστα Κόντου: «Τὰ τραγούδια τοῦ χωριά τῆς». — Ἀθήναι, 1931, ἐκδ. Κολλάρος.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

— Στὴν «Πειθαρχία» (14 Ἰουνίου) ἐν ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ κ. Λασκαλάκη ἀπὸ τὸ Παρίσι «Ἡ νῆσος τῆς Καλυπτοῦς καὶ ὁ Μπεράρ». — Στις 14 Ἰουνίου ὁ κ. Λαπαθιώτης, στὴν κριτικὴ τοῦ βιβλίου, λαβαίνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν τελευταία ἱστοριογλωσσικὴ μελέτη τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου «Ἀγνωστο ἡμερολόγιον παραμονῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 21», πού ἤγειρε μεγάλο ἐνδιαφέρον στοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους, μιλά μὲ συμπάθεια γιὰ τὸ ὅλο ἔργο τῆς Κας Μινώτου. — Στις 28 Ἰουνίου «Φιλολογικὰ πένθη στὴν Ἰταλία» (Ὁμβέρτο Φράγκια—Φάουστο Μαρτίν) τῆς Κας Μινώτου.

— Λαβαίνουμε τὸ περιοδικὸν τοῦ Μιλάνου «La vita internazionale» (ὄργανο τοῦ συλλόγου γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴ διεθνή Δικαιοσύνη). Διαβάζομε ἐν ἐνδιαφέρον ἄρθρο «il principio della sovranità degli stati e la Società delle nazioni». — Λαβαίνουμε ἐπίσης τὸ περιοδικὸν «Augustea» τοῦ κ. Τσιαρλάντινι, ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ὕλη ἔχει μιὰ «βιογραφικὴ σελίδα», ὅπου οἱ συγγραφεῖς δίνουν μὲ πολὺ γούστο τίς ἀναμνήσεις τοὺς, βιογραφικὲς σημειώσεις καὶ γενικὰ μιὰ γρήγορη αὐτοβιογραφία. — Συζητήσεις καὶ σχόλια γίνηκαν στὸν Ἀθηναϊκὸ τύπο γιὰ δυὸ ἄρθρα τοῦ κ. Τσιαρλάντινι «Influenze esterne in Grecia» καὶ «La Grecia paese della politica», γιὰ τὰ ὁποῖα γράφομε σ' ἄλλη στήλη.

— Τὸ τεῦχος Μαΐου—Ἰουνίου τοῦ «Νοῦμα» βγήκε ἀπὸ τὸ Γιάννη Ταγκόπουλο κι' εἶν' ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ ἀλκομόνητου ἀδελφοῦ του Πάνου Δ. Ταγκόπουλου. Περιέχει τὸν ἐπικήδειο χαιρετισμὸ τοῦ Ρήγα Γκόλφη, συγκινητικὸ κομμάτι τοῦ Φιλήντα, τοῦ Παρορίτη κι' ἄλλο τοῦ Πετρίδη, τίς νεκρολογίαις πού δημοσίευσαν ὁ «Ταχυδρόμος» (τοῦ Στρ. Μυριβήλη), τὸ «Ἑλ. Βῆμα» (τοῦ Κ. Παλαμά), ὁ «Ἀόγος» (τοῦ Μιχαηλίδη), ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» (τοῦ Ρήγα Γκόλφη). Τελειώνει μὲ δυὸ ἀνέκδοτα ποιήματά του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα στὸ ἓνα «Στὴ ζέστα τοῦ οπιτιοῦ», φαίνεται ὁλόκληρη ἡ νοσταλγία τοῦ ποιητῆ γιὰ τὴ ζωὴ πού τοῦ φεύγει· μέσ' στὴ ζέστη τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, στὸ τζάκι, φοβᾶται ν' ἀντικρούσει τὴν ἔξω χειμῶνά σὰν νὰ πρόκειτο ν' ἀντικρούσει τὴν παγωνιά τοῦ θανάτου.

— Στὸ «Τελώνιον» (Ἀργοστολίου) 30 Μαΐου ἐν' ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Μ. Ἀβλιχου «Εἰς προσευχομένην».

— Στὸ νέο περιοδικὸ τοῦ Πειραιῶς «Ὁρίζοντες» (Μαΐου) ἓνα πολὺ καλογραμμένον κομμάτι τοῦ Νίκου Γκάτσου, ποιήματα διάφορα κ.τ.λ. Στὸ τεῦχος Ἰουνίου συνεράζεται καὶ ἡ Κα Μαριέττα Μινώτου.

— Στὴν «Ἐπιάνησο» (Κερκύρας) τοῦ Πίπη Μαρτίν «Ἡ παλαιὰ Κέρκυρα» τοῦ Θεοδ. Βελιανίτη. — Ὁ γάμος τῆς Ὁρφαίουπούλας, δημοτικὸ Κερκυραϊκὸ τραγούδι.

— Στὸν «Ἐθνικὸ Κήρυκα» (Νέας Υόρκης) τεῦχος Ἰουνίου «Μέσα εἰς τὸ καλλιμάρομαρον Ζάππειον». — Ἡ ἐκθεσὶς τῶν Ἰταλῶν τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου.

— Στὴν «Ἐλευθερίαν» (Κερκύρας) συνεχίζονται λαογραφικὲς συζητήσεις ἐνδιαφέροντος γιὰ τὰ «Ἡθῆ καὶ ἔθιμα».

— Στὰ «Μουσικὰ Χρονικά» (Μαΐος) ὁ κ. Διον. Παπαγιαννοπούλος ἔχει ἓνα σημείωμα γιὰ τὴ «Μουσικὴ βιβλιοθήκη Γριτζάνη» τῆς Ζακύνθου, πού ταξινομήσε καὶ κατέγραψεν ὁλομόναχος.

— Στὴν «Ἀνατολή» (Ζακύνθου) διαβάζομε ἓνα σημείωμα γιὰ τὴν βιβλιοθήκη Γριτζάνη μὲ πολλὲς ἀνακρίβειες. Τὴ μουσικὴ αὐτὴ βιβλιοθήκη ταξινομήσε,

ὅπως λέμε πάρα-πάνω, δλομόναχος, ὁ κ. Παπαγιαννόπουλος, δίχως τὴ βοήθεια κανενός.

— Στὴν «'Α λ ε ξ α ν δ ρ ι ν ῆ Τ ε χ ν ῆ» (Μάϊος—'Ιούλιος) : «'Η νεοελληνικὴ ποίησις», ὁμιλία πού γίνηκε στὸν «Παρθενό», τοῦ Σπύρου Παναγιωτόπουλου.

— 'Εξακολουθοῦν ἐνδιαφέρουσες οἱ φιλολογικὲς ἐπιφυλλίδες τῆς «Πρωτῆς». — Διαβάξουμε τοῦ κ. Καμπάνη : «'Ο Κὰρλ Μπρούγκμαν καὶ ἡ νέα 'Ελληνική». — «'Επεισοδιακὴ Λογοτεχνία καὶ συνολικὴ σύλληψη ζωῆς» τοῦ Φ. Πολίτη. — «'Ενας κριτικὸς τῆς καθαρευούσης. - Κ. Κόντος». — «'Ιστορία καὶ φουτουρισμός». — 'Ενα κήρυγμα τοῦ Μπενεντέτο Κρότος. — 'Επίσης : «'Η 'Ελληνικὴ ἐπίδραση στὴν ἐξέλιξη τῆς βουλγαρικῆς λογοτεχνίας» τοῦ Τάσου Βαφειάδη. — «'Ο Σολωμός καὶ ἡ γλώσσα», τοῦ Καμπάνη.

— Στὴ «Ν. 'Ε σ τ ῖ α» (1 Μαΐου) : «'Ο κ. Ψάχος καὶ ἡ ζακυνθινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ» τοῦ Γρ. Ε. — Στ'ς 15 'Ιουνίου : «'Η πρώτη ἐκδοσὴ τοῦ "Υμνου εἰς τὴν 'Ελευθερίαν».

— Στὴν «'Ε π τ α ν η σ ι α κ ῆ ν 'Η χ ῶ» (Ζακύνθου) : «'Ο 'Αριστοτέλης Βαλκιωτῆς εἰς τὴν Ζακύνθον» τοῦ Α. Σώντου.

— Στ'ς «Κ υ κ λ ῶ δ ε ς» (Μάϊος) ἔν ὥρατο διήγημα τῆς Κας Βικτ. Μητσοτάκη «'Αγώνας».

— Στὸ «M e s s a g e r d' A t h ῆ n e s» ('Ιούλιος) ἐνδιαφέρουσες εἰκόνες τῶν ἐξεχουσῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Δωδεκανησίων γυναικῶν.

— Στὸ «Ν ε ο λ ὁ γ ο» (Πατρῶν) 31 Μαρτίου : «'Η οικονομικὴ κρίσις» τοῦ κ. Σπύρου Μινώτου (δικηγόρου).

— Στὸ περιοδικὸν «'Ε β δ ο μ ᾶ ς» ἄρχισε ἀπὸ τὶς 23 'Ιουνίου ἡ «'Αθηντικὴ ἱστορία τῆς Πάπισσας 'Ιωάννας», βιογραφία ρωμανοῦ γραμμένη ἀπὸ τὴν Κα Μαριέττα Μινώτου ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἱστορικῶν πηγῶν.

— Λαβαίνουμε τὴ «Φ ω ν ῆ τ ο ὕ β ι β λ ῖ ο υ» πού ἐκδίδει ὁ ἐκδ. οἶκος Δημητράκου.

— Στὴν φιλολογικοκριτικὴν ἐφημερίδα Indice τῆς Γένοβας (10 'Ιουνίου) ὁ ἑλληνιστὴς καθ. Raffaello del Re ἔχει ἀναλυτικώτατη καὶ εὐνοϊκώτατη κριτικὴ γιὰ τὰ «Τραγούδια τῆς 'Ανατολῆς» τοῦ κ. Μιχ. 'Αργυρόπουλου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

— Στ. Σίδερην : περιμένουμε πάντα ἀπάντησιν. 'Αλλή μιὰ φορὰ παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὰς τῆς Σάμου νὰ μᾶς ἐξοφλήσουν τὶς καθυστερούμενες συνδρομὰς ἢ νὰ μᾶς ἐπιστρέψουν τὰ φύλλα ποῦλαβαν. — Θεόδ. Κοτρώτην : ὁ α'. καὶ β'. τόμος τῆς 'Ανθολογίας ἔχει ἐξαντληθεῖ. Δευκώματα Φωσκόλου καὶ Μαρκοῦ ὡς ἔχομε στείλει δύο φορὰς. Περιμένουμε νὰ στείλετε πιά τὴν καθυστερούμενη συνδρομὴ σας. — Χρ. Γυφτάκη καθ. : δημοσιεύθηκαν στὴν «'Ελλ. 'Επιθεώρησις». Περιμένουμε τὴν συνδρομὴν σας. — Ζαμπᾶν (Πέρα) : βιβλία ὡς ἐστάλησαν ἀλλὰ δὲν ἔχομε νέα σας. — Πολύβιον Μητρόπουλον : τὸ «πᾶρ με» κοινοτοπίες δὲν εἶναι φιλολογικὴ ἐργασία αὐτὴ. — Τὸ «χθὲς βράδυ» κοινότατο. — Περιμένουμε τὴ συνδρομὴν σας. — Μαρί Ποταμιάνου : ἡ ἀρχὴ τῆς «Πεθαμένης εὐτυχίας» πολὺ καλὴ, μᾶς ἔκανε νὰ πιστεύσουμε πὺς θάταν ὁλόκληρη ἔτσι. Δουλεῦτε το καλύτερα. — Ζαφειρόπουλον (Κέρκυρα) : τὰ διαβάσαμε μὲ συμπάθεια, ὅπως κάνουμε γιὰ ὅλους τοὺς 'Επτανήσιους. Εἴσαστε τόσο ἄξιος ὥστε τὰ ποιήματά σας νὰ μὴ κριθοῦν αὐστηρά. Δημοσιεύομεν ἐδῶ πὺς κάπως καλύτερο :

'Αραγε νᾶναι ἡ φύση,
τὰ μύρια τῆς τραγούδια,
καὶ τὰ γλυκὰ λουλούδια,
πού στὴν φτωχὴ ψυχῇ,

'Η μήπως τοῦ κυμάτου
κι' ἀπὸ τὸν πόντο πέρα
ἔρχεται καθ' ἐσπέρα
μελάγχολη ἢ φωτὴ ;

ξυπνοῦν τὶς ἀμνησίσεις
καὶ τὴ γλυκεῖα ἐλπίδα
μιάς ποθητῆς ἀχτίδας
γιὰ ὁμορφὴ ζωὴ ;

μπορεῖ, δυστυχισμένη,
καὶ τὸ γλυκὸ τ' ἀγέρι
πού ἀπ' τὰ ξένα μέρη
τοῦ μισμοῦ τὴ γῆ.

κάθε βραδὺ φυσώντας
νὰ φέρῃ ἀπὸ κείνη
καὶ στὴν καρδιά ν' ἀφήνῃ
γλυκὸ χαιρετισμό !

— Σταῦρον Σταυρίδην : «Τὰ Χριστούγεννα τῆς μάνας» ἦταν θέμα γιὰ νὰ γραφῇ εἷς καλὸ κομμάτι. Ἄν τὸ διορθώσετε θὰ πάη τὰ Χριστούγεννα. — Περιμένουμε τὴν συνδρομὴν σας. — Π. Τζανειᾶτον : σιὸ «μὴ, μὴ γιὰτὶ θὰ φύγω» ἢ refrain καλὴ, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη τῆς ῥίμας δημιουργεῖ πλεῖστες ἀκυρολεξίες. — Κώσταν Οἰκονόμου : καλὸ ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐγκριθεῖ πρέπει νὰ γίνετε συνδρομητὴς. — Αἴλιαν Καρακάλου : καὶ τὰ δύο ὥρατ' εὐχαριστοῦμε περιμένουμε καὶ τὴν ὕλικήν ὑποστήριξή σας. — Νώνταν Διώκην : συμπαθητικὸ τὸ ποίημά σας, πρέπει ὅμως νὰ δουλεῖται πρῶτα πολὺ. — Κώσταν Χριστάκη : «Στοῦ γιοῦ τῆς τὸ μνημὲν» ἐνεκρίθη ἀλλὰ θὰ μπεῖ μὲ τὴ σειρὰ του. — Γεώργ. Κανελλόπουλον : γενήτε πρῶτα συνδρομητὴς με ἀ θὰ σᾶς ποῦμε τὴν κρίσιν μας. — Δημ. Θερεσιανόν : Νόστιμα ὅλα δημοσιεύομε ἐδῶ κείνο «'Απ' τὸ βίον τοῦ Δε-Βιάζη» :

'Απ' τὸ βίον σου πέρω τὸ στίχο
τὴν ὁδὴν σου Δε-Βιάζη ν' ἀρχίσω
τὴν ἀλήθεια γυνὴ θὰ λαλήσω,
γιατὶ τόσο πολὺ ἀγαπῶ,
ὡς ἐπίσης καὶ σὺ ἀγαποῦσες,
καὶ μ' ἀφέλεια πάντα λαλοῦσες,
πούσουν δίκαιος τρόπος γιομάτος,
ἀγαθὸς καὶ εἰς ὅλα λαμπρός,
νὰ ἐργάζεσαι ἥθελες μόνο
καὶ νὰ φαίνεσαι πάντα παιδρός.

'Η καρδιά σου ἦτανε ἄϊθος
ἀνοικτὸ τὴν αὐγὴ πού γελαίει,
καὶ ἡ φῆμη τώρα τιμᾷ
ναὶ τὴν τέχνην γιὰτ' ἦσαν σοφός.
Καὶ πτωχὰ εἰς τὸν κόσμον ἐξοῦσες
τῆς μαθήσεως μύστη μεγάλε,
ὅπου ἔγραψες τόσο πολλὰ,
ἀθάνατος πάντα θὰ μένῃς.

— Ἀρην Μακροχωρίτην, 'Α. Παπαδόπουλον : γενήτε πρῶτα συνδρομητὴς. — Ἀν. Δοῖβαν : «'Οὐ στοχασμοὶ» θὰ πᾶνε προσεχῶς. — Βάσον 'Ιωαννίδην : τὰ «λόγια τοῦ γλάρου» ἀχαιοτενὲς καὶ τὸ λεκτικὸν τοῦ ἀσυμβίβαστο μὲ τὸν τόνο τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ πού προσπαθεῖ νὰ ἔχει. Τὸ νόημα ὅμως καλὸ. — Στείλετε τὴν συνδρομὴν σας. — Β. Παναγόπουλον : Τί νὰ κάνουμε τὸ διήγημά σας ;

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλική Ἀσφαλιστική Ἑταιρεία **HYPOΣ**

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ κεφάλαια ἰδικά της

Λίρας 18.000.000.

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά καὶ Ἀποθεματικά Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1930) 7.150.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ : 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ : 33 S. Clark Street
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους. Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκῃ, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

Χρησιμοποιοῦντες τὴν ὀδοντοκρέμαν **“ΚΟΛΥΝΟΣ”**, επιτυγχάνετε τὰ ἑξῆς πλεονεκτήματα:

1ον) Ἀπόλυτον ἀντισηπικὴν καὶ ἀπολύμανσιν τοῦ στόματος. 2ον) Εὐχάριστον συναίσθημα γεύσεως καὶ δροσερότητος τοῦ στόματος ἐπὶ ὥρας. 3ον) Ἀκραν οἰκονομίαν χρημάτων καθ’ ὅσον ἐν σωληνάριον **“ΚΟΛΥΝΟΣ”**, διαρκεῖ δύο φορές περισσότερον οἰουδήποτε ἄλλου, περιέχοντος τὴν αὐτὴν ποσότητα οἰασθήποτε ἄλλης ὀδοντοπάστας. Καὶ τέλος εἶναι ἐντελῶς ἀβλαβὴς κατὰ τὴν χρῆσιν.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ
ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ
9403 ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ 4-ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐπὶ πλέον τῶν καταθεσεῶν μου, ἔχω τὸν τόκον μου 4 ο)ο, ἔχω τὰ χρήματά μου ὅποτε τὰ χρειασθῶ, κ’ ἔχω ἐπὶ πλέον μίαν

ΔΩΡΕΑΝ

ἀσφάλειαν δι’ ἀρρώστειας καὶ ἀτυχήματα τῆς ζωῆς, Οὕτω ἂν ἀρρωστήσω παίρνω τὸν τόκον μου καὶ ἐπὶ πλέον ἡμερησίαν ἀποζημίωσιν.

ΔΩΡΕΑΝ

Ἄν ἀποθάνω ἡ οἰκογένειά μου θὰ εἰσπράξῃ καὶ τὴν κατάθεσίν μου καὶ τὴν ἀποζημίωσιν.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

**Προφθάστε να στείλετε
κί' άλλες φωτογραφίες.....**

..... διότι όβον περιόβότερες
στείλετε τόβες πιο πολλές έπι
τυχίες μπορεί να έχετε.....

ΣΤΟ ΔΙΚΟΝΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ

1 ΚΟΔΑΚ
ΤΩΝ **10.000.000** Δραχ.

ΦΙΛΜ ΚΟΔΑΚ
ΤΟ ΠΛΕΟΝ ΑΣΦΑΛΕΣ